

خلاصہ حالات

حضرت شیخ الاسلام اخون خواجہ عبدالسلام صاحب حسنی قدس سرہ

خیر فیہ و حسنہ

میں ہے

تحریر اسلام

مؤلفہ

مولوی ابوالحسن حمید صاحب حسنی القادری داعی الہدی

بار اول

مطبع نوری نوکل شکر پور لاہور

۱۸۹۷ء

M.A.LIBRARY, A.M.U.



PE1715

فہرست کتاب تحفۃ اسلام

ردیف	خلاصہ مضامین	ردیف	خلاصہ مضامین	ردیف
۱	ذکر فراغت یافتن حضرت آخوند صاحب	۲	در حمد	۱
۲	از تسلیم باطنی و تقریر حضرت برکات باطنی	۳	در نعت	۲
۳	دولت و جاہ ظاہری حضرت آخوند صاحب	۴	تذکرہ مقصود کتاب و وجہ تالیف	۳
۴	کیفیت تعلیم باطنی حضرت آخوند صاحب	۵	محقق حالات الدنیا و رگوار حضرت آخوند صاحب	۴
۵	مدت تعلیم و تلقین و تعداد مریدان و تلامذہ	۶	چهار مکاتیب والدہ ماجدہ حضرت آخون صاحب	۵
۶	ذکر مجاز بودن حضرت آخون صاحب	۱۰	نقل اندراج تاریخ ختمینۃ الاصفیاء	۶
۷	بظرف اربعہ شجرہ ہای نسبت ایشان		حالات حضرت آخون صاحب	
۸	تذکرہ لوجہ حضرت آخون صاحب نسبت	۱۰	ذکر حالات حضرت حافظ عبد الغفور	۷
۹	تعلیم شخاص و عام حالت ایشان		قدس سرہ مرشد حضرت آخون صاحب	
۱۰	منجملہ مکاتیب حضرت آخون صاحب	۱۲	ابشارت ولایت قبل از ولادت	۸
۱۱	دوازده مکاتیب کہ بہم رسیدند		حضرت آخون صاحب	
۱۲	کیفیت استغراق حضرت آخوند صاحب	۱۳	اجابت دعای مریضہ حضرت آخوند صاحب	۹
۱۳	بیان اثر توجہ حضرت آخوند صاحب	۱۳	ابشارت ولایت بزمانہ صفر سنہ	۱۰
۱۴	نسبت شاہ محمود صاحب رحمہ اللہ		حضرت آخون صاحب	
۱۵	خدمت آخون صاحب شرف شدن شیخ	۱۳	احوال طفلی حضرت آخون صاحب	۱۱
۱۶	شرف الدین محمد زکیر از زیارت	۱۳	ذکر تعلیم حضرت آخون صاحب و اخلاق	۱۲
۱۷	سرور عالم صلی اللہ علیہ وسلم		ایشان و عقیدت ایشان از حضرت	
۱۸	ذکر واقعہ کہ انسان از اہل خدمت باطنی	۲۳	حافظ حسن بصیر صاحب قدس سرہ	۱۳
۱۹	بودن حضرت آخون صاحب پیداست	۲۴	ذکر سفر خواجہ مراد الدین خان صاحب	۱۴
۲۰	بر مقام پیداد کشمیر از بلای برن ملک		برادر کلان حضرت آخون صاحب از	
۲۱	پیر و دون آخون صاحب چنانکس را		کشمیر و از خدمات پادشاہی مشرف	
۲۲	بہ تقریر باطنی		شدن	

صفحہ نمبر	خلاصہ مضامین	صفحہ نمبر	خلاصہ مضامین	صفحہ نمبر
۳۵	واقعہ سلام گفتہ فرستادن بحضرت آخونصاحب	۳۱	پیشین گوئی حضرت آخونصاحب نسبت شخصہ ذہور آن حسب فرمودہ حضرت۔	۳۶
۳۶	حضرت عمر و حضرت ابی بکر الصدیق رض	۳۱	مشق شدن شخصہ بزیارت حضرت	۳۸
۳۷	سروور عالم صلی اللہ علیہ وسلم بتوجہ آخون صاحب۔	۳۱	واقعہ متعلقہ کشف حضرت آخون صاحب	۳۸
۳۸	واقعہ منیانت آخونصاحب بہ بارگاہ حضرت سروور عالم صلی اللہ علیہ وسلم	۳۱	واقعہ متعلقہ کشف حضرت آخون صاحب	۳۸
۳۹	واقعہ تقریر حضرت آخون صاحب در طبع مسانت۔	۳۲	واقعہ متعلقہ کشف حضرت آخون صاحب	۳۸
۳۹	بعد وفات حضرت آخون صاحب دیدن محمد رجب حضرت راجات حیات و فکرا لیشا	۳۲	بتوجہ حضرت آخون صاحب از زیارت حضرت مخدوم مشرق شدن شخصہ۔	۳۹
۳۰	بہ تقریر حضرت آخون صاحب مریکہ کفر و نہ شدن از ان برآمد۔	۳۳	واقعہ متعلقہ تاثیر توجہ حضرت آخونصاحب	۳۹
۳۱	واقعہ فریاد و رخت نزار آخون صاحب و تنبیہ باغبان۔	۳۴	واقعہ زندہ شدن مرغ مرده بتوجہ حضرت	۳۹
۳۲	واقعہ متعلقہ علم آخونصاحب بظہور خواطر۔	۳۵	آخون صاحب۔	
۳۳	واقعہ متعلقہ کشف حضرت آخون صاحب	۳۵	واقعہ سلاستی عاظمہ از مملکت حبس لادت	۴۰
۳۴	واقعہ متعلقہ قوت باطنی و تقریر آخون صاحب	۳۵	بتوجہ حضرت۔	
۳۵	واقعات متعلقہ تقریر آخون صاحب در اعانت مریدان بہ تورت باطنی۔	۳۵	مطلع شدن حضرت آخون صاحب بظہور خواجہ رسول و جواب آن۔	۴۰
۳۶	واقعہ متعلقہ اثر توجہ باطنی آخونصاحب	۳۵	پیشین گوئی حضرت آخون صاحب	۴۰
۳۷	واقعات متعلقہ کشف حضرت آخونصاحب	۳۵	در بابی محبوبس بتوجہ حضرت۔	
۳۸	واقعہ تقریر حضرت آخونصاحب نسبت بہ بعض	۳۵	پیشین گوئی حضرت آخون صاحب	۴۱
		۳۵	نسبت سخی بابا۔	
		۵۱	تجربہ خواب محمد طایر کہ حضرت آخونصاحب ارشا و فرمودند۔	۴۱
		۵۲	پیشین گوئی حضرت آخون صاحب	۴۱
			نسبت موت شخصہ۔	

صفحہ نمبر	خلاصہ مضامین	صفحہ نمبر	خلاصہ مضامین
۴۴	واقعہ متعلقہ کشف حضرت آخوند صاحب	۴۵	۵۳ اثر نظر ہلاکت اثر حضرت آخون صاحب
۴۵	زن عقیقہ بتوجہ حضرت آخوند صاحب پیر فرماؤ	۴۶	بر ملازم صوبہ دار کشمیر
۴۵	بتوجہ حضرت آخون صاحب از آوندے	۴۶	۵۴ واقعہ متعلقہ کاملیت حضرت آخون صاحب
	۱۱۰۰ زوہ سال ظہر روزانہ یک گھنٹہ بکھول		انرا دلپای زمانہ خود زبان روح حضرت
۴۵	صحت آسیب زدہ بتوجہ حضرت آخوند صاحب	۴۸	شیخ نور الدین صاحب قدس سرہ کہ از
۴۶	حضرت آخون صاحب بعد انتقال بذریعہ	۴۹	اولیائے کرام اند۔
	محمود شاہ بہ خلیفہ خود پیامی دادند۔	۴۶	۵۵ واقعہ متعلقہ کشف حضرت آخون صاحب
۴۶	واقعہ خواب شیخ شرف الدین محمد کہ از ان	۵۰	۵۶ از توجہ حضرت آخون صاحب مدفن فرمن
	ترقی حضرت آخون صاحب ظاہر بشود۔		خواجہ محمد سخی بطرفہ العین نفع شد۔
۴۶	بیان فرمودن حضرت آخون صاحب	۵۱	۵۷ بقدرت حضرت آخون صاحب عبدالوہاب
	خدمت العالم در خواب شیخ محمد صدیقی۔		خوش نویس گردید۔
۴۶	بعد وفات حضرت آخون صاحب از توجہ	۵۲	۵۸ تقریر حضرت آخون صاحب نسبت
	حضرت صحت اکبر شاہ صاحب از مدفن۔		تعمیر مقبرہ۔
۴۶	بعد وفات اثر کلام حضرت آخوند صاحب	۵۳	۵۹ پیشین گوئی حضرت آخون صاحب
	در خواب ہر اکبر شاہ صاحب۔		نسبت موت بیماری۔
۴۶	واقعہ گروانیدن روی اکبر شاہ صاحب	۵۴	۶۰ تقریر حضرت آخون صاحب نسبت
	از طرف قبلہ بطرف مقبرہ آخون صاحب		مریضی وصحت او۔
۴۶	حضرت آخون صاحب در خواب خواجہ	۵۵	۶۱ رن جنون محمد اسماعیل شاعر بتوجہ
	محمد زمان نکتہ سبب بیان غلط فرمودند۔		حضرت آخون صاحب۔
۴۸	ریدی را در اعتقاد حضرت بوجہ موت	۵۶	۶۲ واقعہ کشف خواجہ شرف الدین غلام شاہ
	عزیزی شبہ پیدا شدن دارا گھنگوے		بوقت اقبہ حضرت آخون صاحب قبل از
	موتونی در خواب نفع شبہ۔		انظرا را و بیان آن زبان حضرت۔
۴۸	در خواب خواجہ امان الدین را خبر دادن	۵۷	۶۳ واقعہ متعلقہ کشف حضرت آخوند صاحب
	واقعہ و ہدایت نمودن حضرت۔	۴۴	۶۴ واقعہ متعلقہ کشف حضرت آخوند صاحب

ردیف	خلاصه مضامین	ردیف	خلاصه مضامین
۴۸	اداد و وعدہ السلاک شجرہ کامل و نقشہ مشتمل بر احوال مختصر تمامی نسل حضرت آخون صاحب -	۴۸	واقعہ انتقال حضرت آخون صاحب -
۴۹	تذکرہ نسب حضرت آخون صاحب -	۵۰	تذکرہ نسب حضرت آخون صاحب -
۵۰	تذکرہ ازدواج و اولاد حضرت آخون صاحب -	۵۱	تذکرہ ازدواج و اولاد حضرت آخون صاحب -
۵۱	تذکرہ حالات ظاہری و باطنی هر دو فرزندان حضرت و قائم مقامی آنها بعد وفات حضرت و تذکرہ اولاد انتقال آنها	۵۲	تذکرہ حالات فرزندان صاحبزادگان حضرت آخون صاحب -
۵۲	تذکرہ حالات خواجہ امین الدین خان -	۵۳	تذکرہ حالات فرزندان خواجہ امین الدین خان و خواجہ مفتی معین الدین خان -
۵۳	تذکرہ خواجہ معین الدین خان صاحب -	۵۴	تذکرہ نسل خواجہ طویل الدین خان صاحب -
۵۴	تذکرہ خواجہ محمد محمد الدین خان -	۵۵	تذکرہ حالات اولاد خواجہ مجید الدین خان و خواجہ محمد الدین خان -
۵۵	تذکرہ شجرہ حضرت آخون صاحب از حضرت آدم علیہ السلام تا اینوقت و تفصیل افراد طبقات از حضرت آخون صاحب و مختصر حالات انفراد -	۵۶	تذکرہ اولاد خواجہ رشید الدین خان صاحب و تذکرہ خدائی خواجہ سید الدین خان صاحب و خواجہ سلیم الدین خان صاحب -
۵۶	بیان احتیاط مولف در تالیف کتاب و فائده -	۵۷	

خلاصہ حالات

حضرت شیخ الاسلام اخون خواجہ عبدالسلام صاحب حسنی قدس سرہ

میں

تحفہ اسلام

مؤلفہ

مولوی ابوالحسن مسد صاحب بنی القادری و انجمنی

بار اول

مطبع حسنی نوکل شکر پور حیدرآباد

۱۸۹۷ء



حکایت - سزاوار حمد و ثنا آن ذات موجود مطلق است که ازلی و قدیم یگانگی بی همتا و ابدی است - بذات خود موجود و بعین حقیقت وجود است بحیثیت اطلاق و تجرد بکمال و نهایت بی نام و بی نشان است و درین خشت حق است و بحیثیت تلبس اعراض و تشخصات نامحدود و کثیر که فیما بید مطلق است - ذات و الاصفات ازلی الخفا و ابدی الظهور است همیشه بعد ظهور خفا و بعد خفا ظهور فرامی شود و بهر وقت ظهور ظاهر حق عالم بی نماید و باطن حق می باشد.

بخدا غیر خدا در دو جهان غیر می نیست	بی نشان است که از نام و نشان چیزی نیست
-------------------------------------	--

تمامی عوالم روح افراد موجودات که اجناس و انواع آنها الله و شخصی و صفات آنها از شمار بیرون همه ممکن الوجود اند و تمامی ممکنات در وجود خود محتاج ذات واجب الوجود اند - بنسب ذات واجب الوجود وجود ممکنات ناممکن است پس هر چه ممکنات و مرجع آنها منزه ذات واجب الوجود است و حقیقت ممکنات نیز ذات واجب الوجود است پس ازین ظاهر است که وجود ممکنات وجود حقیقی نیست بلکه وجود اعتباری است - و وجود ذات واجب الوجود وجود حقیقی است و ممکنات گویا اعراض آن جوهر الجواهر و حقیقت الحقائین اند که صفت ظاهری او و حجب و صفت باطنی او امکان است و انیمه تشخصات و تعیینات و خواص مخصوصه با الهیات از همه شیون ذاتیه واجب الوجود اند - که در وحدت ذات او مندرج و مندرج بودند - و ازین ثابت است که فی الخارج باسواهی حقیقت واحد چیزی نیست و همان حقیقت واحد بنظر عوام و پوشیدون و البسه و تشخصات و تعیینات و صفات نامحدود و کثیر پدید آید - و ذات واجب الوجود در مظاهر ممکنه جلوه فرامی است ازین هوید است که در حقیقت موصوف صفات مظاهر ممکنه آن ذات موجود مطلق است که از اطلاق و مظاهر ممکنه جلوه فرامی شده است نه مظاهر ممکنه -

از جهان واجب تا امکان	هر چه از پیش از خفا و عیان	او بهر است این جهان نگش	اوست قانون جمله آنگش
-----------------------	----------------------------	-------------------------	----------------------

اگر در صفات و حالات و تکوین از ادم موجودات عالم غور کرده شود زدی نیست که ظهور آن بچکات باشد آن

حکیم مطلق بتی نباشد و حالات عجبیه صفات غریبه و کمالات نامحدود ندارد و بالا نظر او فهم امور مذکوره نیست
فردی دشوار بلکه ناممکن است - و مجموعاً باطله جملة حالات مستحق چندین محاسبه و دران ممکن است که شمار آن در معلومات
انسانی بیرون است چون نیست فردی انسان از محاسبه کامله قاصر است - کجا جملة افراد موجودات عالم که علم انواع و
اقسام آن از حد علم بشری خارج است و کجا موجودات عوالم که از انواع و اقسام آنها و از اوصاف و کمالات آنها
غریبه آنها بجز ذات باری احدی مطلع نیست چون عجز انسان بحدیست که از مظاهر ممکنه نسبت منطهری ادر که
حالات بالا نظر او را دشوار بلکه ناممکن است پس چنان اول نسبت صفات و کمالات آن اندازد و محاسبه کردن میتواند
و کجا در علم انسان وسعت معلومات محاسن جمیع مظاهر ممکنه ازین ثابت است که علم انسان از معلومات محاسن
ظهور آن ذات محض قاصر است بر محاسن ظهور و حد و ثنا چندین که باید که کردن میتواند و کجا محاسبه و محاسن خفا - پس
ازین ثابت شد که حد و ثنائی باری چند آنکه واقعی است از ان شمول انسان او اگر کردن نمیتواند و در حقیقت آن
ذات محترم شایان چندین حد و ثناست که حد آن در علم اوست -

یا ابدی الظهور یا از لطف الخفا		از کف فوق النظر حسنگ فوق الثنا	
<p>حقیقت آن ذات والا صفات بوجه اطلاقی در ذات موجودات چنان ساری است که گویا و عین ذات است چنانکه آن ذات در ذات عین بودند علی هذا صفات کامله او در جمیع صفات موجودات چنان ساری اند که گویا آنها عین صفات اند چنانکه آن صفات در ضمن صفات کامله عین صفات بودند - گویا صفات غیر ذات می نایند - لیکن بحیثیت تحقق و حصول عین ذات اند بهیچیکه صفات بحسب مفهوم بذات منتفی می شوند و همچنین بحسب تحقق بحقیقت منتفی میشوند و بدین معنی عین ذات موجود اند که وجود تعدد و تمیز دارد بلکه ذات موجود یکی است گویا صفات و اعتبارات کثیر باشند -</p>			
پیشتر حدت کما سجد سجد سجد	کفر و الهام کی نبی و خاتم النبیین	جهنم چون هر چه خاند تا بزم چکنم	صاحب پر و هم سجد سجد سجد
پیشتر کس خفا فیض تو جهنم	میکش سانی و نیامی و بیجا یکیت	گاه از کس و شاه گویا در لوق گدا	میکند طوبه و بیکیه و نایه یکیت
و در حد منظر و ظهور و در پس	بیشتر من شمع کل و ملل و پرا یکیت		

ای آفتاب از نور و روی شمع شبستان خفا ساجدها و طعیدین است با آنکه صبح پرده خود نائی بر خود نه دریده و نفوذ از انداز
در سوختن است با آنکه نقابی از چهره و لر بائی باز نه فرموده -

نی نقابان جمال نتوان بر	در شش جز نتوان بر	آفتاب است در ظلال نهان	از بفر از ظلال نتوان و بر
ذات والا صفات بچندین اسما و سوم است که تعداد آن از علم انسان بیرون است و بجز ذات مقدس صفات از تعداد آن کسی واقف نیست و ظهور آن ذات در مظاهر ممکنه بحقیقت اسمائی است			

و اما با هم متقابل و متضاد اند لهذا مظاهر هم متضاد اند و این نامناسب بود - که از تمام اندها و از مظاهر اندها
 پیشتر اند اسبق و قیاض از قدرت کمال خود در مظهری بجمع اسما و صفات ظهور فرمود و او را در عالم ظهور جلالت خود
 ممتاز ساخت که آن انسان است - لیکن در افراد انسان هم تفاوت - در ارجح و صفات مختلف ظهور فرمود - بعضی
 افراد ظهور صفات بطور غیر معمولی زاید و زاید تر و کامل و کامل تر ظهور آمد - و اینها بدین اعتبار شرف و اشرف درین
 بنی نوع انسان شدند و موسوم به اولیا و مسلمین و انبیا علیهم السلام گردیدند و بالاخر مظهر اکمال اتم بنی جنس است
 خاتم الانبیا سیدنا و مولانا محمد مصطفی صلی الله علیه و آله و سلم ظهور فرما شدند که بلیغ کمال کمالیت بر تمامی مظاهر
 کمال شرف کامل میدارند - و بدین وجود در مظاهر ممکنه بی نهایت و بیشمال اند و وجه شرف آن حضرت در شرف بیست
 بلکه کامل تر وجه شرف آنست که در تجلی علی غیبی آن ذات موجود مطلق اولاد از اطلاق در بین تعین جلوه فرما شد و
 بدین وجود در تجلی شهادت وجود بعد تمامی مظاهر کمال ظهور این مظهر اکمل و اتم شده است و چون این مظهر اکمل است
 که در تجلی علمی نبوی ابتدائی ظهور این مظهر است پس ازین ظاهر است که بلا واسطه این مظهر اتم و افاضه وجود دیگر
 مظاهر شده است درین صورت بفرستادن این امر چاره نیست که کدامی مظهری از مظاهر ممکنه از این مظهر اتم
 خالی نیست و در موجودات عوالم موجودی نیست که در و نور این مظهر اتم ساری نباشد - بدین باب نسبت
 آن حضرت ارشاد ذات و الا صفات نیست که لولا که لما خلقت الافلاک - و بدین تخصیص سرور کائنات منه چون نقاب
 ما برسلناک الابرار و انزیرا - و مخصوص خطاب - ماریت اذریست و لکن الله رمی - شدند ازین شرف
 سرور عالم بر جمیع انبیا ثابت است پس در حقیقت خلیفه اکمل و حقیقت صرف ذات سرور کائنات بود -
 که در عوالم و محاسن آن حضرت انسان بود و قلت مخلوقات محض قاصر است و ذات آن حضرت چند آنکه مستحق محامد است -
 ازان هیچ او اگر در آن نیتواند پس بر جناب رسالت تأب محمد مصطفی صلی الله علیه و آله و سلم بدرود نامعدود
 اختصار میکنم چه که آن تحفه کجا میرسد - که لایق پیش کش محامد ذوی الاحترام باشد و آن هر یک کجا میرد که
 لایق شان بندگان عالمیقام باشد جز آنکه در نعمت آن سرور عالم بجان بجز کشائیم و اعتراف بقصود مذوری نمایم
 چاره نیست -

مخلصم تحفه دارم پیش ازین	جز صلوة فی سلام شایه دین	از کرم بکشایم سوی من نظر	لطفت کن بر حال این مسکین
یا شفیع المذنبین عالم بین	بر دردت نامیدم بایستم بین	ای حبیب حق بختی خوشتر بین	تا ز بطلان روی آیم بیرون
تا بنا بر در و سلم خوشید بجا	اورج خدایت بنم روی د	تا بیکجی محو گردم سوخته حق	تا بچشم حق بر نیز روی حق
اللهم صل علی آله و عقبته	سین شوارق کماله و بوارق	جامه و اصحابه اجمعین	بر جنتک یا رحیم الرحمن
تا که مقصود کتاب و وجه الیه	بعد ازین هر چه مقصود بیان است	تذکره مظهری ذی شان است	

که در سنه یک هزار و هشتاد و شش هجری جلوه فرمای عالم ناسوت شده - مختلط بخطاب قدوة المؤمنین
پیشوای اکابر اهل یقین جامع کمالات شریعت و طریقت محقق ولایت و حقیقت برگزیده اولیای
زمان ممتاز اقیامی دوران ما مقام فلک هدایت آفتاب آسمان ولایت طلیح الاسلام سید الانام
حضرت آخون خواجه عبدالسلام حسنی النقشبندی گردید - از فیضان علوم ظاهریه و باطنیه او بیشمار تلامذین
بر رتبه کمال رسیدند و کالین هم فیضیاب شدند و همه کسان منافع اقسام و انواع حاصل نموده خوشحال گردیدند
گو حالات آنجناب که نهایت عجیب و غریب بودند - بیشمار اهل عصر آنجناب بحسب معلومات خود طبع کرده بودند
و تدوین مکتب آنجناب هم بعضی اصحاب نموده بودند - و تصانیف آنجناب هم در آن زمان بسا شایع و مقبول
خاص و عام بودند لیکن چونکه در آن زمان کداسی طریق از اشاعت کتب نبود و عموماً نقول قلمی مستعمل بودند - که از
تغییرات زمان و تاخت و تاراج سلاطین دوران و تباهی بلاد و اهل بلاد در دو صد سال همه تلف گردیدند
و الحال چیزی از آن هم رسیدن دشوار است - و در نسل آنجناب هم بدجوه مذکوره همه کتب باقی نمانده لیکن
تا هم یادداشت انسب و بعضی تحریرات و تصانیف و بعضی کتب چنین موجود اند که از آن بالا بحال از حالات
و از بزرگان و اولاد آنجناب آگاهی ممکن است - و چونکه حادث زمان است که از عروج بد نزول میرسانند و از
نسل به ترقی می برو و این مدو جز در زنده نمایان است پس بحسب حادث زمان در نسل آنجناب هم تغییرات
پیدا شده همه کسان متفرق شده بر سکونت بلاد مختلفه مجبور گردیدند و از غیرات نوبت بعدی رسید که در میان
اکثرین مخالفت پیدا کردید - و بیشتر کسان اقربای خود را نمیدانند و بیشتر کسان از قلت معلومات این هم نمیدانند
که از کدام نسل اند و اسمای بزرگان اینها چیست - و حالات بزرگان اینها چه - پس ضرورت این داعی
است که هر چه در نسل آنجناب موجود است آن همه در کتابی منضبط کرده شود - و بدین طریق انطباق شایع
کرده آید که از تغییرات زمان از تلف محفوظ ماند - و همه پس ماندگان و ارادتمندان از آن مجتمع و فیضیاب
شوند و ساکنان بلاد مختلفه از یگانگت با همی خود با مطلع شوند و آنها که از قلت معلومات - نمیدانند که از
کدام نسل اند مطلع شوند و از بزرگان خود آگاهی گردند - لهذا بدین وجه من متوجه این امر شدم و هر چه
بهم رسید درین کتاب منضبط نمودم و این کتاب را موسوم به تحفة الاسلام نمودم -

مختصر حالات والد بزرگوار | والد بزرگوار جناب آخون صاحب مدد در باب توحید پیشوای اصحاب تجرید
حضرت آخون صاحب | مجمع علوم شریعت منبع معلومات حقیقت معدن جواهر هدایت مخزن کمال ولایت
زبدۃ العلماء الراغبین قدوة الفضلاء المتبحرین عمدة السالکین فخر الواصلین سید الانام حضرت
خواجه شاه مسعود حسنی النقشبندی رحمه الله بود که ولی مادر زاد و معز و پسر ساکن و از اکابر

خلفای حضرت حافظ عبدالغفور پشاورى رحمه الله و از اکابر علماء اولیا سے وقت خود بودند جناب ممدوح در پشاور سکونت می داشتند و تعلیم علوم ظاهری و باطنی می فرمودند - و به تعلیم حضرت بیشمار اشخاص در علوم ظاهری و باطنی کامیاب شدند و بمنافع بیشمار از جناب موصوف مستفید گردیدند - گویشتر از حضرت ممدوح و انعامات خوارق عادات بظهور آمدند لیکن یادداشت تلف شد ازین جهت در تذکره تفصیل آن ممدوحی است از حضرت ممدوح جناب حافظ عبدالغفور پشاورى از حد محبت داشتند حضرت ممدوح جناب را در فرزندى خواستند و نیز خواستش این امر کردند - که بجلالت قائم مقامی خود مفخر و ممتاز سازند لیکن جناب موصوف قبول نکردند - ازین واقعه اندازه علوم تربیت آن جناب تواند شد حضرت ممدوح چهار فرزند می داشتند - نام نامی فرزند کلان - سید مراد الدین خان صاحب بود که برادر کلان حضرت آخون صاحب بودند - و نام برادر خرد حضرت آخون صاحب ملا خواجه عبدالکریم صاحب بود و فرزند اصغر آن جناب خواجه محمد ابراهیم صاحب بودند - جناب ممدوح بعمر طویل در پشاور از جهان فانی بعالج و دانی رحلت فرمودند - و در مقبره مرشد خود یعنی حضرت حافظ عبدالغفور صاحب پشاورى رحمه الله مدفون گردید -

چهارمکاتیب والد ماجد | چهارمکاتیب حضرت خواجه شاه مسعود حسنی نقشبندی رحمه الله موسوی جناب حضرت آخون صاحب | خواجه مراد الدین خان صاحب مرحوم فرزند اکبر که با سنا و خیر هم بریده اند در ذیل مندرج اند

مکاتیب (۱)

نور ابصار من سید مراد الدین خان سلمه الله تعالی -
ذیانی میر عنایت الله صاحب دریافت شد که در قلب شاگرافى ذکر است و طبیعت شما گران از ذکر بعضی از ذکر چهار ضرب و خلوه و تنجید و مدبر که تکامل و تساوی میفرمایند جان من دور افتاده قریب به فراق سید و در چهار ضرب کمال نمیکند پس عجب است که ایشان طبع خود را بر خود غالب کردند نیز مصطفی علیه السلام استقبال را ذکر چهار ضرب موقوف سازند و صحبت مرزا جیل بیگ صاحب غنیمت شمارند و صبح و شام مع هر دو فرزند آن نرسیده به تخلیه نشسته باشند و کاسلی بکار نبرند که خوب نیست -

مکاتیب (۲)

نور ابصار من سلمه الله تعالی -
در وقت نوشتن خط برای شما معلوم شد که در قلب شاگرافى ذکر است - شاید در فکر فناء و فنا و انقراض اتفاق و فناء لطایف و عناصر بدنی و خلوه و طایف و خلوه و مدبر که دل نمیدهند هر دو کار

باید کرد - یعنی فکر روزی و فکر ترقی سلوک این کلمه حضرت پشاور می ست که برای غایت اشد نوشته اند از پشاور در کشمیر -

مکاتیب (۳۰)

نورا بهار من سلکم الله سبحانه -

دو فرزند زینیه سلامت باشند مبارکباد مشکلم الله تعالی بطول الاعمار و حسن الاعمال - از میرزا صاحب دعای شیر کنانید بشری لقد انجز الایمان ما وعداه و کوب الحیدر من افق العلی صعدا - تربیت اولاد و اتباع سنت لازم بگیرند و آدم بهمان گنج مقصود نشان به از حقیقت ارشاد ربانی پس رزاق جمیل بیگ سلیم الله سبحانه مفصل نوشته اند خوب کردید سناط خوش شد صحبت ایشان را از نعمت های غیر مترقبه و از معنات بدانید و شکر بجایارید که شمارا به پشاور و راه رسیدن نمیشد حق تعالی ایشان را بدار اختلاف رسانید و ما ذلک علی الله یجزئ - این بعینه بآن می ماند که جناب حضرت خواجه یوسف همدانی که سر حلقه خواجها اند روزی خطبه شد که جاست باید رفت مقصد معین نشد بعد استیلا ی آن سوار شدند و عثمان مرکب همچون طور گذشتند بپیرانه رسیدند مسجدی بود پیش دروازه آن مسجد مرکب استاده و فرود آمد به مسجد و آمدند جوانی در آن مسجد مرائب بود چون سر برداشت سلام علیک گفته جوان مشکلی که در طریق داشت اذان از جناب حضرت سوال کرد حل شد بعد حضرت گفتند که ای جوان وقتی که شمارا در طریقت مشکلی افتد آسجای توان آمد - جوان گفت که هرگاه مشکلی پیش می آید هر سگی برای من خواجه یوسف همدانی خواهد شد لیکن این نصیب مراد آن ست که مریدان را بدو در بدست می آید -

کار آسان نیست بادگاه او خاک می باید شدن در راه او

مصرع آری دهند لیک بخون بگردهند

طریقه حضرات کبرویه مشقت دارد که ازین سه چهار بیت معلوم بشود -

ساکت دانی طوقی راه چیست	و اما با نفس خود بودن بحرب	قوت خود از خون دل کردن در دم
ترک کردن لقمه شیرین و چرب	خانه تاریک و بیداری شب	معدنه خالی و ذکر چهار ضرب

و طرق دیگر مشقت بین دارند - طریقه نقشبندیه اسهل است خصوصاً آنچه باین فقیر رسیده صاحب رشحات خواست که بعزم ملازمت حضرت خواجه احرار مسافر شود از خدمت مولانا عبد الرحمن حاجی استبدان کرد ایشان گفتند که شما آداب ملازمت و صحبت حضرت خواجه نمیدانید ما رفته می نویسیم

برای یکی از دوستان خود مولانا قاسم نام ایشان را اول در یابید و تعلم آداب صحبت کنید بعد از آن وقت خواهر کنید
مولانا قاسم رقعہ را بر چشم مالیدند و آداب گفتند از آنجمله همین بود کہ حضرت ایشان را اسباب دولت و نیابسیا
روی و او پر دخت طالبان بطاہر صحبت و تعلیم و تعلم نمی شود حالا ہر خواہد کہ از ایشان استفادہ و متفادہ کند
بجز طریق رابطہ صورت ندارد کہ دل بدل ایشان بند و طالبان از اطراف عالم آمدند چون زمین تالان آگاہ شدند
محمروم رفتند و درین شصت سال ازین اسرار پیش کسی لبت نشودیم مگر امروز کہ با شما گفتیم کہ رقعہ مولانا
عزیزست در شحاتہ پیچید کہ این نقل را دیدیم ہر حافظہ اعتماد نیست خطا شدہ باشد عرض از تمہید این مقدمہ
آنست کہ ابتدای نسبت میرزا صاحب غلو و شیخہ بود کہ در قدما اکثر بود یک آئی می بود و در ایشان و ایم و
اوسط ایشان بخوبی بود کہ محض نایافتست از نہایت ایشان چہ و انمودہ آید احوال در فادہ و استفادہ بطور
مسدودست آنرا امتدعای التفات از ایشان حاصل باید کرد و طریق افادہ و استفادہ ہم از ایشان شناسا باید کرد
بروہی کہ از ان شائبہ جدال ظاہر نشود کہ ایشان با کتاب آشنائی ندارند در سبتہ الابرار می لوی حامیست
فاضلی و او سے ہر بان پیای | در بیا بان جہل جان فرساست | از درویشی پرسید کہ خدا را چہ شناختم -
گفت من غرق شناسا و یریم | نیست کاری بشناسا گر یریم | کار من نیست کہ کس را بیدال
رو غایم بخند اسے متعال | ہر کہ پیے بر پیے من بشتا بد | ہر چہ من یافتسم از ہم با بد
در پیش از باب قدرت و ارباب دل رعایت آداب ضرورت اگر چہ بنا بر محبت من شمارا دوست میدارند
لیکن حفظ آداب ضرورت کہ نو بر علی نورست -

آد بولقفس ایہا الاصحاب | طرق العشق کلمہ آداب |
این نقل را با بن رنگ انظار نخواہید کرد کہ مباد ازین تنصیص بزرگی مفہوم شود و اگر ضرور باشد انظار
این مطلب بزرگ دیگر باید کرد کہ رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم بزمینہ رسیدند - براسے اہل بیت منورہ
والا کل اہل مدینہ کجا بلکہ میر رسیدند قال اللہ تعالی (لایسأل عما یفعل و ہم یسألون) حضرت ماسی کنند
ای بہر چہ نرنی باطنت شود و ترقی ظاہرت شود -

مکاتبت (۴)

سکلم اللہ سبحانہ و لا قاکم -
بعد سلام مسنون احوال فقیر بخیرست - میر عنایت اللہ صاحب بعد دو ماہ رسیدند - اکثر امور
بنا بان گفتند - سلامت ہمہ معلوم شد حضرت ماسی گفتند کہ با کسی نیستیم اگر کسی با ما بد باشد او اند -
این سخن چہ در اقرار بست و چہ در مصاحبان جواب آنست - از مبدای گویم حق تعالی بود و کنز مخفی

و از مخلوقات چیز سه نبود - از عدم عالم را بیرون آورد و مخلوق کرد یعنی عالم را نسبت به وجود او کان الله ولم یکن معشی - ای آنکه عالم را در ان اختیار می باشد که اختیار فرج وجود بند و اختیار را از کجا باشد جاده نزارم و امن از کجا آرم از پشت حضرت آدم فریاد را بر آید و بی گفتند - آلتیست بر کلمه را یا و نماند و شاید این برای این بود که در آمد - بعد از در کشتی حضرت نوح محمول کرد و ما را معلوم نیست - از کتاب سبقت یقین شد این از پیغمبران است علیهم الصلوٰۃ و التسلیمات و در است مرحومه گفتیم خبر آنکه در شان ایشان است در هر زمانی اولیا را شرف کرد علماء و متقی کاتبیه بنی اسرائیل - و از منکران در پرده داشت اولیا کی تحت قبا کی لایع فرم غیره - غرض ازین نوشته آنکه فضیلت حضرات انبیا و اولیا ثابت است حضرت عافیه العفوری صاحب مرشد کاتب حروف ولی مادر زاد و از حاجی حرمین شریفین حاجی محمد اسمعیل صاحب بجزایات احراریه مشرف شد و از حضرت سعدی صاحب الاموری آن یافتند که مافوق آن تصور نیست و از سینه های حضرت همه یافتند و طرق حضرت شاه نقشند و حضرت خواجہ احرار و حضرت مجدد و در ضمن کلام و ذکر طرق بیان میفرمودند و این فقیر را بنامی قبول کردند و فقیر را خواسته بودند و فقیر خواست بلکه حضرت مرحوم و غیر هم الحال گویا فقیر را بجای خود گذاشتند که محبت فقیر بسیار داشتند و زیارت و حج میخواستند و بجای خود نایب منافی میخواستند -

با کلامیست بمنزله المودیر که | بخیری الی الیاح بالاشتی الشیخ

در باب حج الهام شد که (ست آیه راه بین قصد بی پاؤنگه) بزبان هندی شنیده ام و نایب شایب هم شدم و آمدن کشمیر هم نشد و لیکن مسجد کلان ساخته آمد و محل خود بلون پوره از رز نیاز میان منظور که ناظر عمره بود و نظیر در حج امر که دل نداده در مطالعه و حفظ کتب از تفسیر و حدیث و قرارت و فقه و تصوف و عزیمت و نه ریاضت گویا مجذوب مادر زاد بوده ام - چه توان کرد و مرا چنین آفریدند آن ایشان اندرون چنینم - یارب و حضرت مرشدی کشف کوئی و کشف قلوب را مفضوالت اند و این راه بند کرده منع کرده اند این حوال که نوشته ام برای آنست که باز کشمیر که بر آمده بودیم بقصد ملک کن بر آمده بودیم باارسلان خان که جغتائی خان شده با امید مدد معاش که از او کن حاصل شود - در پیشاور و کابل مدیم - در پیشاور از مردم گها یو و ند فقیر را نظری از فضل آئی از نظر های حضرت مرشدی نصیب شد که قطعی منجی است احوال خود را هیچ نمیدانم چون تولد شدم همیشه بعضی بودم و چون کلان شدم و بالغ شدم - پنجمین بودم - حضرت مرحوم کلان کسب های بسیار کردند از نوکری و تجارت و کسب علوم کردند - و مرا تابع خود کردند و الدین را بهر لایه خواندن گذشتند - و تابع برادر کلان کردند تا آنکه باارسلان خان سفر بنیت و قصد کن اطلاق افتاد و کابل شدیم و نظری از حضرت مرشدی نصیب شد که مثل آن از هزاران هزار که کسی که نصیب شده باشد از فقیر هیچ کار و دست نه شد و نه فقیر و چه قناعت

و چه تفسیر و تفسوف و چه ریاضت حضرت مرشدی سلوک را آسان فرمودند و نسبت به تزیین فقر در خانه مرشدی شد
والده شما خواهرزوجه میرزا جمیل بیگ صاحب صوفی بود که از قبیله عرب بود یکی از یاران مرشدی مراگنت که این
نقیب شاست در زمان خرفاء عرب بر بادشاهان هندوستان دختر میدهند حضرت سلوک تسلیک مرا آسان فرمود
و مشکل همه آموختند و فقیرا گفتند که از اصطلاح هر کسی واقف باید شد تا اجازت بیخج طریق و سلاست یابد آن
بکشیم هم چنین طور مجذوب بودم - و جاذب را ندانستم که کیست اگر جاذب فقیه حضرت مرشدی است پس ساندند
فقیر پیش مرشدی کیست اگر الله تعالی است پس مرشدی چرا اینهمه تربیت کردند و اگر کشف چیزی عنایت نشد
اگر چه سینه منشرح شد کشف پیش آن چه اعتبار دارد -

بدنی شد که بدیدار تو دارم هوسی	اجلرم خون شد و این از نه گفتم کسی
آن نور چشمان را با همه عیال و اطفال مع لقمه که حق تعالی بایشان داد در ضمن خود و ضمن حضرت خود گرفتیم والسلام علیکم وعلیٰ من لدیکم -	
نقل اندر تاریخ خزینة الاصفیا و تاریخ خزینة الاصفیا - جلد اول مخزن چهارم بصفر (۶۷۶) و (۶۷۷) متعلقه حالات آخون صاحب مطبوعه مطبعه منشی نیکشور منشی غلام سرور صاحب مؤلف کتاب جسیل می نگارنده	
خواجہ عبدالسلام کشمیری مجددی قدس سره از اکابر خلفای حافظ عبدالغفور صاحب پشاور سیست جامع علوم ظاهری و باطنی بود و با وجود دولت ظاهری که واسطه و کالت شاهی و کشمیر داشت و جایگاه دار منصب ار بود لحمه از یاد خدا غافل نمی ماند و خلقی کثیر از اهل حاجات دینی و دنیوی بر دروازه فیض اندازده وی هجوم می آورد و وی ب حاجت روانی هر یک می پرداخت و احدی را نا امید باز نمیگردانید -	
و برادر بزرگ وی ملا مراد الدین خان نیز اگر چه منصب امیر الامرائی داشت و بعد از قاضی القضاات محتار بود اما در ویش دل بود و سلسله نسبت خود و بخواجہ حافظ حسن بصیر غلیظه ملا میر نازک نقشبندی کشمیری داشت علیٰ هذا التیاس برادر خرد وی ملا عبدالاکرم جامع کمالات صوری و معنوی بود -	
و کمالات حضرت حافظ عبدالغفور صاحب از تاریخ خزینة الاصفیا و از مکاتبه چهارم و الدراحد حضرت آخون صاحب قدس سره مرشد حضرت آخون صاحب ثابت است که پدر و پسر هر دو از خلفای مخدوم حافظ عبدالغفور صاحب	
پشاور قدس سره بودند پس مناسب است که بالاتصهار حالات حافظ صاحب بیان کرده شوند - صاحب تاریخ خزینة الاصفیا می نگارند که حضرت مخدوم از خلفای ارشد و اصحاب اکمل شیخ اسمعیل غوری است و از حضرت شیخ سعدی لاهوری نیز فایده کامل و بهره وافر یافت شکستگی نفس و فروتنی بر وجود مصدق بود وی غلبه تمام داشت و بی مادی را بداند بود - چنانچه میفرمود که در ایام طفولیت با پدر عالی قدر خود	

کشمیری فرستم برادر شیخ بابا عبدالکلام که در محله فتحکدل ست میر سعیدیم در اینجا نماز و اقل میگذارد و بعد هر رکعتی که
میخواند فلوس های سکه راجع الوقت پیش خود از غیب موجودی یا فتم و آنرا میگرفتیم و باطلال بهم صرف میکردیم
و سید محمد غوث قادری گیلانی در رساله خود تحریری فرماید که حافظ عبدالغفور پشاوری تمام شب بجهنم دم
و مراقبه میکرد و انید و التفات بدینا و اهل دنیا نداشت و دمام در خدمت مساکین و مسافران مشغول می ماند
و قریب پانصد کس هر روز در مطبخ وی طعام میخوردند و دیگران وی گاهی سرو نمیداد و خدام از صبح تا شام
در سخت طعام و تقسیم آن مصروف می ماندند و شیخ سوای طعام بجا نداشتن نقد و لباس بهم مرحمت میفرمود
و این همه خرجش سوای دخل ظاهری صحت از غزای غیب بود و در عشق آبی بدین آگاهی میکرد و این که اگر کسی
آیتی از آیات قرآنی را بر وی میخواند و یا لفظ الله بر زبان می آورد و گریه و اضطراب حضرت حافظ طاری
میشد شیخ محمد عمر پشاور صاحب جواهر السلام میفرماید که حضرت حافظ صاحب اول در پشاور باروت
حافظ محمد اسماعیل غوری پشاور می مستفید شد و بهر وافر حاصل نمود بعد از آن لا هدر تشریف آورد
و مشرف بشرف بیعت شیخ سعدی لاهوری گردید و خرقه خلافت و اجازت سلسله عالییه نقشبندیه
و قادریه و چشتیه و سهروردیه یافت و از کابلان وقت شد و تا دو نیم سال حاضر باش خدمت
استشرف ماند.

شیخ شرف الدین صاحب روضه السلام میفرماید که حضرت حافظ وقتیکه یاران او توجه میدادند و از لوله
عظیمی بر زمین محله بر پامی شد و در اوایل حال اهل محله را خوف و هراس و انگیزه حال می شد بعد از آن
چون معلوم کردند بر وقت حرکت زمین میداشتند که حضرت بتوجه طلبا مصروف اند صاحب روضه السلام
می نگار که سید ابوالمعالی کشمیری میفرماید که روزی حضرت حافظ در بازار پشاور میرفت و بنده همراه بود
ناگاه آنحضرت دست مرا بدست خود گرفت چون چند قدم بر قدم خود با آنجناب و کشمیری یافتیم که از پل زینیه
کدل که در کشمیر ست میگذریم رفته رفته تا برنگین مسجد که در بازار کاغذ فروشان ست رسیدیم و از آنجا جهت
کرده باز به پل زینیه کدل رسیدیم و آنحضرت دست مرا از دست خود جدا کرد و دیدم که باز به بازار پشاور
میردیم بجا نیکو میرفتیم.

و نیز در کتاب روضه السلام ست که روزی حضرت حافظ بطرف دیهات پشاور به تقریب سیر و
خبرگیری مردان خود تشریف برده بود وقت عصر و روی از دیهات مضافات و در خجسته فرو آمده
در مسجدی قیام کرد و یاران بذكر و مشغول مراقبه مشغول شدند بعد از این حالت جماعتی از هزاران
و دزدان بارانده غارت اسباب درویشان متوجه سمت مسجد شدند بعضی یاران که هنوز در خجسته مراقبه

نشداخته بودند از مشاهده انجمنال مصطب الحمال گشتند و شور و غوغا برداشتند حضرت حافظ باستماع شور و صدای خادم سر از راقبه برداشت و فرمود که از شور و غوغا چه حاصل است بشنیدید و بعد امشغول نشدید بکار هم یاران مراقب شدند و بکار امشغول گشتند و حضرت حافظ هم مشغول مراقبه گردیدند چون از ذکر و مراقبه حضرت یافتند همه یاران خود را با پیر و دشمن و صمیم و پشاور بخانه مسکونه وی یافتند همه خدام از ظهور این خوارق غفلتی حیران ماندند و هیچ معلوم کردن نتوانستند که بچه طور از آن و پیر که بفاصله چند کرده از پشاور بود باز در پشاور بخانه حضرت رسیدند -

و نیز درج روضه التسلام است که شیخ احمد علی که از یاران صداقت کیش و مخلصان اخلاص اندیش حضرت حافظ بود گفت که در آن ایامیکه سلطان محمد معظم بهاد شاه ابن عالمگیر اورنگی برب در کابل داشت باقی عظیم و طاعون بود چون عاید حال سکنای کابل و پشاور گردید و من بهمان بیماری سخت علیل شدم و بحالت نزع رسیدم و ادویات خود مایوس گشتم هر ران حالت حال بیوشی و بیخبری بر من طاری شد در واقع دیدم که حضرت حافظ عهده انعمور تشریف فرما شدند و مرا همراه خود بخیرست سید عالم صلی الله علیه و آله و سلم بردند و عرض نمودند که محمد علی یکی از مدبران بن است امید داریم که از بیماری بیماری خلاص یابید ارشاد شد که صحت خواهد یافت - حضرت حافظ باز جرات نموده به عرض پرداخت که یا رسول الله اگر همین ساعت بیماری وی بصحت مبدل نشود او را از خاک خود بخیرست جناب چه نفع حاصل شد حضرت بنی میر علی الصلوٰۃ المملک لاکبر متبسم شدند و فرمودند که حافظ شما میخوانید که در تقدیر قادی حقیقی متعین شویم - و این اسکان ندارد باز عرض کرد که آنچ صصوبت و شدت مرض علیه حال بن بیمار است همین وقت و در گرد - و قدری ازان اگر تا بوقت بهبود باقی ماند مضائقه نیست حضرت فرمودند که بسیار خوب بیاس خاطر شما همین طور بظهور خواهد آمد انشاء الله تعالی پس همچنان بوقوع آمد که همان روز از شدت مرض خلاص یافتیم و آنچه که قدری باقی ماند در چند روز زایل شد - عرض حالات خوارق عادات که از حضرت مدح بظهور آمده اند بشمارانند که انضباط آن در اینجا خالی از قیلیل نیست - عرض مرین شک نیست که حضرت موصوف ممتاز اولیا سے وقت خود بودند - وصفات و کمالات عجیب پیدا داشتند - در سالک پیروی بنای مجازیم ماه شعبان در عهد و زنگ زیب عالمگیر بادشاه غازی در شهر پشاور ازین جهان فانی به عالم جاودانی رحلت فرمودند قطعه تاریخ وفات آنجناب در ذیل مندرج است -

شیخ عبدالغفور حافظ دین	آنچون جدا گرد جان بنام	حافظ واصل است تاریخش	هم بخوان حافظ کلام الله
بشارت ولایت قبل از	شیخ شرف الدین محمد زکریا در احوال آنحضرت صاحب در کتاب خود وی نگار و که گاه آنحضرت صاحب	در بطن والدۀ ماجده خود بود در شبی از شبهای ماه و الودۀ ماجده ایشان بر روی بخت خود	ولادت حضرت آنحضرت صاحب

نشسته بودند و در پیداری دیدند که ماهتاب از آسمان فرو می آید و تا دیوار خانه رسیده ایستاد و گفت که فرزند نرینه خود را که در بطن دارد - بخوبی نگه دارید و محافظت کنید که یکی از کاکایان و دراصلان نخواهد شد -

شیخ مذکور می نگارند که مرضه حضرت آخوند صاحب خواست که بعد مدت رضاعت اجازت دعای مرضه حضرت آخون صاحب بشرف زیارت حرمین شریفین مشرف شده و دعای ترقی درجات آخوند صاحب و کامیابی ایشان تا مقام اولیا بکند و این دعای مرضه مقبول گردید و بشرف زیارت حرمین شریفین مشرف شد و تمنای دعائی که آن داشت کرد حال آنکه در آن زمان زیارت حرمین شریفین از وقت راه هم بسیار دشوار بود - و نیز مرضه را بعد مقرر شد و شواری دیگر هم بود مگر بنا بهت مسدود لاسباب همه آسان گردید و پیش از آنکه دلالت بزمانه شیخ شرف الدین محمد در کتاب خود می نویسد که حضرت آخوند صاحب بزرگ طوالت حضرت آخوند صاحب بمهر سه سالگی با برادر کلان خود در بازار میرفتند در آنسای راه حضرت شاه صادق قلندر که علیه حضرت سرمد قدس سره بودند و از کاکای قلندر ران و مجذوبان سالک و دلی کامل بودند - بچوبی که در دست داشتند لطف برادر کلان ایشان اشارت کردند و فرمودند که ای آخون قدر و حرمت برادر خود بخوبی نگاه دارید که یکی از اولیا است -

شیخ مذکور در کتاب خود می نگارند که میان خواجه عبدالکریم میفرمودند که برادر من حضرت آخون صاحب را از خرد سالی آثار نیک بودید و از ناصیه ایشان آثار بزرگی ظاهر می شد با آنکه پس از اطفال محله باندی نمیگردند ماهر و برادر بخانه خود با هم می باختم - ایشاق طاق خانه را محراب مسجد قرار داده سنگها پائین طاق گذاشته و نیزها ساخته چوبی بدست خود گرفته بساغ طلیب بالا رفته خطبه میخواندند بی آنکه بیرون خانه برآمده باشند یا طریق خواندن خطبه دیده باشند و از مضاع و اطوار ایشان همه بدین دستور بود -

چون عمر آخون صاحب ترقی میکرد در اخلاق حمیده و صفات جمیله روز بروز در تعلیم حضرت آخون صاحب اخلاق ایشان افزونی بنظر می آمد از عهد طفولیت پابند صوم و صلوٰه بودند و نیز اتفاقا در مزاج ایشان بود و شوق حصول علم در تعلم از صغرسنی توجه بود - عرض تاسن شعور علاوه از اخلاق حسنه در علوم مروج و مستغاکا هم کافی بهم رسید - چونکه از صغرسنی توجه آخوند صاحب بظرف سلوک بهم نایل بود - و صحبت اهل قدس بسیار دوست میباشند لهذا اکثر بخدمت حافظ حسن بصیر قدس سره که در محله علی کدل متصل آستانه حضرت پیر بابائی ادیسی قدس سره آسوده اند و از خلفا و مریدان آخون

ملائک از نقش بند می بودند۔ اکثر حاضر میشدند حضرت مدوح ایشان را تعلیم اسم ذات نمودند برین بنیاد ایشان خود را می حضرت مدوح می شمرند۔

ذکر سفر خواجه مراد الدین خان صاحب برادر کلان حضرت
آخون صاحب از کشمیر و بخدمت پادشاهی مشرف شدن

حضرت مدوح بالاخر چند مرتبه ارشاد فرمودند که وقت آن رسید که ترا کشایش ظاهری بهم خواهد شد۔ این زمانه سلطنت اورنگ زیب عالمگیر پادشاه غازی بود۔ و ثواب ابراهیم خان صوبه دار کشمیر بودند

و برای اعانت و امداد بساقی قره تبت ارسلان خان از شاهجهان آبا در سپیده تا چند می در کشمیر مقیم ماند امیر مذکور امید تعیین خود بکلب دکن داشت نیز از والد بزرگوار حضرت آخون صاحب و مدد

اجرا سے مدد معاش در دکن کرده بود چون بعد چند سے امیر مذکور قصد مراجعت کرد و خواست که بجهنور پادشاه رود و همراه خود عالمی بتجرا از کشمیر برد۔ تمامی علمای امیر مذکور رجوع شدند لیکن امیر

مذکور از آنها یکی را منتخب نموده تا آنکه از ملا خواجه مراد الدین خان صاحب که عالم مقیم بودند۔ ملاقات کرد و ایشان را لحاظ علوی خاندان ایشان و تجر علوم و دیگر صفات مستحبه منتخب کرد۔ و خواستش کرد که

همراه او بشاهجهان آبا و تکلیف فرمایند۔ جناب مدوح قبول فرمودند۔ او گفت که زود از درواگلی مقرب است علی الصبح تشریف آورند۔ جناب مدوح حسب خواستش او علی الصبح مع والد بزرگوار خود تشریف

بردند۔ امیر مذکور بوجه واجب تعظیم بودن حضرت موصوف۔ سواری خاصه که انبار می فیل بود بحضرت مدوح و او و خود و سواری دیگر را ہی شد۔ همچنین تا بکجرات رسیدند بودند که از پیشگاه پادشاه رسیدن

ارسلان خان نزد پادشاه شاهزاده صوبه دار کابل و پشا در شد۔ لندار و انگلی پشا در ضرور افتاد۔ آنحضرت هم همراهی او به پشا در رسیدند۔ و چونکه مولد حضرت حافظ عبدالغفور صاحب قدس سره

هم کشمیر بود۔ و حضرت مدوح اهل کشمیر را بسیار دوست میداشتند۔ ملاقات این حضرات از حضرت حافظ صاحب شد و ایشان را عقیدت و ارادت از حضرت مدوح پیدا شد و از بیعت حضرت مدوح

مشرف شدند بعد چندی این حضرات آخون صاحب را طلبیدند۔ و حضرت مدوح مع والده و برادر خرد۔ ملا عبدالکریم صاحب از کشمیر به پشا در رسیدند۔ پس آنحضرات ایشان را تفویض مرشد بزرگوار خود نمودند

و حضرت آخون صاحب و برادر خرد ایشان ملا عبدالکریم صاحب از بیعت حضرت حافظ صاحب مشرف شدند۔ و چونکه در آن زمان صوبه دار کابل و پشا در در زمستان به پشا در میماند و در تابستان به کابل قیام میکرد۔ پس بوقت روانگی کابل این حضرات همراه ارسلان خان و پادشاه شاهزاده صوبه دار

کابل به کابل روانه شدند - و حضرت آخون صاحب معبر را در خرد و والدۀ ماجده در پیشا و تعلیم نامزدند -
حضرت عبدالغفور صاحب قدس سره را با آخون صاحب بیحد التفات پیدا شد - در روز تکمیل تعلیم علوم
ظاهری میفرمودند و در شب تعلیم باطنی میفرمودند و شب و روز پیش خود میداشتند - و سرگرم تعلیم ظاهر و باطنی بودند - تا آنکه در عرصۀ دو و نیم سال تعلیم ظاهری و باطنی ختم نموده بجلالت خود ممتاز فرمودند
و ملا مرادالدین خان صاحب بعد چندی به شاهجهان آبا در سیده از بارانی خدمت اورنگ بپادشاه غازی شرفیاد
و بعد مدتی سرفراز گردیدند - و بعد چندی مقبول نظر پادشاه گردیدند - و مستحق ترقی علمی قرار یافتند -
و بعد مدتی جلالت خاصی القضا مشرف شدند - و بعد چندی رکش میر به برگزیده لازم موضع شروه خاص بخواب
مواضع دیگر بطور جاگیر به ایشان عطا شد -

و کرامت یافتن حضرت آخون صاحب | محمد مقصود که شیخ معمر از خالصان خالص الحقیقت حضرت آخون صاحب
از تعلیم باطنی دقت حضرت بروکالت پادشاهی | بود از شیخ شرف الدین محمد زکیر اکثر احوال و کرامات و آثار عبادت
حضرت آخون صاحب بیان نمود - و کیفیت شفقت جناب مدوح نسبت طالبان و خصوصاً نسبت خود با تسبیل
ظاهر کرد - ازان جمله اینست که گفته روزی از جناب مدوح استفسار کردم که حضرت تا چند زمان بخدمت پیرو شدند
خود حضرت حافظ عبدالغفور قدس سره حاضر مانند - و منازل سلوک طی فرمودند - و چنان خدمت کمالی بنسب
یافتند از کمال غریب نوازی و بنده پروری فرمودند که منازل و مقامات سلوک به وجه حضرت پیرو شدند و در دو
نیم سال تمام و کمال طی نمودم - بعد از آن شی در خواب دیدم که یک نانی بمن دادند - صبح آن بخدمت حضرت خود
عرض کردم فرمودند - بی واقعیت شما را نانی دادند - بعد چندی روز حضرت مدوح را بهفت صد روپیه
بفتوح رسید فرمودند که این را پیش خود نگه دار بعد چندی دیگر عزیزی یک اسب نذر کرد آنرا بهم حواله
نقیر نمودند و فرمودند که این سوار است و آن فرج است بر شیز و پیش برادر خود ملا مرادالدین خان برو که صد رتبه
نان تو خواهر شد تهیه نموده راهی شاهجهان آبا و شدم و در آنجا رسید پیش برادر بزرگ خود چند روز گذرانیدم
روزی ایشان را مخوم و مخزون دیدم و وجه آن ادا ایشان پرسیدم فرمودند که فلان امیری که پادشاه او را
بسیار میخواست و نسبت او قسم افتاده است ازین وجه او بدر بار آمدن نمیتواند لعل الکی علاج قسم او بخوانند
لیکن از روی شرح شریف آنرا علاج نیست علا و فضلای همه در شباب در مانده اند - ازین بسبب مغرورم -
جواب دادم که این را علاجی هست مرا پیش پادشاه ببر تا علاج آن کنم - بساعت این جواب برادریم
خوش و خرم شدند و برایشانی او شان برفع گردید - فردا مرا همراه بردند و عرض کردند که برادر من ملا عبدالسلام
میگوید که من علاج این قسم میدانم - بساعت این اورنگ زیب پادشاه غازی خوش شدند و فرمودند

که ارشاد را پیش من آرند چون مرا طلبیده پیش بادشاه بروند بادشاه از من فرمود که تدارک این قسم
 انجام بدهم عرض کردم که در فلان کتاب مرقوم است - فرمودند آن کتاب پیش شما موجود است عرض کردم
 که پیش من موجود نیست در کتب خانۀ شاه ای موجود خواهد بود - نور آبدار و در کتب خانۀ حکم شد که آن کتاب
 را همراه خود ببرند و کتاب را از کتب خانۀ برآرند من همراه دار و در کتب خانۀ رفته کتاب برآورد و هر جا که
 مسئله مابۀ البحث نوشته بود - نشان نشانۀ پیش بادشاه آوردم و بنظر انور اعلیٰ حضرت گزارانیدم -
 بلا لحاظ آن بسیار خوشنود شد و نور احکم صادر فرمودند که ایشانرا از طرف خود وکیل و کشمیر مقرر کردیم
 و بر بنای حکم ظل آئی کشمیر روانه شدیم سبب یافتن خدمت و کالت بادشاهی همین است و هر چه شد
 بتوصیر دعایت پیروم شد شد -

(۱۵) دولت و جاه ظاهری چون که عنایت ظل سبحانی روز بروز بر حال حضرت آخوند صاحب فرون می شد کجاست
 حضرت آخوند صاحب منصب جاری شد و بعد چندی از خدمت مفتی سر فرزان فرموده شدند و بعد چندی
 از ان ترقی یافته بعد خدمت خاص فی القضاات ممتاز شدند و بعد چندی شیخ الاسلام گردیدند - و در کشمیر چهار
 مواضع جاگیر هم محبت شدند - و در دکانیکه شیخ الاسلام شدند اجازت قیام کشمیر هم حاصل شد و
 خدمت و کالت هم بحال داشته شد و کامیابی تمام کشمیر مراجعت فرمودند و تا آخر عمر در کشمیر کار فرما ماندند -
 و حقیقت در سلطنت اسلامیة اعزاز و اختیارات شیخ الاسلام نظیر نداشت و با آن و کالت بادشاهی که
 اعزاز آن هم در آن زمان پیچید بود - و منصب و جاگیر گویا ترقی ظاهری بمحد کمال و دولت و دنیا زاید از کافی
 حاصل شده بود - این حالت ظاهری شیخ الاسلام بود - و حالت باطنی آخوند صاحب ازین بسیار ترست
 که چیزی از ان آید بیان کرده خواهد شد -

(۱۶) کیفیت تعلیم باطنی حضرت آخوند صاحب چون حضرت آخوند صاحب بعد کامیابی از خدمت حضرت حافظ
 و درت تعلیم و تلقین و تعداد مریدان و خلفا عبدالغفور صاحب قدس سره رخصت شده راهی شاهجهان آباد
 شدند در آن وقت عمر آخوند صاحب زاید از بیست و پنج سال نبود - و بعد از خلافت و اجازت حضرت آخوند صاحب
 رهزائی در ماندگان و بهایت کم رهان آغاز فرموده بودند و مرید میگردند و تعلیم باطنی میفرمودند و قریب
 اختتام سال هشتاد و پنجم ازین جهان فانی رحلت فرمودند ازین ظاهر است که تقریباً هشتاد سال حضرت
 مدوح مسند آرای ارشاد ماندند و مریدان حضرت مدوح همه سالکان و طالبان وقت بودند - و تعداد مریدان
 از ذکر و داناث از حضرت متجاوزست همچنین خلفای جناب مدوح پیشوارند - صاحب خزینة الاصفیاء نگارد
 که اگر چه خلفای خواجہ پیشوار اند اما خواجہ محمد عابد کاشی و شرف الدین محمد زکیر و محمد عثمان زنگوجی

و شیخ عبدالرزاق رسول پوریه و خواجہ امان اللہ و حاجی تیمور نقوی و خواجہ محمد فخر الدین و عبدالرحمن یارکندی و ابوالفتح کشمیری و محمد رضا بن عبدالکریم برادرزاده آنحضرت و محمد ابراهیم و اکبر شاه و شیخ عبداللہ و شیخ حمید الدین است. نظام از اشهر ترین خلفای خواجہ اند۔

و ذکر چهار بزرگوار است: آخون صاحب حضرت آخون صاحب بطریق مندرجہ ذیل مجاز و مازون بودند۔

(۱) طریقه عالی نقشبندیہ قدس اللہ ارواحہم

(۲) طریقه عالیہ قادریہ قدس اللہ اسرارہم

(۳) طریقه شریفیہ کبریہ قدس اللہ سرہم الغریرہ

(۴) طریقه سنینیہ سمر درویش قدس اللہ سرہم

در طریقه اول الذکر از حضرت حافظ عبدالغفور صاحب قدس سرہ اجازت داشتند و در طریقه ثانی از حضرت شاه فی الحال صاحب که از اولاد حضرت مجدد الف ثانی قدس سرہ بودند اجازت یافتند و در طریقه ثالثہ از خواجہ محمد بادشاہ قدس اللہ سرہ که از اولاد حضرت امیر کبیر سید علی ہمدانی بودند اجازت حاصل کردند و در طریقه رابع از بابا فتح عثمان صاحب رحمہ اللہ مجاز گردیدند۔ لهذا در چهار طریق مذکورہ مریدان و سالکان سلوک آن طریق را تسلیم فرمودہ بحق میرسانیدند۔ طریقه حسنہ افضلہ آدمیہ بنوریہ ایشان بکشید و در دندگنوبات حضرت مجدد الف ثانی قدس سرہ و رسائل دیگر بزرگان خاندان نقشبندیہ اولاد کشمیریہ ایشان رسانیدند و شایع فرمودند۔

(سلسلہ نقشبندیہ) در طریقه عالی نقشبندیہ مرشد حضرت آخون صاحب حضرت حافظ عبدالغفور ایشادری قدس اللہ سرہ و مرشد ایشان حضرت حاجی اسمعیل غوری قدس اللہ سرہ و مرشد ایشان حضرت شیخ سعدی الہیون قدس اللہ سرہ و مرشد ایشان حضرت شیخ آدم بنوری قدس اللہ سرہ و مرشد ایشان حضرت شیخ احمد سہروردی مجدد الف ثانی قدس اللہ سرہ و مرشد ایشان حضرت خواجہ باقی باللہ قدس اللہ سرہ و مرشد ایشان حضرت خواجہ اکملی قدس اللہ سرہ و مرشد ایشان حضرت خواجہ محمد درویش قدس اللہ سرہ و مرشد ایشان حضرت مولانا نادر وحشی قدس اللہ سرہ و مرشد ایشان حضرت خواجہ جمیل اللہ احوار قدس اللہ سرہ و مرشد ایشان حضرت مولانا یعقوب چرخچی قدس اللہ سرہ و مرشد ایشان حضرت شاه نقشبندی رضی اللہ تعالیٰ عنہ و مرشد ایشان حضرت سید کمال قدس اللہ سرہ و مرشد ایشان حضرت بابائی سماوی قدس اللہ سرہ و مرشد ایشان حضرت علی رامینی قدس اللہ سرہ و مرشد ایشان خواجہ محمود الخیر قدس اللہ سرہ و مرشد ایشان حضرت عارف ریوگری قدس اللہ سرہ و مرشد ایشان حضرت خواجہ عبدالخالق قدس اللہ سرہ و مرشد ایشان حضرت خواجہ

نکره کوه حضرت آخون صاحب نسبت
تعلیم اشخاص و عام حالت ایشان
حضرت آخون صاحب با وصف تعلقات خدمات مشایخ و جاگیر داری و عیال داری
و تفسیر داری تعلیم علوم نقد و حدیث و تفسیر و دیگر علوم ظاهری و تعلیم علوم باطنی و
تشکیک سلوک سالکان بر کارهای دنیوی مقدم میداشتند و طالبان علوم ظاهری و باطنی را بنایت شفقت و مهربانی
و دلجوئی و نرمی تعلیم علوم ظاهری و باطنی میفرمودند. هر چند حضرت مبدء تعلقات دنیا را بظاهر پرده باطن خود ساخته
بودند لیکن عباد را قناب راکی پوشیدن میتواند آثار ولایت بخوبی از عین حضرت ظاهر بود. هرگاه بر پاگی
یا بسواری دیگر از راه باندر بار محکم میفتند اهل بازار و دربار بروی مبارک ایشان نظر کرده این آیه کریمه
ما یزیدنا من الا ملک کریم میخواندند و چنان میخواندند که ایشان هر وقت خانه از خود و باقی
بجای می بودند.

منجمله مکاتیب حضرت آخون صاحب
دوازده مکاتیب که هم رسیدند
خلاصه حضرت بودند بعضی عنایت نامحبات حضرت جمع کرده بودند.
که از آن دوازده خطوط جمع کرده ایشان تا این وقت باقی اندک بطور تبرک در ذیل درج کرده می شوند.

مکاتیب (۱)

محمد و اسحق کشنده شیر که گرد روان چه جذب هم میشد و لیکن جذب که لطیف باشد ادراک هم لطیف میشود و
القبض و البسط فی الولی کالوحی فی النبی - و تفکیک آدمی در مایات می افتد خود به مناسبت باین فضیلت می نشیند
اولت در چهارچوب باد بود و درسی آنجا که یاد باد بود و در المعجز عن درک الادراک ادراک سالک را وقتی می آید
که هر خطره اش زمینه میشود برای مطالب فوق و فوق الفوق هر مرتبه از وجود حکمی دارد. بهر حال صحبت خلیل تر است
و بعد آن را بطه و کاتب الی توجه را متوجه احوال خود دانند که تربیت بر چهار قسم است نوع اول آنست که چون
مکین که در زیر پرهای خود بیضه را از هیئت بیضه که به هیئت جانوری رسانند. دوم چون مرغ آبی هر چند خود در آب
است و چو مالیش در غیبت باز تربیت میکند. سوم چون کلنگ که بچه های خود را و هفت تربیت میکند.
چهارم آنست که تربیت محض بی چون است بهر حال تربیت منقطع نیست علی انفسنا ما مخرج که بر دوازده
پنجاه مجرم قافله راه و السلام علیکم و علی من لدیکم -

مکاتیب (۲)

محمد انشد العلی و علی علی النبی الامی و علی کل التقی و التقی و سلم علیهم - بعد سلام برادران عزیز القدر ملا محمد حسن
و ملا محمد عابد سلام الله تعالی محفوظ بود و بدانکه خط رسید فرحت بخشیت اسف بر عدم گرفتن زحمات
خلوت سکه ماهیه نوشته بودند. طریق حضرت انصاف خوب شده از دل سالک ره جاوید صحبت شان

سیر و سوسه خلوت و فکر حله راجع اعتکاف مسنون ده اخیر رمضان است نقشه بندیز و اید نمی برد از نذر
مگر آنکه این سینه ماه را زودتر قرار دهند و عوض اعتکاف قضا شده ادا کنند که راهی نیست پیدا کنند باجماع است
غیبت است دیگر نوشته تحفه بر فوت صحبت هم فائده صحبت می بخشد چنانکه بینا مبر اصلی الله علیه وسلم
وقت احتضار حضرت خدیجه رضی الله عنها گفته اند که مرا در دنیا و در جنت از لاج نصیب است گو نه ایشان
متغیر شد حضرت ابرگ گفته رضی الله عنه که یا رسول الله این وقت چه وقت این سخن بود فرمودند که ایشان
جهاد نکردند این سخن حسرت خیره قایم مقام جهاد شود سبق دیگر خواسته بودند سبق محرمین با اختیار شفا مفوض است
تبرقیه که گفته بگویند و سبق شفا است که همیشه خالی نشینید و هر چه پیش آید آنرا نفی کنید و آنرا نیست دانید
در روی با فوق آن کنید بر رعایت شرایط و آداب که از حضرت بار سیده است و این ماحی آنها را در یک
بیت جمع کردم -

خلو و نفی و ربط و محو نیست | انما می رو و خلوص هر غیبت

می باید که مردم را بر غیب سومی اقامت مشربیت شربت دارند و اسلام و الا کرام -

مکاتیب

نحمد لله رب العالمین علی النبی الا فی العزلی و علی کل النقی و النقی و المسلم - بعد سلام مسنون برد و عزیز القدر طاهر عابد
ابن فضیلت پناه محمد با سوسه معلوم نمایند که خط اشتیاق نامه رسید فرحت خشید اشتیاق تیو بعد صورتی است
در قرآن بدان نقدان شوق است که (الاطال شوقی الابرار لی تقالی - و اما لیم شد شوقا) حدیثه شد سستی
مالا اشتیاق شوقا باشد شوقا و ابرار است و در مقربین شوق مفقود است - زیرا که شوق مشرب از بعد زلفه
است و در مقربین بعد نیست و این صفات بقید رسالت نماید از آن که از مقربین شود و اگر موسی
در میان حجاب باقی ماند از مقربین نیست بلکه از ابرار است - حسنات الابرار سیئات المقربین و از
است - گفتار بجز و قرب قلوب و ربه ثانیه است - فیه طاعت و قنات شبانروز طلبیده اند محملش است
که چون از خواب بیدار شود و موافق سنت بعل آرد و اعیه ماثوره را در هر علی و کاری بخواند و نماز
تجدید ادا کرده که بقرات طویل یا هر چه سیر آید ادا کند بعد آن تا فجر بسبق باطن مشغول شود و اگر فرصت با چرخ
که تجویزین التوبین شود و سنت ادا و رفته ادا کند بعد آن در مسجد و بعد نماز فجر طالع آفتاب مراقبه نشیند عبده
اشراق ادا کند و دوگاه شکر نعمت شب و روز و دوگاه اشتیاق و دوگاه استغاده نشسته گذارد و اگر
نایغ باشد باز نشیند تا چاشت و ضحوة کبری بسبق باطن مشغول شود و اگر سالک نایغ است بر اقبه
مشغول شود و اگر طالب العلم است پدرس و اگر کاسب است بکسب بعد از آن نماز فی زوال ادا کرده

بعد خوردن طعام قیلوله که سنت است نباید و چهارگاه فی الزوال بطول قنات مشغول نماز پیشین شود و بعد از پیشین تلاوت بحضور تمام مشغول نشود و بعد از آن بکارهای که فکر خوردن و بختن و فکر خانه و سخن با مردم مشغول کند و بعد از آن نماز عصر و بعد نماز عصر باز بر اقبه مشغول شود که بایه قبل طلوع و قبل الغروب بایه بکرة و اصیلا عمل نماید و بعد از آن نماز شام با نماز اذان و احیاء و این العشاءین قیام نماید و بعد نماز عشاء اگر توان بخن دنیا نکند و باز بخوردن سبب باطن مشغول شود تا در همان شغل خواب غلبه کند و چون بیدار شود در آن هنگام بیداران بیدار خواهد شد و صبح جو میرد و بتلا میرد و چو خیزد و بتلا خیزد.

طریق سلوک این است و مجذوب سالک را نمیکند از آنکه باین افکار و این مشغالات فرصت یابد که گشتن گشتان ادرا می برند و من نه اختیار خود میرودم از تقاضای دوست و آن دو کند عمرین سے بروم گشتان گشتان به گریه و می چاه صلی و در میبردست و اصلی در فتن کجا بردن کجا این سیر سیر نیست و از تاثیر صحبت چه نویسد - لا اذن یمنع و لا اذن یمنع و لا یمنع علی قلب بشر اذان نشان میدهد و ز فکرم الله و آیا تا بعد از این که و گریه و تصدیق و تحبیه علیه افضل الصلوات و اکمل التسلیمات و علی آله و اصحابه و اخوانه من النبیین و المرسلین و علی کل من التابعین و تابع التابعین -

مکاتب

نور البصار فی سیر سلک الله تعالی سبحانه - بعد سلام خط فرحت نظر رسید فرحت بخشید خط اول رسید بود - جواب نوشته بودیم صحت ایشان معلوم شد رسید خط نوشته بودند محمد اسلم رسانید چون ز فقیر خطی بخواهند بمان خط نسبت را باید فهمید که حضرت خواجہ ابرار فرموده اند قدس سره که کلام را جمالی است ازین جهت کلام نازل شد به تصرف و جذب - از حضرت امام جعفر صادق رضی الله عنه واروست که او تعالی در کلام خود مشغولی است چرا نباشد که صفات لا بود و لا غیر بودست چون کلام فقره مستقفا دانزد و ان مست بعین مردان جان دارد - التقار و انواع طریقین روز جمعه پیش روی در خانه فقیر بود ازین نقلی و انتقاسی شده بود و بعد آن موقوف در انتم امید غیرست شما هم دعائی خیر عموما و خصوصاً بکنید که ضرورت دعای خیر کرده شده و نه شود - و باعث جذب به رعایت را بطه است که بچند به میرساند و هر قدم در راه جذب دیگر میخواند آن قدم چنانچه در یک است از خدا خواسته امیدوار باشند و در هر قدم مجذوب را جذب دیگر ضرورت چنانچه سالک را در هر قدم مسافعی قطع باید کرد - (من استوی یجاء فهو یقبول) شنیده باشند گفتند از کسی که یک نفس فوت شود تدارک آن تا بدینیتواند کرد و طریق ارسال خطوط را و ایم مسلولک دارد یک خط از دوری نشاید که از نزدیک بودن هر زاید بیاران سلام رسانیده شد عبد الطیف و محمد صالح یکتب سلام مشتغل اند و السلام و الا کریم

(A)

مذہب (۹)

بعد الحمد والصلوة و تبلیغ الدعوات و بعد السلام المستنون نگاشته میشود که دو خط شما برادر محمد اسلم رسانید
مظفر از صحت شما دست عاز شما معنوی بودن را بعد ختم هر روز از درگاه میخواستید اهل جزای الاحسان
الا الاحسان - حق تعالی شما را از طرف ماقصران جزای غیر آن دباد - دیگر مکتوب بود که جواب هر دو خط هر دو
برادر رسید در ذکر - قلب در ذکر افزود - و با کردن خط می افزاید و غنیمت خط کردید صاحبان من کلام
بسیخ مردان جان دارد فقیر از مردان خدای تعالی میگویم البتة تاثیر رقم باذن الله خواهد داشت که
مصراع هر چه استاد ازل گفت همان میگویم به جواب خط و میخواستید هرگاه خط می آمده باشد جواب
ارسال کرده می شده باشد حسرت فوت اوقات نوشتید هنوز وقت است توجه فایده مهذول است را بط
نگاه دارید - برای شفا و شکم فاتحه خوانده شد و بجا سه تعویذ بسم الله الرحمن الرحیم خوانده بدست دم کرده
بر شکم مالیده باشد که خیر شود و بیاران سلام رسانیده شود والسلام -

مکاتب (۷)

قال رسول الله صلى الله عليه وسلم كن في الدنيا كأنك غريب أو عابر سبيل ومحمد نفسك من جناب القبور برادران عزیزان من سلما الله تعالی سبحانه - بعد سلام خط شما بدو رسید محمد اعلم رسانید محظوظ شدیم - سخن همان است که گفتیم که سلوک را تا آنجا که محمد عابد داند احتمال کنید و آئینده اگر زنده ماندیم با تمام آن شاید موفق شویم بالفعل صورت آنست که بیاد کردن شما ما فقر را جمیعت فیضان می شود خطا با و کنا با و غلطاً و غلطاً و غائباً و محمد عابد را همان سبق است که هر چه پیش آید بآن متاثر و متلذذ شده پیش رفته باشد و عا و محمد عابد خوب است و ما را هم بدعا سے ظراً للقیب یاد کرده باشند و السلام -

مکاتب (۸)

فرزندان گرامی سلامت باشند - بعد سلام خطی که بر خورداری محمد اعلم نوشته بودید - خوانیم خوش شدیم و عا و خیر کردیم از خانه و سوا س نکرده باشید روز جمعه در حوالی مسجد جامع شورش شده بود در شهر مورچه بندی شد حقیقت محمد اعلم خواهد نوشت

که بر ناید ز جانت بی خدام

قرا یک بند به از هر دو عالم

و این فقیر را هم یاد کرده باشید و السلام -

مکاتب (۹)

بعد الحمد لله تعالی و الصلوة و السلام علی رسول الله و تبلیغ الدعوات لگاشته می آید که خطر رسید سخن بهانست که سلوک خود را تا سلوک محمد عابد رسانید و بعد نماز فجر و مغرب می نشینید متوجه من جانب الله سبحانه جمیعت شود خاصیت این طریقه علیمه است و سبقهای ابتدار را هم مکرر کنید و پیش هم بروید غرض از پیروی سلوک که بنزد تقفن قوانین علمیه است حصول ملکه است و استحضار قواعد مقدمه آنست رفع خطرات بهم از همین می شود لیکن بتدریج که چه عاریت است اذل کار - ملک گردد بکثرت تکرار - محمد عابد بداند که همان سبق باشد و از آخر آن خبر دهد اول او آخر هر فتنی بدو آخر او جیب نمناقی سنده چنان شود که گویا بنده موجود و معلوم هم نشده است تا فعلی و صفاتی و ذاتی داشته باشد از خود حیلوله قائمست یکایک این را نمیتوان فهمید اول حدیثی است سال سختی دید با تاشی روی نیک بختی دید با تاجان نکی خون شخوری پنجه سال بد از قال تراره نمایند سجال - شمار اگر تربیت محمد حسن که گفتیم این اجازت خاصه است اگر نصیب باشد بعد آن اجازت عامه شود در ابطه باعث توجه نمایند است و عا و خیر البته کرده باشند

و از اعتکاف و ضبط نوشته بودید - هر دو مبارک باد - در نوافل نیت مطلق صلوة و نفل مخصوص - کفایت کند - و در قرأت مختار اند - اگر چه در حدیث و نصوص است بآن جنگ باید زد و الا با اختیار مصلی است هر قدر فرصت و ذوق دست دهد در از تر و الا بمقتضای - قضای نماز و این هم همین دستور انگشت شش رکعت است و بیست هم آمده است و حضرت مرشدی رضی الله عنه رکعات بسیار میگذاشتند فقیر در آنوقت با نظر و میل نگذاشت که بهنگی همت مشغول ویدار ایشان بودم - الحمد لله علی ذلک و نماز فی الزوال چهار رکعت بیک سلام بعد زوال آفتاب قبل از ظهر اطول قرأت بهتر و کسی که چهل بجا آورد بر سلوک او باشد مجذوب سالک است و عکس آن سالک مجذوب این هر دو بزرگ صلاحیت دارند و از نوافل اول است و دوم دوم و در طریق حضرت ماولی معمول است و از مجذوب فقط و سالک فقط تکمیل مقصود است که کمال ندارند و تکمیل فرع کمال است اصلاح انشاء و عهده مطبوع نیست - بیار از جمله سلام رسانیده می شود جواب این خط نوظفتم - بسم الله الرحمن الرحیم برای هر مطلب و هر عرض نوشته باشند به نیت مخصوص المرض که این کلمه جامع خیرات است را بطبع باعث توجبه این طرف و باعث ترقی در نفی و ذناست - نوشتن و کتابت این نا بکار چه احتیاج از سلف بس است و اگر نیت صالحه در آن باشد اجازت است و اهل را باید ندانند تا اهل را - من منج اجمال علما نقد اضاعه و من منع المستوجبین نقد بطلیم - با هر کس بقدر حوصله او و مطلب او ضمن باید کرد و الا اسرار که در این است اگر بدست نماند اهل افتد اگر نه نعمت فاعل را ندانم کند و اگر بفهمد منسوب بخود میکند شما تجربه نداردید - اصلاح دیباچه آن بروقتی دیگر موقوف ماند و السلام علیکم -

مکاتیب (۱۰)

دوستدار و دوستان سلیم الله تعالی سبحانه - بعد سلام رفته شماره رسید فرحت بخشید شما بنام حضرت امام زین العابدین عجل الله فرجه استمید نام بهر موافق آن باشد محمد باقر یا محمد جعفر و اگر بنام جد خود عهد الله مختار آید - جواب مطلب دوم آنست که هر چه بتدریج شود بقادر و مصرع بچهل سال خود بچته کاسه چینی - معذرا بهر امر موقوف بروقتی است سوای آن که ام روز است که شما را قرضی نمیشود و شکر نعمت سبب زیاده آنست و حال شما کم از استادان شما نیست مصرع کلمه دانی سهل باشد قدر دانی مشکل است علاوه مذکور آنست که ما را نسبت بشما تجلی نیست حرص در علم محدود است و السلام علیکم و علی من لدیکم -

مکاتیب (۱۱)

السلام علیکم و علی خلیکم و علی من لدیکم - هر که در اینجا از شما ارادت طریق علیه میکند کائنات من کان او را

بگوئید بعد از آن اینجا بیایید اگر اجازت هم نخواهند این هم خواهد شد -

مسکات بر (۱۲)

محب الفقراء اخوی فی اللہ سلامت از آفات باشند - رقعہ شریفہ رسید و خورسند ساخت بعد
 صوری هم مقدر است چون نواید طریقہ میسرست شکر بجا باید آورد و امیدوارم مزید باید بود
 و آنچه در واقعہ دیدند بطور پیوستہ مشعر از استعداد است که رویای صالحہ جز نیست از نبوت شکر
 باید کرد که بجز گذشت و در آن ترقیات نصیب شود که در پیشا در فایرا ازاری روی داد معتد و مشتمل
 بعد صحبت حضرت فرمودند که ملا عبد السلام ما و شما در میدان مرضی سبب تا ختم شما که جوان بودید بیشتر
 قصد یل دادند و با پیروی ما را اینقدر پس است و این مرض شما که رب است سالہ سلوک شما که فخر الم حمد الم
 و آنچه نوشتند که ازین بنده کدام جنبہ است بطور آندہ بود که بر حقیقت این امر آگاه ساخته قلم را زدند -
 عزیز من در قرآنست الصابرين والصابرين والقائمين والمنفقين والمستغفرين بالاسحار امام
 زاهدی در تفسیر زاهدی تعجب کرده که این جماعت را که باین صفات موصوف اند چه حاجت استغفار است
 و در پیش منبر است جامی تعجب نیست که ترقی ایشان نسبت به ملائکه بهین معانی است که توبه کنند -
 و نادم شود و بر توبه و ندامت در جات قرب که مترتب شود که ملائکه را از این نصیب نیست که با معای
 کارند از رزق و تناسخ آنهم نیایند و چون ملائکه ازین آگاه نبودند گفتند که - استجیل فیما من بغیبه یا وسیفک لدار
 و حق تعالی در جواب گفت انی اعلم ما لا تعلمون و چون کلمہ اعلم بالا تعلمون مفید استقامت تا ابد الابدین شرفست
 انسان در پیش جادوان جد بر ملائکه ظهور کند و ملائکه می بینند حق تعالی ایشان را بر وضعی آفریده
 که تا قیامت در جات و تا ابد الابدین یا بدینا میبرند اصلی اللہ علیہ و آلہ وسلم در یکروز مجلس قریب صد بار
 استغفار میکردند و ازین بزرگتر چه گناه از انسان است که - و جو کوک و حبیب لایقانش به توبه
 و حکمت درین است که خدای تعالی منزله است و بنده حادث و از عدم منجیح سیه رودنی و ممکن
 در دو عالم به جدا هرگز نشد و اللہ اعلم - که حق تعالی بیکار نیست و رحمت و ایم بارست و بنده را
 محتاج پس و اوم استغفار ضرورت و صحبت نصیب شود - و درین چیز زمان وجود آن برادر
 غیبت است مصدر رفیق عالمی شوند اگر چه همه اهل روزگار قدر آن ندانند که دنیا دار الحجاب است
 که در میان از دشمنان ممتاز نیستند نصیحت است و المسترکون فی ذکر الله یخرج الذکر عنهم انفا لهم
 نیا تون یوم القیمۃ خفا و متابعت سنت -

کیفیت استغراق حضرت آخون صاحب | حضرت آخون صاحب همیشه در ذات حق محوی مانده و شرفی

برایشان چندان غالب بود که اکثر اوقات از اکثر یاران می پرسیدند که شما از کجا بید و نام شما چیست
حاضران وقت ازین حالت سخت تعجب میشدند و تحیری ماندند شیخ شرف الدین محمد زکریا میگویی که ما دارم
که روزی حاکم شهر شخصی را بدوئی قتل حکم قضا ص کرد و فرمود که قاتل را بکجه ببردند اگر قتل و بموجب شری
شریعت درست باشد بچوب تره کو تو املی برده گردن بزنند والاخیر مدعیان بر قتل او اصرار داشتند
غرض که بتنگنا مرعظیم برپا شده بود و من این روز پیشوق شرف ملازمت بدو و خانم حضرت آخو نصاحب
رفته بودم در اینجا یاران و برادران جمع بودند و همین مقال غم بود خبر معتبر از نیت پیو آن فرسیده بود
اتفاق حضار مجلس برین شد که الحال حضرت آخون صاحب از محکمه سے آیند از جناب مدوح حقیقت قضای
معلوم خواهد شد و همه در انتظار تشریف آوردی حضرت بودند چون حضرت تشریف آوردند و نشستند
محمد ابراهیم و میان عبد الکرم برادران ایشان از ایشان حقیقت آن مقدمه دریافت کردند و دوسه
سوال آنجناب پیچ جواب دادند آنها ساکت شدند بعد از آن آنجناب فرمودند که بجدالی که مرا آفرید و مرا
الین مذکور است هیچ خبری نیست که چه شد و چه نشد اگر صاحب نواسله آخو نصاحب میگفتند که بعد از
وفات آخون صاحب روزی پیش ملا محمد قالی مفتی مرحوم رفته بودم بر سبیل تذکره احوال استغراق
حضرت آخون صاحب گفتند که در یک محکمه مقدمه سرگ و مباحث عالیہ بود و گفتگو دشوار و محکمه بسیار شد
بعد از آن که مقدمه مذکور فیصل شد از باب عدالت همه بر خاستند و از محکمه رفتند شیخ الاسلام همچنان نشست
ماندند چند بار دست بر زانوی ایشان زدند تا که از حالت استغراق بر آید چنانچه بعد از آن که از حالت مستغرق
انفاک شد گفتند که همه رفتند الحال ما هم میرویم

و نیز اگر صاحب میگفتند که اکثر اوقات در طعام چاشت حضرت آخون صاحب دیر میشد و والده ام برای
تقاضا و طلب ایشان مرا میفرستادند که برای خوردن طعام زود بیارند که دیر شد اکثر جناب مدوح
پلیت و لعل میگزرا نیند تا آنکه نادم از مسجد گزارده می آمدند بعضی اوقات برای تقاضا که می آمدم اکثر
بسبب طلبه حال جواب میدادند که چه هنوز من طعام نخورده ام - از خوردن و تا خوردن طعام هم فهم
نداشتند احوال ایشان چو در سفر و چو در حضر و چو در خانه و چو در شهر بدین منوال بود -

بعضی مریدان حضرت بیان کردند که بر لیس زیارت حضرت آخون صاحب از راه دور و درازی می آمدیم
و اتفاقا ایشان در آنوقت در محکمه می بودند از افراط اشتیاق برای دیدار ایشان در محکمه میرفتیم
که از دور دیدار کنیم ما در اینجا هم ایشانرا مستغرق حال خود میدیدیم -

بنا بر آنکه حضرت آخون صاحب نسبت شاه محمود صاحب رحمہ اللہ شاه محمود صاحب حمد اللہ که از خلفای حضرت

آخون صاحب بودند و در سال خود حسب ذیل می نگارند.

کیفیت توحید خدام علیه السلام مولانا و مرشدان و دینا محبوب یزدان قطب زمان سید عبدالسلام قدس سره نسبت فقیرانیست که این فقیر سرسرا تقصیر از صغیرین شوق صحبت بر سر سعادت اهل شد و آهسته که بگو و در بدر میگردید و از هر جا که بویی بمشام میرسید به اختیار خود را و در آن محفل میرسانید شده و در خدمت یک صاحب رسید که طریقه ایشان یسوی بود و لیل و نهار مشغول بجهربودند چونکه فقیر ذوق طریقه علیه نقشبندی میداشت و در آن طریقه علیه جبر بالکل مفقود دست انداز سوسه و خطر و بر خاطر ظهور میکرد و لاجرم از خدمت ایشان بهره بریداشتم و در خود اصلا اثر می از صفائی و تزکیه ندیدم ازین معنی بسیار دل تنگ شده و بجان آمده متفکر و محزون می بودم که جده و والده معظمه که ازین طریقه علیه نقشبندی بهره داشت و شب و روز در یاد او آبی میگردانید بر حال این فقیر مطلع گردیده فرمودند با چرا که میسر نیست و انهم و اندوه میگردانند فقیر حقیقت و رود او تمام و کمال در خدمت ایشان ظاهر نموده نیکو گفتن فرمودند اگر میخواهید که ازین طایفه مقدسه شریقه بهره مند شوند و مشرف گردند درین زمان از شهر کشمیر به یقین من حضرت آخون ملا عبدالسلام قدس سره بوده اند و مثل و مانند درین طریقه علیه کلمه میباشد یقین هست که اگر در خدمت ملا زمان ایشان برسد مخلوط خواهد شد و در نیاب سعی بلیغ نماید شاید که حق سبحانه جل شانه بواسطت ایشان هدایت نماید چون بر این اجرا مطلع شدم عاشق و دیوانه و متفقا حضرت ایشان گردیدم و در پی سر غ ایشان بی آرام میبودم و وسیله میجو استم هزار تردد و وسیله بهم رسانید و در خدمت شریف ایشان مشرف گردانیدم در مجلس اول همین فرمودند که پس نام شما چیست و کدام کار مشغول هستید و کجا سکونت دارند فقیر در جواب حضرت ایشان آنچه راست بود اظهار نموده چون نام شریفانه جدید بزرگوار فقیر قدس سره معلوم شد بسیار بسیار التفات نمودند و عنایات و تفضلات مبدول نمودند اندر آن اثنا فقیر مافی الضمیر خود معروض داشت فرمودند که در طریق ما استخاره مقدم است از یک روز تا هفت روز هر چند فقیر موقوف بر استخاره نگذاشته بود و اظهار اعتقاد خود ظاهر نمود قبول نداشتند و فرمودند که احتشاب استخاره نماید هر چه رو میداد صحیح در نیاباید و اظهار بکنید چون فقیر مشرب استخاره نمود و دید که گویا حلقه آراستماند و صاحبان مراقبه کرده و میان ایشان چون چهاردهم حضرت ایشان نشسته سر مبارک برداشتند و بخاوی فرمودند که محمود شاه را در میان حلقه بنشانید چون تنگی بسیار بود خادم گفت که در حلقه جانی نیست عقب بنشینید این سخن مفهوم نمود و خود در خواستند و فقیر را در میان حلقه نشانیدند و مراقبه فرمودند چون صبح شد فقیر خوش و خوشترم در خدمت ایشان آن تمام

رو بای شب ظاهر نمود. فرمودند که از درگاه اقدس شما را قبول نمودند و شکر حضرت حق تعالی طلبشانه بجا آورید
و بعد نماز عشاء حاضر شوید که ما شما را داخل طریقه نقشبندیه علییه بنمایم. حسب الامر چنان کرده شد چون وقت نماز
عشاء حاضر شد و داخل طریقه نمودند بوقت قلبی مشغول ساختند. بکرم حضرت حق سبحانی فی الفور قلب
جاری شد و ذوق محبت سجد رو داد و روز برین گذشته بود که فرمودند که محمود استعداد شما بلند است
چشمیت باطنی خواهید رسید فقیر آنچه لوازم آداب بود بجا آورد و بطبیقه روح سرور از ساختن برین چند روز
گذشت بعد از آن بطبیقه سرسبز گردانیده بعد از آن بعد چند روز فرمودند که فکر بکس کرده باشید
فقیر چند روز عمل نمود کثاینها دید چون قاعده حضرت ایشان آن بود که یوم نحبش نبه دیوم دشمنه
حلقه خستم حضرت میخوندند و هم محبان و مخلصان حاضر می شدند. روزی پنجشنبه بود. بوقت ختم حضرت
طرف فقیر متوجه شد نزد فقیر را حالتی خاص روی داد و دید که سقف خانه شق شد و حضرت سرور کائنات
علیه الصلوٰه والسلام فرود آمدند و جناب سرور عالم صلی الله علیه و سلم جا بجا که حضرت ایشان نمی شنیدند شریف
فرمودند و صحابه کبار و حضرات چهارده خانواده عظام نیز حاضر شدند و حلقه کرده نشنیدند حضرت ایشان
از جامی خود برافاشته متصل فقیر نشنیدند غرض که بعد فقیر مغفرت پناه رضوان و متکا که جناب حضرت آخون
ملا محمد نازک صاحب قدس الله سره برافاشته عرض کردند که این فرزند امیدوار خلعت است جناب سرور کائنات
عالیه الصلوٰه والسلام قبول نموده ملازمی را فرمودند که بگویند و آنچه که در آن خلعتهاست بیا رید. خدا و حم السلام
عالی فی الفور صند و آنچه چناری حاضر نموده از میان آن روانی سفید برآورده بطرف قطب عالم غوث الاعظم
مرهم دلهای درویشان حضرت شاه نقشبند مشکل کشار ضی الله تعالی عنه داد ایشان بحضرت هدایت گویا
فقیر سپردند ایشان مصحوب بابا محمد معروف نیر و خود نیز حضرت آخون صاحب فرستاده فرمودند که شاه
محمود را بپوشانید ایشان آن ردای مبارک گرفته در خدمت حضرت سرور کائنات علیه الصلوٰه والسلام
آوردند و پیش نظر مبارک آن حضرت فقیر را از سرتاپا پوشانیدند. و همه حضرات مبارکباد نمودند الحمد لله
رب العالمین چون فقیر بافاقت آمد و سر از مراقبه برداشت و حضرت ایشان نیز سر از مراقبه برداشته در حجره
رفتند از درون دروازه رازنجیر دادند. فقیر عقب ایشان رفته حلقه دروازه زد و فرمودند که کیستید فقیر نام
خود بر زبان آورد گفتند که بروید حقیقت معلوم است چون فقیر خوش لبیاری بود. چیزه نادیده و بدو دست
پایان یافت دست بردار نشد تا آنکه حضرت زنجیر را کردند و فقیر را درون حجره طلبیدند. فقیر واقعه نمود
انظار نمود فرمودند که مبارکباد شما را که دولتی یافتند بروید و کس نگوید بعد از آن فقیر تادیت و رانجات
بود گاهی بهوشی دست میداد و گاهی بهوشی لیکن در مراقبه و مجلس شریف آن سرور عالم علیه الصلوٰه والسلام

میرسیدیم و مشرف به مداریم افوار میشدیم و کشف قبول نیز دست داده بود. در هر مقبره متبرکه که میرفتیم و بالربا به ایشان ازار
 میدادیم. و حال آنکه میگذاشتیم که تسلیم نمی تواند نوشت تا اینکه بدیدیم که گشتیم و مدرستی دیوانه ماندم
 چنان از خود رفته که اصلاً بوش و تپاندا شتم به اکل و شرب هم نمی بردم حتی که آشنایان بیت بردار شده بودند
 و توقع افات نداشتند تا که غره ماه رمضان المبارک المعظم شد حضرت ایشان کسی را در خانه فقیر فرستادند
 و فرمودند که محو و شاه را اینجا بفرستند که درین ماه پیش ما باشد فقیر قبول نموده و فقیر را در خدمت حضرت ایشان
 فرستادند و فقیر پیش حضرت ایشان رسید آن شب شب تدر بود. و همه یاران حاضر بودند حضرت ایشان بنفقیر
 فرمودند که بطرف با خالی بنشینید و آن محال خاص رود او دید که گویا یک حویلی از یک کنت جوار ساخته بالهای
 مردار پیدوران آویزان کرده اند و در آن حویلی صرف فقیر بود و در دل میگذاشت که این حویلی از حویلی های مثل
 بهشت است و فقیر را غایت نمودند درین فکر بود که دو شخص بدشکل و میب پیداشدند و فقیر را گزافا یافتند
 و چندان سختی نمودند که دست ارجحان برداشت در آن اثنا حضرت ایشان حاضر شدند و آن دو کس را فرمودند که از آن
 پسر دست بردار شوید آنما قبول نکردند و در تصدیق افزودند. بعد از آن مجبور شده خود را عرض فقیر و پیش آن
 دو کس گذاشتند و فقیر را رخصت کنانیدند و گفتند که زود بچانه خود بروید فقیر و آن دو آنجا پیرون آمده
 در شالی زار رسید و دید که حضرت ایشان هم از عقب تشریف شریف می آورند و فقیر را میفرمایند که زود بفرمایم
 خلاص شده آمدیم چون فقیر با فانت رسید و سر از مراقبه برداشت حضرت ایشان هم سر از مراقبه برداشتند و فقیر فرمود
 که حقیقت واقعه خود را عرض سازد جناب ایشان بهجت نموده فرمودند که مبارک باد و هم یاران را فرمودند که محو و شاه را
 مبارک باد نمایند. عرض زن آن شب فقیر است است است از دیوانگی بهوش آمده بصحت پیوست بعد از آن حوال خود
 بزرگ غفلت مشاهده میکرد و اصلاً آنگی در خود نمیدید. این معنی جناب حضرت ایشان عرض نمود فرمودند که
 سه مقام است معلوم الکلیف - و مجهول الکلیف - و معدوم الکلیف و از هر سه عالی تر مقام معدوم الکلیف است
 شمار این مقام دست داده است شکر آبی بجا آورند و توجه به نوحه که بوده است است است فاطمه و ابریم
 بر فقیرانین قسم چیزها بزرگان هزار گزشت ازان و در حرفی بقلم آمد.

(۲۲) در خدمت آنحضرت صاحب	شیخ شرف الدین زنگی بریان میگفت که وقتی که حضرت آنحضرت صاحب در حویلی حله گویا به
مشرف شدن شیخ شرف الدین	سکونت میداشتند تا پنج دو از دویم برج الاول که عرس مبارک حضرت رسالت پناه
محمد زنگی زیارت سرور عالم	صلی الله علیه و سلم میشد را داده کردم که در خدمت حضرت بروم فقیر شیخ محمد باکوسی
صلی الله علیه و سلم	بهین خیال در خدمت حاضر شدند بعد از نماز عشا که از مسجد آمدند حضرت آنحضرت
صاحب فرمودند که ما پیریم	ما را طاقت نشستن نیست شما با خواهند بنشینند و شغل ما بی مشغول باشند

ایشان و راز کشیدند ایان تریب پاپای ایشان استقیم یک پای مبارک نماد کاسی بر زانوی خود گرفتند و پای دیگر ایشان فقیر بر زانوی خود گرفت و پاپای ایشان میا لیکیم و شغل خود مشغول بودیم تا آنکه نصف شب گذشت و محمد عابد کاسی بقیه گفت که شما در خواست نسبت فیصل این شب از حضرت گفتند گفتیم که شما بگوئید ایشان بکار کردند و گفتند که بر شما همان ترند شما بگوئید و همین کلام بودیم نجوی دلش بیدار و شیش در سکر خواب فرمودند که چه مکانی دارید از شغل غفلت نه کنید باز خواب رفتند بعد یک گشت باز همین مذکور با هم شدند باز فرمودند که چه مکانی دارید در روز و در حجره مکان کوچره مشغول شغل باطنی باشید فقیر گفت آرزوی فیصل است فرمودند که از شب چه قدر گذشت با شد گفتیم که نصف شبی گذشته باشد فرمودند که بروید و تجدید وضو بکنید و بمواجه نشینید فقیر سراسیمه بر خاسته تجدید وضو نموده نماز تجدید ادا کرده متوجه بمواجه نشینست که درین اثنا معاینه نمود که پلور راست حجره از درخت قله شوق شده جناب رسالت پناه صلی الله علیه و سلم بالباس فاخره تشریف می آرند و زیاده از نصف حجره برابر فقیر رسیدند بلا حذر این واقعه بهیبت و وحشت بر فقیر مستولی شد و بهوش گردید -

و در آن وقت که از آن اهل خدمت باطنی محمد شاه صاحب که همشیره زاده حاجی عبدالسلام صاحب قدس سر که بودن حضرت آنحضرت پیدا است | محمد حضرت آخون صاحب قدس سره بودند - فرمودند که عبدالستار میر پدر رضا علی من بودند - از حضرت آخون صاحب عقیدت میداشتند و در خدمت حضرت مدوح شریف روز حاضر می ماندند و شب و روز خدمت گذاری میکردند و روزی من نزد عبدالستار میر رفتم و دیدم و چون از زیارت حضرت آخون صاحب هم مشرف شدم - درین اثنا دیدم که صاحبی رسیدند و آخون صاحب ایشان را بنیم قامت تعظیم دادند و ایشان پیش روی آخون صاحب نشستند و با هم آهسته آهسته گفتگو کردند - بعد چند گفتمی چون مرخص میشدند ایشان و آخون صاحب گریه نمودند - و بوقت رخصت هم آخون صاحب بنیم قامت تعظیم کردند من بمشاهده این احوال تعجب شدم و پرسیدم که این چه واقعه بود فرمودند که این عزیز از اهل خدمت بودند احوال ازین عالم میروند براسه و دایر رخصت آمده بودند - ازین وجه تعظیم و تکریم ایشان کردم - از آن روز معلوم شد که حضرت آخون صاحب قدس سر هم از اهل خدمت بودند - اهل خدمت پیش اهل خدمت برای وداع و رخصت آمده بود -

بر مقام بیدار کشید و بلاسی برت | عبدالصبور صاحب مرید حضرت بیان کردند که ساسه درایام زمستان ملک برآوردن آخون صاحب | از جمون کشمیر می آمدیم و چند کس دیگر همراه بودند - و خواجه عبدالوهاب چند کس را به تصرف باطنی هم همراه بودند چون بمنزل پانچال رسیدیم معلوم شد که برت و با و بسیار است و از خوف برت ملک کسی قصد عبور نمیکرد و هم پس پا بودند - اتفاقاً ما من پیش قدس سره نمودیم - همچنین بر سر کوه

رسیدیم باورشدت برخاست برت ملک با رسیدن گرفت راه عبور رسد و شد تا یکی در چشمهای مایان افتاد و یقین شد که از بلاکت نجات نیست و در همان حالت یاس پیرو شد خود آخو نصاحب را بمطاف آورد و بدو ایشان خواستم در آن آشنا دیدم که ایشان تشریف آوردند و چند گام پیش من رفتن گرفتند عقب ایشان من رفتم آغاز نهادم به عقب من خواجہ عبدالوہاب و مسافران دیگر میرفتند و بر مایان هیچ اثر برن و با نمیشد تا آنکه پیشیب و پستی کوہ رسیدیم - و از تاریکی خلاص یافتیم و راه نمودار شد و حضرت از نظر غایب شدند - و مایان از آفت عظیم نجات یافتیم -

(۲۵) واقعہ اسلام گفته فرستادون حضرت عمر | بابا محمد سعید رحمۃ اللہ علیہ بیان میکنند کہ در این شب ششم بودم و حضرت ابی بکر الصدیق رضی اللہ عنہم شبی در واقعہ دیدم کہ مکان کلان بہفت طبقہ است - بر طبقہ بالا خواص و ایشان را برادر خود خواندن | بالا جناب سرور کائنات تشریف فرما اند و در بزرگ طرف است و در بزرگ طرف چپ نشسته اند - بزرگی کہ طرف راست بودند بچین گفتند کہ ملا عبد السلام را سلام بگویند چون کہ آنوقت ملا عبد السلام را نمی شناختم لہذا مرتبہ دوم فرمودند کہ ملا عبد السلام کہ بجا کہ جوہارہ می مانند وکیل بادشاہ اند او شان برادر من اند شما سلام من برسائند - بزرگ دوم کہ بطن راست بودند فرمودند کہ ملا عبد السلام کہ در محلہ گوہارہ می مانند برادر من اند شما سلام من برسائند - مگر با وجود این تاکیدات تاملی اتفاق رفتن بخدمت جناب آخون صاحب نقضین بعد رفتہ ہمہ حال واقعہ بیان کردم گفتند کہ آنحضرت کہ بشما اولاً ارشاد فرمودند حضرت عمر بن الخطاب رضی اللہ تعالیٰ عنہ بودند و آنحضرت کہ بار دیگر ارشاد فرمودند حضرت ابو بکر الصدیق رضی اللہ تعالیٰ عنہ بودند -

مکلفان لکدن شخصہ بزیارت | اوروشی عمر از فرزندان سید حاجی مراد بیان کرد کہ من بعد جستجو حضرت سرور عالم صلی اللہ علیہ | بسیار از حضرت آخون صاحب بیعت کردم - بعد پانزدہ سال در خدمت و سلم توجہ آخون صاحب | اذیدار جمال مبارک سرور کائنات نمودم - حضرت مدوح مرا تعلیم حصول این سعادت فرمودند - چون متوجہ شدم یک مرتبہ سر مبارک آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم ظاہر شد بچہر مشاہدہ این امر بزرگ - بجا اختیار شدہ از زبان من برآمد کہ حضرت سلامت سر مبارک آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم ظاہر شد فرمودند کہ ہر گاہ سر مبارک آنحضرت ظاہر شدہ بود جسم مبارک ظاہر می شد - اضطراب چہ بود -

(۲۶) واقعہ منیا فت آخون صاحب ہارگاہ | شاہ عبد السلام صاحب رحمۃ اللہ کہ صاحب باطن بودند حضرت سرور عالم صلی اللہ علیہ وسلم | از پیرو مرشد خود شیخ شرف الدین محمد زکیر بیان کردند کہ

شب در واقع یک باغ دیدم که هر چهار طرف آن جوهرها بودند و دیدم شخصی از طرف خانه رسید پرسیدم که این
 باغ کیست گفت این باغ پیغمبر خداست گفتم ایشان کجا هستند گفت در همین حویلی و همین جایی است
 ملا عبدالسلام کرده اند گفتم آخون صاحب کجا هستند گفت ایشان هم در همین جایی هستند گفتم پیغمبر
 شرف صاحب کجا هستند گفت او شان هم همین جایی اند فرمود تو هم همین جایی برو گفتم چگونه بروم که از آن
 و اجازت نیست مباد انا را ضل شوند باز گفتم که شمارا چه قرب است فرمودند که من سلمان فارسی ام در
 همانان نام ترا هم نوشته ام چنانچه خود فرست بر آوردند و نمودند و گفتند که این اسم تو هم درج است
 پس همراه ایشان در خانه رفتم دیدم که جناب سرور کائنات صلی الله علیه و سلم تشریف فرماست نزد هر چهار
 طرف صفا پیکر دیگر نشسته اند سلام عرض کردم جواب دادند بعد از آن بطرف حضرت آخون صاحب شمایم
 سلام کردم حضرت پیغمبر صلی الله علیه و سلم فرمودند بنشین بنویس و بجا می دریلوی شما ششمین گفتند
 که کجا بودی گفتم درین باغ و آمده بودم حضرت سلمان فارسی را در اینجا آوردند گفتند خوب شد گفتم حضرت
 صدیق اکبر کیستند مرا نمایند حضرت آخون صاحب و شما با شماره نمودند پیش جناب مدوح رفتم بعد صاف
 باز آمده بجا می خود ششم درین آشنا خوانها آوردند و نزد هر کس خوانی بردند و در هر خوان پنج پیاله
 کلان بودند و هر پیاله شربت بود و در یک پیاله برنج رنگ بود و در شربت خوردند من نیز خوردم
 بعد از آن خوانها برداشته سفره چیدند بعد از آن بعد فراغ طعام بر خاستم و در خدمت گفتم حضرت پیغمبر
 صلی الله علیه و سلم از آخون صاحب نسبت فقیر چیزی فرمودند و آخون صاحب آن امر از شما ظاهر ننمودند
 شما بمن گفتند بعد پوش آن امر فراموش نمودم شیخ شرف الدین گفتند شمارا مبارک است شما را تسلی دادند
 و آنکه گفتند حضرت آخون محمد بن عرف ملک که فرزند آتون دختران حضرت آخون صاحب بود بیان کرد
 صاحب در طی مسافت که بارش بسیار شد راه آمد و رفت دیهات چند شد مردمان بر لیس دیدن
 سیلاب می رفتند حضرت بمن فرمودند که بر خیز هم برای دیدن سیلاب میرویم هر گاه که بر بل شرف کدل
 رسیدم راه از طغیان آب مسدود بود حضرت بطرف من نگاه کرده فرمودند که چشمان خود را
 ببند بند کردم باز فرمودند که چشم را کن چون دارم حضرت و خود را در زمین پایین باغ بهشت با فتم
 از مشاهد این حال براندام من رفته افتاد چونکه از هر طرف سیلاب عظیم بود و صدای میب
 مسموع میشدند نمیدانم واقعی آن صدای چه بود مگر خیال میکنم که آن صدای ایقان و کان کان بود
 بر من سخت آثار خوف پیدا شدند حضرت فرمودند که مترس بطرف قبله متوجه بنشین و شیل باطنی خود
 مشغول باش و در سینه گهری بدین نبط استخانتسم باز فرمودند که اگر میخواهی که از اینجا بروی و چنانچه چنان

خود پوشا ہو جب امر ایشان چشمان خود بند کر دیم باز فرمودند کہ واکن چون واکروم براہ مرور موضع کند پور کہ طرف عید گاہ است خود را یا فتم ایشان پیش پیش فقیر طرف عید گاہ میرفتند چون نظر بر عید گاہ افتاد آن ہم پر از آب بود چون متصل درختان چنار رسیدم دیدم کہ بالای درختی از چنار شخصی است کہ دست خود اشارہ مینماید کہ از همان طرفی کہ آمدید۔ واپس بروید راہ مسدود است۔ از مشاہدہ این واقعہ حضرت فرمودند کہ چشما ترا پیش چشما ترا پوشیدیم باز فرمودند کہ واکن چون واکروم۔ دیدم کہ بسراہ حملہ مزورہ کہ این طرف عید گاہ است رسیدیم۔ از اینجا آہستہ آہستہ ہمراہ حضرت بجانہ آدم۔

(۲۹) بعد وفات حضرت آخون صاحب شیخ شرف الدین محمد زکیری نگارند کہ محمد رجب کہ از مخلصان خالص دیرین محمد رجب حضرت را بحالت العقیدت حضرت آخون صاحب است و از مدتی حوالہ فقیر کردہ بودند حیات و گفتگو از ایشان پیش از چندین سال آمد رفت میکرد بعد از تحال حضرت ہم باز رجوع بجای کردہ و گفت کہ بخاطر گذشتہ بود کہ باستانہ حضرت مخدوم ہرم شب در واقعہ دیدم کہ گویا بروان مقبرہ حضرت خود کہ راہ مرور آستانہ حضرت مخدوم است رسیدہ ام شاہم از ہمان راہ از آستانہ مراجعت کردید گفتم کجا بودید گفتند در آستانہ بودم شاہم بروید بعد از ان حضرت آخون صاحب را ہم دیدم فرمودند کہ مادر آستانہ حضرت مخدوم بودیم شاہم بروید کہ شمارا ہم می طلبند و خود درون مقبرہ خود رفتند در ہمان آستانہ بیدار شدم قصد کردہ بودم کہ بروں جمہ بر آستانہ حضرت آخون صاحب برای فاتحہ ہرم اتفاق نشد امروز یوم دوشنبہ است علی الصباح بر آستانہ حضرت رفقہ بیرون جمہ بدستور استادہ شروع بقافحہ نمودم۔ بگو شوم آواز آمد کہ از راہ درون جای از راہ درون رفتیم چون اندرون درآمد از خود رفقہ دیدم کہ سراپردہ ایستہ چون پردہ برداشتم حضرت آخون صاحب را نشستہ دیدم سلام کردم۔ جواب دادند۔ و بعد از ان اشارت دہشتاربت نسبت رفتن پیش محمد براہم پرہن نمودند و فرمودند کہ در اینجا رفتن خوب است و نیز ارشاد شد کہ ہر چہ از جناب حضرت مخدوم می طلبی ما شمارا بجایستہ حضرت مخدوم شدیم لیکن چونکہ ما ازین عالم رحلت نمودیم لهذا الخال از یاران ما شمارا یافت مشارالیه کہ طالب صادق است تسلیم کرد و تمیل نمود۔

(۳۰) بعد از وفات حضرت آخون صاحب بعد از صاحب بیان میکردند کہ روزی حضرت آخون صاحب مرگید کہ غرق شد از ان برآمد نشستہ بودند جام اصلاح موسی سرور و میکرد کہ یکایک ہر ایشان

حالت دیگر طاری شد و فرمودند که بجز او بر خاسته در حجره رفتند و حجره بستند و تا ساعتی در آن حجره نشسته بودند بعد از آن در واکرده برآمدند دیدیم که بسبب یار بر عرق بودند در پشت ایشان دو جانه خم بود که از آن خون جاری بود - بعد ما لحظه آن باز اصلاح تمام گنا نیند - همه با ازین واقعه سخت متحیر شدند - لیکن جرأت هیچ کس نشد که از حضرت اجزای آن پرسیدن این واقعه را بقید تاریخ در روز وقت نقل کند مردم - تا که اگر گاهی موقوفه شود از کیفیت این واقعه اطلاع شود - بعد چند روز اندرون یکسال شخصی از سوداگران حاضر شد - و اقدام حضرت بوسید و چند کیسه با پر از زر نذر گزرا نید - و عرض کرد بتوجه حضرت معه مال از ملک بخت یافتیم حسب وعده این نذر حاضرست حضرت قبول فرمودند - بعد از آن چند روز از شسته ماند و مختلف گفتگو کرده اجازت خواست و رفت - روزی از و اتفاق ملاقات افتاد و من از او پرسیدم که این چه واقعه بود که شما میگفتند که بتوجه حضرت از ملک بخت یافتیم حسب وعده نذر حاضرست او گفت که من از راه بحر قلم در مرکب با اموال تجار قی بنفرض تجارت به مالک مختلفه رفتم بودم چون این اموال در مالک مختلفه فروخت نموده مختلف اموال آن مالک بوقت واپسی می آوردم در راه که رسیدن در بحر قلم بود بطوفان و میان دو سر کوهی افتاد و قریب بود که از تلاطم امواج پاره پاره شود و ما همه تمام اموال غرق شویم - چون که من رسیدم حضرت بودم دل خود سومی حضرت متوجه کردم - و عرض نمودم که این وقت توجه حضرت است بتوجه مرا ازین ملک به بخت رسانند و اگر ازین بلا معده مال سلامت برسم - چندان که مال دارم عشر آن نذر خواهم گذرا نید - لکن چند برین نگزشته بود - که کسی از پائین مرکب را برداشته از زمین بیاورد و سرای کوه برآورده در آب روان کرد - و از تلاطم امواج آئینه گزندی بمرکب و را کبان نه رسید - تا آنکه بکانه رسیدیم - و سفر بجزی با ختام رسید پس حسب وعده ز عشر قیمت مال حاضر نموده نذر گذرا نیدم - چون تا صبح روز و وقت این واقعه دریافت کردم او گفت که در یادداشت خود نوشته ام شمارا خواهم نمود - بعد از آن روزی در بیاض خود یادداشتی که نوشته بود بمن نمود من نوشته گزاشتم چون تا صبح روز و وقت آن واقعه مقابله نمودم - که حضرت در حجره رسته نشسته بودند و چون از حجره برآمده بودند بر پشت دوزخم داشتند یکی برآمد و متعق شد که آن روز حضرت باین ضرورت در بینه نشسته بودند و در برآمدن مرکب زخم خورده بودند -

واقعه نذر درخت نزد شاه مجتهد در ویش بیان کردند حضرت آخون صاحب روزی یکی را از فقرای آخون صاحب و تنبیه باغبان خود نزد باغبان خود فرستاده او را طلبیده فرمودند که شاخ درخت کپاس گلان متصل درخت با دایم بود چربی و چغندر سیاهی او را نکار کرد و قسمها خورد و فرمودند که درخت

پیش ما نالیش کرده است شخصی را فرستادند که اصل حال دریافت کند چون آن شخص فقه تحقیق کوثر باشد
کری الواع بانجانب شایخ آن درخت شکسته بود.

و الله متعلقه علم آخون صاحب بابا محمد صدیق ^(۳۴) بابا محمد رفیع امدانی بیان کردند که منی در پیش دایم برای طلب
بر خطرات خود ^(۳۵) و عا بنده است آخون صاحب رفتم تا در نشستم علیه گرسنگی شد خواستم که بخانه و پس دم
بجو و منظور این خطره فرمودند که طعام موجود است اما سر دست گفته که مرا بنگاه رفتن ضرورت است و این حضرت
رفت شده بخانه رسیدیم چون با دیگر رفتم نیز گرسنه شدم فرمودند که نان خانگی و باره شکم لطیفی متوجع برایت
و موجود است و پیش من آوردند و با کید نورانیدند - و باره خود هم تناول فرمودند - و هنگامی که آخر
آخون صاحب بخواب گفتم که از مدتی براسه زیارت آخون صاحب نرفتم ام سر رفتن ضرورت است در همان
خواب دیدم که عزیزند که گفت که چند وقت بیمار است و ازین عالم خواهد رفت برو از زیارت ایشان ^(۳۶)
برخواستم و زیارت ایشان شرف حاصل نمودم و باز گاهی ترک زیارت نکردم -

و الله متعلقه کشف ^(۳۷) شیخ رحمت الله بیان کردند که روزی برای قلم و روشنائی بیاد از رفتم و از انجا دیدم
حضرت آخون صاحب ^(۳۸) جناب آخون صاحب آدم دیدم که ذوق فقیه سایل که بشر است معروف بودند نسبت
جناب چیزی نایب است که گفتند چون چیزی حاضر نبود سایلان به بد زبانی پیش آمدند و خاطر ام که این
خاموس که برای قلم و روشنائی است بد هم لابد و ان اجازت مبارک کردن خواستم آگاه به خطاب فرمودند که
در جنب شما یک پینه که برای قلم و مداد است بدین فکر چیست آنهائی دست بردار خواهند شد بی ادبانه کردند
زود دادم و روزی که برای بیعت رفتم بوم - هر چه برای نذر برده بودم محضی زیر مصلاناده بودم جناب را از
مکاشفه معلوم شد و به اگر شاه صاحب بنیر خود فرمودند که از زیر مصلانادر نذر بردارید - شیخ مذکور نیز بیان
کردند که در دست محصله نایب جاگیر به طلب شدت نمود و در دل فقیه گذشت که ایشان را باین همه علوسه حال
تعلل این چنین بی ادبانه چیست - سر و استغراق برداشته باین فقیه خطاب کردند که پیش من بیا - تشریف انوی
جناب رفتم فرمودند که ترا با من را به کار در کارهای ما از آینده دخل نداده باشند -

و الله متعلقه قوت ^(۳۹) شرف الدین محمد زکیر بیان کردند که در ایام اعتکاف بهر حرافه را از اهل محله
باطنی آخون صاحب ^(۴۰) بخوانش در برای تلقین اسلام بخدمت حضرت آخون صاحب آوردند - حضرت او را
مشرف باسلام کرده نامش شیخ رسول و کشته در حلقه نشانیده و توبه دادند و قاضی و ملک علیه
تمامی اشخاص که موجود بودند بباری شد -

و الله متعلقه حضرت آخون صاحب و امانت مریدان قوت ^(۴۱) الی بی سوره علیها الرحمة ربنا عزیزی که از

مردان حضرت آخون صاحب بود بیان کرد که دختر می از آشنایان بن بیار شده قریب برگ رسیده بود بر سر
عیادت او رفتم - والدین او مرا مرید حضرت آخون صاحب دانسته تعظیم کردند و بجا خود نشاندند چون وقت
شب در آن مکان خواب کردم - خواب های حبیب دیدم تصرف بلای بیمار را تنگ کرد و در همان آنجا خواب
را مشاهده کردم - که میفرمایند چنانکه گفتم حیران ام که تصرف بلای بیمار مرا تنگ آوده است فرمودند
خیرست غم مخور سوره اخلاص بخوان - سوره اخلاص خواندم - مرتبه دوم باز همان طور دیدم مرتبه سوم
بصورت و شکل طفل نرود سال خود فرستش هر دو دست بخلق دی زدم - و او را گفتم بخت سوره اخلاص
و بعد حضرت آخون صاحب از آن ملکه نجات یافتم - و بیمار را نیز همان وقت صحت شد -

و نیز بیان کرد که دختر گویا شد بیمار شد من برای عیادت او رفتم - او پدرش مرا گذاشت در انجا مانده
خواب رفتم دیدم که چهار افی متوجه بیمار اند جرات دفعه احدی ندا شتم - حیران بودم که حضرت آخون صاحب
آوردند و فرمودند که سوره چنانکه گفتم حیرانم که باین بیمار افی متوجه اند و میخواهند که بکشتن فرمودند که اسم اعظم
بخوان و برو - و آنهارا بکش - بفرموده ایشان هست پیدا شد و با اسم اعظم مشغول شدم و رفتم گفتم - ان شاء الله
این حال افی سوچین راه سوراخی گرفت - و افی چهارم راه بیرون گرفته گشت - ببرکت اسم اعظم و بعد حضرت
آخون صاحب من از شر آنها و بیمار از بیماری نجات یافت افی چهارم که گر خفته بود بخانم زخمی شد بر زنه که در خانه
من بود و بر دقمر متصرف شد هر دو بهوش شدند - در دیشی در سسایه بود او در یافته بخانه ام رسیده بود
و ظایفه مشغول شد که تصرف آن رفت و هر دو بهوش آمدند - و نیز بی بی سوده علیها الرحمة بیان کرد که بدیدم خود
دو کان بقالی میگردم - مردان دیه از دست مقدم ظالم بجان آمده بودند من گفتم که شما مقدس دیه
قبول کرده ازین ظلم بایان را خلاصی دهید حسب شوره با اجداد الو با قبول کردم و زنی گرفته گشت و کار
منو دم - بعد چندی بیمار شده تا برگ رسیدم - و دور و زتنفس هم نماند و جسم همه سر شد و مردان مراد
پیدا شدند بعد از آن دیدم که از آسمان نردبانی فرود آمد - و حضرت آخون صاحب از آن فرود آمدند
چند بایه باقی بود که عصا بطرز خلیب بدست گرفته بطرف من فرمودند که سوده بی بی خیر دار گفتم آواز دارم
گفتند که خیرست مقام تشویش نیست بر خیز و خود بهر طور که فرود آمده بودند باز همان نردبان با سان رفتند و
من از چندی هوشیار شدم خود را چاقی و ندرست یافتم -

و ان شاء الله تعالی اثر توبه باطنی آخون صاحب ابا محمد صالح بیان کرد و بجا نام و دختره تولد شد
احضرت آخون صاحب تشریف آورده انگشت شش دست بر قلبش نهاده توبه دادند
از آنوقت تا حال که هر سجده سالکی رسیده است قلبش با اسم ذات بدستور آب دریا جاریست الحال

آن دختر در نکاح محمد شاه است و ہم ہمین نقل کر د که تلبش بهمان خط جاریست۔
 (۳۷) شیخ محمد عابد کاوسی کہ خلیفہ اول حضرت آخون صاحب بودند میفرمایند کہ محمد جعفر و مرتبه
 حضرت آخون صاحب از من گفت کہ بہ پشما و براسہ دریافت صحت مرزا جمیل بیگ خواہم رفت شما نیز
 رافقت کنید انکار کردم۔ روز دیگر کہ بخدمت حضرت آخون صاحب رسیدم جناب محمد جعفر را مخاطب ساختہ
 فرمودند کہ اگر پشما در میرند سیر خواہا شد و صحبت مرزا جمیل بیگ ہم بسیار خوب است و نیز بیان فرمود
 کہ در معنی شہر مولانا و روم۔

علم حق در علم صوفیہ کم شود | این سخن کے باور مردم شود
 گفتگوئی داشتیم روز دوم در دل خطرہ گذشت کہ منہ این بیت از حضرت استغنا کریم در اثنا کہ آنکہ تقریر
 کر رہا این خطرہ ہے آرام ساخت روی مبارک جانب عاصی کردہ فرمودند کہ یکے را منہ بیت باید گفت
 دیگرے را چنین و چنان تقریر را ازین مکاشفہ اندیشہ شد۔ خطرہ از دل دور کردہ متوجہ مراقبہ شدم
 و اندک وقت حضرت خواجہ معز اللہ کاوسی بیان کردند کہ حضرت فقیر لانا سب ماگیر قاضی القضاات جناب
 آخوند صاحب نسبت سلسلہ فی خواجہ طاهر اولدین خان صاحب کہ برادر اکبر حضرت بودند بہ سکہ صدر و سپہ تنخواہ مقرر
 نمودہ بہمراہی فقیر خانہ نواب ابوالبرکات خان تشریف بردند و درخواستی در باب معافی مبلغ مذکور خود داشتند
 نواب در خلوت بود اطلاع کردم حضرت را طلبید و بعد از ملاقات درخواست بدست نواب صاحب دادند و بطالعہ
 نواب گفت کہ حضرت اولاً علاج مرض من فرمایند و بعد از آن کار حضرت خواہم کرد۔ از چند روز دست
 راست من بیکار شدہ و بالکل از حس و حرکت رتہ است حتی کہ برابر سر ہر اسے جواب سلام ہم نمی جنبہ۔
 حضرت دست خود را بالاسے دست نواب صاحب گذاشتہ سہم مراقبہ انداختہ متوجہ برداشتن مرض ایشان
 شدند۔ قریب یک گھنٹہ گذشتہ بود کہ بعد آن ہمین کہ باز روی خود از بازوی نواب صاحب جدا کردند و نواب
 سکہ بار سلام بہمان دست از زمین برداشتہ جناب ایشان نمود و بہ ہمین سعادت بہ فتح و صحت کے
 تحصیلدہ کہ در علائم ایشان جاگیر نمود و طلبانیدہ خود عرضی ایشان حوالہ فرمود کہ مبلغ سکہ صد و پیم
 معات بیکر دہر چند مشار الیہ عرض کرد کہ عالمی خواہد شنید و درخواست خواہد کرد کہ ما را بہ سعادت
 کنند نواب صاحب فرمودند کہ نمی بینی ایشان اینوقت مرا زندہ کردند دست بیکار شدہ را بہ مال
 خود آوردند و در ضای ایشان بایک کرد۔
 (۳۹) پیشین کہ آن حضرت آخون صاحب عثمان صاحب بیان کردند کہ میر محمد عقیسم بیچس از فقر و احتیاج
 نسبت شغفی و دور آن جہ فرمودہ نہایت ندا شدند مگر از یک دینم کس یک آخون صاحب دینم حاجہ

عبد السلام صاحب و نسبت آخون صاحب گفتند که مرا افلاس بسیار بود تقاضای چند هزار درم
 جاگزین من بود از حضرت آخون صاحب احوال خود عرض کردم ارشاد فرمودند ترا دولت دنیا و دینی میسر خواهد شد
 بعد از هر نماز صد و بیست مرتبه بخواند سر تبه اسم یا بابا همیشه و غلیظ خوانده باشند بهیچگاه این وظیفه
 را از دست ندهند میر صاحب چنین کرد و بعد چندی بهمد و پیشکاری غایب شدند و شهادت شده و دولت عظیم
 بهم یافتند

شفا یی بکار به تصرف عثمان صاحب بیان کردند که میر فقیرانش فرزند میر محمد مقیم صاحب بیمار شد و
 حضرت آخون صاحب ترسید که اگر گویا میر صاحب بیمار را در و بیم نذر خدا قبول کند و براسی تقوید
 بخدایت آخون صاحب مرا فرستادند و بخدمت حضرت رسید و درخواست تقوید کردم فرمودند
 که میر صاحب بگویند که آنچه نذر قبول کرده اند بزدی او اسمازند همین تقوید است میر صاحب نوگرا
 نذر را کرد و فرزندش شفا یافت

داعیه شلفه کشف خواجہ محمد زبیر بن عربی زبیر بن عربی حضرت سهروردیه بودند بیان کردند که میلان طرف
 حضرت آخون صاحب نقشه دیدیم داشتند و در آنوقت خواجہ محمد آفتاب صاحب در اهل نقشبندی مشهور
 بودند گویا ایشان من اعتقاد داشتند که ششم محمد اسلم ترین و توصیف حضرت آخون صاحب پیرو شد کردند
 بنا بر آن دل من بهم بطرف ایشان رغبت کرد و در همان ایام شبی در دانه دیدم که حضرت شاه نقشبندی بصورت
 شاه جمال تلکند که زنده بودند و با ایشان تشریف میدادند و میران حضرت و من هم بود بختیستم ام
 از من فرمودند که گمانه خواجہ محمد آفتاب خواهم رات من بهر گابی ایشان رنم درین اثنا بیدار شدم
 و از بختیستادی خود از خواجہ محمد آفتاب استفسار نمودم و بخدمت حضرت آخون صاحب
 رفتم از محمد اسلم عوی من عالم و نامم پرسید و طرف یاران خود دستور شده تمامی دانات خواجہ بعبیه ایشان
 فرمودند و بپایان رسید و بخلق خود آوردند

داعیه شلفه کشف خواجہ محمد ابراهیم بیان کردند که از مدت دراز آرزو مند ملاقات آخون صاحب
 حضرت آخون صاحب بودم روزی معرفت شیخ احسن الله ملازمت حاصل شد اهل مجلس استدعای دعا
 نمودند جناب دست برداشته و عاف فرمودند بدل من خطر گذشت که اگر براسه من هم دعای خیر کنند
 در حاجت نقابت بنی من ایشان فکند بجز درین خطر و طریق تفرج متوجه شده خود بخود بحق من عاف فرمودند
 و بعد از آنکه کشف حضرت نسبت نیامدن خواجہ محمد اکرم بیان کردند که مرتب دهم خبر رسیدن عبداللہ
 عبداللہ خان شاه کاسه کشید میر خان شاه کاسه کشیدند و مع خواجہ غیاثیست الله و در

بخدمت حضرت آخون صاحب رسیدیم و اراده فرار خود مع ولایت گمان ظاهر نمود و مشوره طلب کردیم
ارشاد فرمودند که آنچه من خواهم گفت بخدمت شما خواهد آمد هرگاه که بسیار پرسیدم فرمودند که آنچه
در خرج کشتی و غیره کردن میخواهند نذر خداست تعالی کند. خاری در پای شما خواهد افتاد و عید شما
این مرتبه خواهد رسید من بخیاال بنیاد روم. و مع قبایل کشتی کرده فرار شدیم. بعد از استراحت
خدمت گزار حضرت بود حضرت از قریب نصف شب فرمودند که رسیدن شاه کاسی در شهر موقوف شد.
این مرتبه خواهد رسید فرمودند که این سراز کسی نباید گفت چنانچه شاه کاسی در ظاهر اباد رسید به سبب
مقابل خواهد بود ابو الحسن خان شکست خورده ازان سوگ آمده بود گرفت.

بنو حضرت آخون صاحب از زیارت انوار شاه بیان کردند که مرستی پیش آمده بود در استانه حضرت
حضرت مخدوم مشرف شدند. حسن مخدوم رفته ختم میخواهد روزی اتفاق ملازمت حضرت
آخون صاحب شد. حال خواندن ختم دریافته فرمودند که زیارت حضرت مخدوم صاحب شد که ختم
فرمودند که امر در ختم خوانند و خاموش نشسته باشند زیارت خواهد شد آنگاه که مخدوم بتوجه
جناب آخون صاحب زیارت حضرت مخدوم صاحب شد.

واقع شده تا اثر تو جسم شیخ شریف الدین محمد زکریا بیان میکنند که روزی محمد رفیع سوداگر از کاشغر
حضرت آخون صاحب - با چند اشخاص دیگر خدمت حضرت آخون صاحب حاضر شده بود متوجه
همراه ایشان یک مثل بخاری بود که توجه حضرت آخون صاحب در اثر کرد و وقت شب باز رسید
چون دروازه مسجد مسدود بود در شب تاریک هیچ نشسته ماند و بخیاال به ابدی دروازه و انگشت
چونکه آن شب بستی و هفتم رمضان بود حضرت مع تمامی یاران درین شب بیدار بودند -
ناگاه دروازه مسجد را شد مثل اندرون مسجد آمد حضرت فرمودند که شما این وقت در شب
تاریک چه طور آمدید. حال ارادت خود بیان نمود و حال دل خود اظهار نموده مرید حضرت شد
بعد از آن محمد رفیع با جمیع یاران از شرف بیت حضرت مشرف شدند.

واقع شده شدن مرغ مرده اگر شاه صاحب نبیره حضرت آخون صاحب بیان کردند که از زبان خواهد
بتوجه حضرت آخون صاحب خبر آن صاحب عرفی که خویش صاحب ادمی محمد و حضرت آخون صاحب
بودند شنیدیم که میگفتند این فقیر خود سال بود در غان خاکی بسیار داشت روزی که بر مرغی را
چنان پنجه زد که روده های او از شکم بیرون آمدند. این مرغی است که آغاز کرد و هر چند دلاسمید
تسلیم نمیشد و مرغ بجان گردید. درین اثنا حضرت آخون صاحب از بیرون آمدند چون اضطراب

اولنا بیت دیدند فرمودند که مرغ پیش من بیارند - آوردند در هر دو دست خود گرفتند متوجه او شدند
بعد ساعتی بر زمین گذاشته را که دزد چنان صبح و سالم شد که رفتن آغاز کرد - اثری از آن و زخمی

بر وجود وی باقی نماند -

اکبر شاه صاحب تبرک حضرت آخون صاحب زبانی والده خود یعنی صاحبزاده
والده سگلاشته حامله از مملکت
حبس ولادت بتوجه حضرت

براسه تعویذ مریضه خود را بخد مت حضرت فرستادم - ارشاد فرمودند که حاجت بخود
نیست مطلب حاصل شد - فی الحقیقت من ازان مملکت پیش از رسیدنش مخفی یافته بودم -

مطلع شدن حضرت آخون صاحب بر خیره خواجه رسول عرف انگسریان کردند که روزی بمکه است
خواجه عبدالرسول وجواب گفتن آن - آخون صاحب شصت و دو م که خطی بفرزندان خود نوشته

برای لفافه فقیر دادند چون خواندم نوشته بودند که در زش این طریقه ایفته بسیار باید کرد به پادشاهان
و پادشاهان را دکان و امرا و ارا دکان باید رسانید ازین معنی در دل فقیر خطر پیدا شد که اراده

حضرت آخون صاحب نیست که با دشایان و پادشاهان دکان را داخل مریدان نماید لفافه خطی را
کرده - پیش حضرت نهادم - حضرت بطرف دیگر شغف متوجه شده جواب خطر ام این دادند

که متقدمین از صحبت پادشاهان و امرا اجتناب میکردند و صحبت ایشان سهم قاتل میباشند
مگر متاخرین این را جایزدانسته اند بدین نظر که هر چند پادشاهان بصحبت درویشان و پیش

منی شوند الا از برکت صحبت ایشان از ظلم باز میمانند و طرف انصاف متوجه
می شوند -

پیشین گوی حضرت آخون صاحب شیخ نواز الله کشمیری که مرید حضرت آخون صاحب دیوان کردند
در بالی محبوس بتوجه حضرت - که در عهد حکومت نواب افراسیاب بیگ خان پسر او

علیه رضا بیگ ظالم اظلم بود و وی مسی هدایت الله فالوی مرا به تهمت ناحقه در حبس کرده
با نواز عذاب معذب ساخته آخر هزار روپیه جرمانه گرفته از قید را که درخواستم که بباید

و بی بروم و بهین نیست از مسکن خود روانه شدم در راه شوق زیارت خواجه دامنگیر حال
شده دلا بخد مت خواجه رفتم بعد دو ساعت رخصت گرفتم رخصت عنایت نکردند و فرمودند

که جائیکه نقد رفتن دارید در اینجا رفتن صلاح وقت نیست بجا خود بروید آری و بلی گفته
روان شدم و بجا هدایت الله رسیدم بمجر در سیدن کوتوال شهر رسیدم و بار دیگر هدایت الله

را با اتفاقش مجبوس کرده بود. و مرا هم یکی از متعلقانش تصوریده مقید ساخت چون به محبس رسیدیم برنا نصیدگی خود و نفرینها کردیم و پناه حضرت خواجه بردیم. بعد چند ساعت دیدیم که محافلان محبس از حفاظت من غافل اند فرصت دلت غنیمت انگاشته از آنجا برآمدم. و احدی پرسشان حال من نشد و بهتو چه خواجه از آن بلای ناگهانی ربائی یافتیم.

پیشین گوئی حضرت آخون صاحب نسبت سخی بابا | محمد ابراهیم صاحب داماد سخی بابا که سرگروه مجاوران خاتاه حضرت امیر کبیر
سخی بابا را تنید که در مومن بسبب قربت که با اهل خانه حضرت آخون صاحب داشتم. از خانه و نیز از خود استدعای
در ای خلاصی او گمانیدم و کردم شبی بعد نماز تجمیدارشاد فرمودند که آقای سخی بابا یعنی حضرت امیر کبیر سید علی بهائی
از در بچیده اند بدینو چه راه سفارش مسدود است کسی را قدرت و طاقت سفارش نیست. بدینو چه خلاصی او
ممکن نیست چنانچه بعد اندک زمان نواب موصوف مشاوالیه را با پسرش بقتل رسانید.

تقریباً پنج ماه بعد که حضرت آخون | شیخ محمد طاهر صاحب بیان می کنند که من شبی خواب دیدم که غریزی
صاحب ارشاد فرمودند. | میگوید که شما در آخر روز خواهید مرد. از حضرت آخون صاحب پیروان
متوحش پس رسیدم فرمودند خوب دیدی آخر روز مردن تمام عمر گذرانیدن است
الحمد که فرموده ایشان بطور ادواتا حال بهر شخصیت و بیخ سال ام و معلوم نیست که عمرم
تا کجا است.

پیشین گوئی حضرت آخون | خواجه محمد عارف عرف میان بیان میکنند که من و برادر من عبد الخالق
صاحب نسبت موت شخصی. | بمسریان زده و دوازده سالگی مبتلای مرض چیچک شدیم خواجه محمد سخی غلوی
ناجی حضرت آخون صاحب رفت و دو تنیذ گرفتند بعد از آن دو تنیذ دیگر برای حبیب الله حفیظ الله دو
فرزند آن دیگر خواستند. حضرت فرمودند که اول برای فرزند آن خود چه اگر گرفته بودی و دو تنیذ دیگر نوشته
دارد فرمودند که ازین چهار یکی خواهد مرد چنانچه حفیظ الله انتقال کرد.

از نظر جلالت اثر حضرت | بابا محمد صدیق صاحب کشمیری بیان کردند که روزی حضرت آخون صاحب حسب
آخون صاحب بر ملازم بود که از شیر | درخواست و التجای بنده در باغ من تشریف فرما شدند شخصی تبا پوش
از ملازمان صوبه دار کشمیر از پیشتر در باغ درآمده بی اجازت بالای درخت توت رفته توت میخورد
حضرت از من پرسیدند که این شخص کیست. عرض کردم که نمیدانم همچنین مردمان بغلبه می آیند و بی اجازت
بالای درخت بارفته میوه هم میخورند و نقصان شاخهای درختان هم میکنند با سماع این سخن خواجه به نظر

نیز سوسی از گویست فی الحال آن شخص از درخت بر زمین افتاد و بهوش گردید باینکه هیچ دقیقه از مردنش باقی نماند چون چنین حال دیدم بتفجیع و زاری پیش آمدم باز خون دهر اس صوبه و کشمیر نرزه بر اندام من افتاد پس حضرت خود به فاصله چند قطره شربت نبات در دهن می انداختند و بتوجه حضرت باز جان در غالب او عود کرد و بهوش آمد و من او را بخانه آوردم و رسانیدم -

در وقت آنکه کمالیت حضرت آخون صاحب میان شعبان بیان کردند که مادت بتلاش مرشد کامل ماندم از ادبیای زمانه خود بانی روح حضرت شیخ نورالدین روزی برای همین مطلب برآستانه حضرت شیخ نورالدین صاحب صاحب قدس سره که از ادبیای گرام اند رفتم و چنین گرسنه نشستم دیدم که حضرت شیخ نورالدین صاحب التشریف آورده فرمودند که الحال در کشمیر مثل آخون ملا عبدالسلام صاحب وکیل بادشاه اسلام دیگر کمال نیست پیش او برو و استقاده کن و سلام ما برسان و بگو که برو روز و شنبه و پنجشنبه ختم همه حضرات میکنی ختم با چای نمیکنی علی الصباح افتان و خیزان بخدمت حضرت آخون صاحب رسیده ازین واقعه اطلاع دارم و بیعت نمودم و جناب آخون صاحب از آن وقت ختم شیخ موصوف هم جاری فرموده و آنکه متعلقه کشف اکبر شاه صاحب بنیر که حضرت بیان می کنند که عطا الله که از مریدان حضرت بود بیان کرد که حضرت آخون صاحب روزی فرمودند می از هنو کشمیر بفرست کار می رفتم بودم و دومی چند نان بازاری بر یک من حاضر آوردم و من حاله آدم خود کردم و از آنجا آمده حاضر خدمت حضرت شدم دیدم که سایل بیینوا شمر نامی می نو از در حضرت را خوش نمی آید پس بمن فرمودند که مرا از دست این شخص خلاصی ده و چندانی که همراه شما است حواله کنیدی فی الفور تمجیل حکم نمودم -

از توجه حضرت آخون صاحب رضای من خواجهمحمد و ناکه از مریدان حضرت آخون صاحب است بیان کرد خوابه محمد سخی بفرستة الدین رنجه شده که من خواجهمحمد سخی عرب میان در خدمت حضرت آخون صاحب رفتم و شایر الیه از مدت دیار که از شکم چنان بتلا بود که هیچ چیز از قیام و شراب و راهم نمیشد من از حضرت عربی کریم و برای شفا توجه آنحضرت خواستم ایشان طعام چاشت بیرون طلب فرموده با ما همراه و کسان متاول فرمودند و ما باین را خورا سیدند - از آن وقت مرض خواجهمحمد سخی رفت و چنان مرض او بصحت بدل گردید - که گو یا که می مرض نشده بود -

بقرن حضرت آخون صاحب عبدالوهاب صاحب بیان میکنند بمر چاره سالگی مرید حضرت شده بودم - عبدالوهاب خوش نویسی گوید - برای سلام عید الفصحی بود و بعین روز رسیدم جناب از آن درون خانه تشریف آورده است علم و پاره گوشت عنایت فرمودند از دادن تکره بانی در خواست نمودم که خوشنویس خواهم شد چنانچه

انوار ایشان بعد چندے خوشنویس گردیدم۔

(۵۸) تشریف حضرت آخوند صاحب البر شاه صاحب بیان می کنند که براسه شکست در بخت مقبره بخار را غلبه کردم۔ غفر از او نسبت تعمیر مقبره۔ چنان نموده نیاید۔ همچنین درگاه رسیده ملول نشستم دیدم که بنی رافان و بنی خیزان رسیده رسیدیم که حال چیست۔ تعلیمات از حدیث آورده گفت بعد انکار حضرت آخون صاحب تشریف آوردند انبیا را قهر عیسی بر اندام من افتاد حاضر شدم چنانچه مکان شکسته را بزرگسای در دست کرد۔ و با جرات هم که گشت۔

(۵۹) پیشین گوئی حضرت آخون زنبیلت پناه ملا اعطاء الله مفتی خلیف ملا لطف الله مفتی بن ملا محمد اشرف صاحب نسبت موت بیماری مفتی شهید بیان می کنند که ملا زنبیلت پناه ملا لطف الله بیمار بود و در چهل روز قبل خود خواب بر لبه رانها بود و در حضرت آخون صاحب برای عیادت رسیده هر دو دست مبارک خود بر سرش گذاشتند و در دسر بالکل رفع شد حضرت آخون صاحب آنجا که گری خواب کردند بعد آن فرمودند که ملا لطف الله انبیا عالم خواهد رفت و عا و مغفرت او و تقویت حاضران کرده تشریف بردند ملا لطف الله بعد رفتن سفر آخرت نمودند۔

(۶۰) تشریف حضرت آخون صاحب البر شاه صاحب بیان می کنند که خواهر رحمت الله ظاهر نمود که از زاده و رانده نسبت بریضه و صحت او۔ بر مرض سنگ شانہ مبتلا بودم همیشه در معالجه اطبا کوشیدم مگر هیچ نایده نیاوردم چون از علاج اطبا مایوس شدم بخدمت حضرت آخون صاحب رسیدم حضرت تعویذی دادند از انوقت خدا شکستہ خوردم۔ اول خواب آمد بعد آن بیدار شده چون بول کردم ملول بقدر اسرا گشت خضر بزم پس بعد بیوشی بهوش آمدم از انوقت چنان صحت کلی یافتم که گویا گاهی درین مرض مبتلا نشده بودم۔ ملول به اطبا نمودم و حال گفتم بالاتفاق اطبا گفتند که مایان هیچ نمیدین نمیتوانم۔ از طب فم این چنین معالجات نامکون است۔

(۶۱) رفیع جنون محمد اسحاق شاعر احمد اسحاق شاعر بیان کرد که مراد پوانگی و جنون در عالم جوانی شد و الله ام بتوجه حضرت آخون صاحب۔ استخاره کردند معلوم شد که از عی عبد السلام صاحب رحمه الله به خواهر شد پس مرا پیش عبد السلام صاحب رحمه الله در ویش بردند مگر تادمت و از هیچ نایده نشد باز دوم استخاره کردند جواب یافت که ملا عبد السلام صاحب آنکه دکیل با و شاه اسلام اند۔ پیش او شان ببرند چنانچه مرا پیش حضرت بردند و بتوجه حضرت دعا جنون رفع شد بعد از آن ما همه از بیعت حضرت مشرف شدیم۔

واقعه کشف خواجه شریف الدین ابی غلام شاه ^(۱۶۲) غلام شاه صاحب درویش بیان کردند که خواجه شریف الدین فرزند
 بوقت مراقبه حضرت آخون صاحب و قبل از ^(۱۶۳) خواجه لطف الدین که از مریدان حضرت آخون صاحب بود بیان کرد که
 آنها را و بیان آن زبانی حضرت - روزی بخدمت آخون صاحب رفتم ایشان تنها در مراقبه بودند من
 بنا بهست شریعت سر برآید انداخته در آن نشستم درین اثنا حالت خاص مرا دست داد و دیدم که سینه من
 گسترده اند بریکه حضرت آخون صاحب بر روی دو بزرگ عظیم ایشان نشسته اند ناگهان شخصی از در آمد
 و درخواست تعویذ نمود بزرگی که بر سینه نشسته بودند از حضرت آخون صاحب فرمودند که باین عزیز تعویذ نوشته بدهند
 حسب الارشاد ایشان تعویذ نوشته زیر زانوی مبارک خود گذاشتند چون در احوال افتاد شد حضرت بهم
 سر از مراقبه برداشتند من هم چشم کشودم حضرت قبل از آنکه من چیزی بگویم فرمودند آن تعویذ اینست بدهست
 راست خود نمودند و فرمودند که بطرف راست من جناب حضرت شاه نقشبند رحمه الله تشریف میداشتند
 و میسجد دیگر جناب پیر و مرشد من تشریف فرما بودند - شما چرا راه سلوک اختیار نمیکنند -
 واقعه متعلقه کشف ^(۱۶۴) یادداشتی که نزد قاضی محمود صاحب قاضی شیخ محمد کادوسی است در آن شیخ مذکور می نمایند
 حضرت آخون صاحب که بنا بر تاریخ ۱۴ ربیع الاول ۱۰۸۵ هجری حضرت آخون صاحب ملا محمد حسن صاحب راعلی از احوال
 باطنی تعلیم فرمودند تغییر آن شنیده بدل خود خطره کرد که این عمل حضرت اندر شده خود آموخته باشند و بعد از این خطره
 روی مبارک طرف تغییر کرده فرمودند که این در نکات الاسرار دیده بودیم و از حضرت مرشد خود گاهی شنیده ام
 واقعه متعلقه کشف ^(۱۶۵) سرور بیگ صاحب بیان می کنند که روزی باریقی که از ما زمان صوبه وار کشمیه بود -
 حضرت آخون صاحب - و طلب صادق میداشت بخدمت حضرت آخون صاحب رفتم در آنجا دیدم که همه بزرگان
 حاضر کرده با حضرت در مراقبه نشسته اند از بس مشغول شدم که در مجلس چنین بزرگان این شخص را چرا
 آوردم - خواستم که آهسته بروم که درین اثنا حضرت سر خود از مراقبه برداشته فرمودند که خوب
 کردید که این شخص را آوردید -
 واقعه متعلقه کشف ^(۱۶۶) میر عبد الغفور بیان کردند که روزی من و وحید بابا که مرید حضرت بود شب در خدمت
 حضرت آخون صاحب - حضرت اندیم - بعد نماز عشا حضرت بتلاوت قرآن مجید مشغول شدند دیدم که حضرت
 تکرار الفاظ و تراتب میکنند - بدل خود گفتم که کلام الله ضبط ندارند ازین جهت تکرار الفاظ میکنند و
 در اصل حضرت اقرار بودند بترتیب هر یک حرف میخواندند و تکرار میکردند من واقف نبودم - بجز این
 خطره بطرف من دیدند و فرمودند که این چنین نیست که شما را خطره شده باز بتلاوت مشغول شدند -
 حیدر بابا از من حال پرسید و مرا از حال قرائت حضرت آگاه ساخت -

آن عظیم بتوجه حضرت شیخ محمد صابر که از فرزندان شیخ عبدالغنی ابن شیخ عبدالسلام است بیان میکنند که مادر ما
آن خواص صاحب و پسر زاد چون عظیم بود و فرزند نمیشد روزی پدرم از حضرت آخون صاحب تعویذ می خواست
فرمودند که دو سیب بیا مید دو سیب آورد حضرت بران دم فرموده دادند پدر دو سیب مادرم خورد و در آن
سال بمرکت همان دو سیب من واسد الله برود و برادر تو ام متولد شدیم هرگاه به حالت بلوغ رسیدیم
به خدمت ایشان میرفتیم بسبب استغراق روزی پرسیدند کیستند و کجا پیاستند و نام شما چیست
برادر صاحب حضرت میان عبدالکریم عرض کردند که محمد صابر و اسد الله اند که بسبب های آنجا صاحب
متولد شدند

بتوجه حضرت آخون صاحب انا و ندی اگر شاه صاحب بیان میکنند که تا در میر ملازم میر غنائیت اشپیان
تا دوازده سال غله روانه یکه خانه بر آمدن میکردند که روزی میر غنائیت الله صاحب دعوت حضرت کردند
حضرت تشریف آوردند بعد از فراغ بوقت قبوله چون حضرت در اگشت ییذند من قریب رفته مجلس رانی
آغاز کردم در آن میان در دل من محبت و ارادت فی ظاهر گشت عرض کردم که خانه بنده را بقدر تمهید لازم
مشورت فرمایند قبول نموده تشریف آوردند اهل خانه فقیر از حضرت دعای مزید برکت کردند و در آن مجلس
غله در خانه چیزه هست عرض کرد که یک آوند پراز من بخ سفید است فرمودند بیاروی آورده حضرت
نظر فیض افروید و بر آن آوند کردند و ارشاد فرمودند که سر این را محکم به بند و خرج آن از زیر آوند بگذارد
از آن بخرج هر روز بقدر حاجت برآورده باش انشاء الله تعالی کم نخواهد شد پس او همچنان کرد و
تا دوازده سال از آن آوند خرج نمود هیچ کم نشد روزی از راه تعجب سوزش آوند برداشت دید که
تمام ظرف خالی است و دانه از برج موجود نیست و از حرکت خود پشیمان شد

صحت است سیب از ده بتوجه عبدالعظیم صاحب عمده دار حکم قضا بیان میکنند که در زمانه طفولیت من پدرم
حضرت آخون صاحب زانو مبتلا بودم پدرم بخدمت حضرت آخون صاحب برو حضرت فرمودند که محمد صابر
برای چه آمدید عرض کرد بر حضور روشن است پس مرا از خود نشانیدند و پدر مرا فرمودند که بر آن
نشینند و شخصی را اندرون آهنگ ندهند و متوجه بسوی بنده شدند و در آن اثنا یک نفس پریه بیت
پیدا شد و لطیف ایشان بجزو زاری گفت که حضرت من هم نفس میدارم کجا روم فرمودند چیزه
میدهم بشرطیکه ازین پسر دست بردار نشوی گفت قبول کردم و از نظر قایب شد پس حضرت به پدرم
فرمودند که صدقه بطور بدل صحت این پسر بدهند تا که صحت شود گفت چه باید داد فرمودند که یک
گاؤ یک گوسفند بخته عیساکین تقسیم کنند او قبول کرد و بنده را فرمودند به خیر گفتیم بچه قوت فرمودند

قوت است بر خیزش بر خاستم و آهسته آهسته روانه شدم و اثری از آن در و باقی نماند.
 حضرت آخون صاحب بعد وفات ^(۶۹۱) محمود شاه که پیر و حضرت آخون طائز که نقشبندی بود بیان کرد که در ^{۱۱۰۰} سال
 بذریعہ محمود شاه به خلیفہ خود سیاحتی اندک همراه عبدالصبور برای تجارت بقصبة بجمون میرفتیم شبی عبدالصبور زبان کرد
 که امشب عجیب واقعه دیدم که ما و شما قصد زیارت درویشی داریم که باغ حضرت آخون صاحب در راه
 اوست گفتیم که اگر از آن راه برویم - مبادا حضرت دروازه و اگر دره برسند که گامی برداریم جواب خواهیم گفت
 اگر بگوئیم که پیش حضرت آمدیم دروغ خواهد بود و اگر نام درویش دیگر بگوئیم نامناسب خواهد بود و دیگر کیف
 اتفاق رفتن شده هرگاه متصل دروازه باغ رسیدیم خود دروازه داشتند چنان نمود که حضرت
 اندرون باغ استاده اند و منتظر میر و بر روی حضرت استاده است و نظر حضرت بر ما افتاد و اشاره
 آمدن فرمودند و منتظر میر را نیز به طلب مایان فرستادند ازین واقعه براندام مایان عشاء افتاد
 که الحال چه جواب خواهیم گفت نزد یک رسیده سلام عرض کردیم جواب دادند و فرمودند که گجا بودید و گجا میروید
 گفتیم بهایه سیر آیم فرمودند که جمعه بعد از نماز شریف بخیریت اند و فرمودند که بهر دو کس سلام ما رسانیدند
 بعد از آن پرسیدند که نماز شریف اجازت طریق حضرت قادریه و اجازت خرقة و کلاه از شاه ضیاء الله صاحب
 قادری گرفته است بخیال طلال ایشان گفتیم که ما را خبر نیست فرمودند که این امر واقعیست ما را خبر
 و اطلاع است و او را سلام رسانند و بگویند که شما هر چه کردید خوب کردید
 و آنوقت خواب شیخ شرف الدین محمد که از آن قری است شیخ شرف الدین محمد زاکریان میکنند که شب و رات نکات
 حضرت آخون صاحب در عالم آخرت ظاهری شود بعد نماز تجمعه و واقعه دیدم که گویا در استانه حضرت مخدوم
 رسیدیم مگر در جای که قبر مبارک ایشان است در میانجا قبر حضرت آخون صاحب است و در و در و در
 ایشان به نسبت سابق این تغییر نماید که در جای قبر ایشان آئینه خانه و در و درخت های استقام
 خاص اند و قبر حضرت آخون صاحب از خاک است و گرداگرد آن تخته های سنگ ماتری نهاده اند و نیز
 گلکاری مسکن کنایه تخته های مسی درست نموده هم گذاشته اند و در و در این اتمام خواجہ محمد سالم
 و ما و حضرت آخون صاحب موجود و اند از قیام میکنند که انتظار شما داشتیم هر کدام که ازینها شما پسند
 کنند بر بالای تخته های سنگ خواهیم گذاشت و این اثنا بیدار شدم و بخاطر گذشت که حضرت پیر و تنگبر
 آخون صاحب را بر تبة ایشان نوافقتند که اولیاء بعد از حال ترقیست حضرت آخون صاحب
 بر سبیل تذکره میفرمودند که ما و حضرت مخدوم صاحب علیه الرحمۃ معاً از لیستان حضرت رسالت پناه
 صلی الله علیه وسلم شیر خورده ایم الحال آن دولت که بر حضرت مخدوم حاصل بود - به ایشان هم نصیب شد

بیان فرمود آن حضرت آخون صاحب شیخ محمد صدیق صاحب فرزند شیخ رحمت الله صاحب بیان کردند خدمت آن عالم در خواب شیخ محمد صدیق - که شبی آخون صاحب را در واقع دیدم فرمودند که تو پسر رحمت الله هستی گفتیم بلی پرسیدم که حضرت خود در عالم دنیا صاحب خدمت بودند چون از دنیا به عالم آخرت رحلت فرمودند در جای اہم خدمتی میدارند فرمودند بلی ما دارو غنہ جنت کرده اند مشاہدہ بکن کہ کلید دروازہ بالائی نوشته شده است دیدم کہ کلمہ بلیدہ بالائی در نوشته شده بود باز فرمودند کہ یاران مرا بگو کہ محمد مقصود عزیز من کی کی از یاران من است این طرٹ خواهد آمد - بعد از آن من اظهار عاجزی خود کردم - و توجہ خواستم فرمودند کہ می باشد اگر این عالم بنشیند و بعد بطرف خدا بر وید چند روز حیات مستعار بچنین بسریا بید کرد -

بعد از آن حضرت آخون صاحب بتوجہ اکبر شاہ صاحب بیان میکنند کہ در هنگام علالت فقیر شبی بسیار حضرت صحت اکبر شاہ صاحب از مرض سخت تکلیف عالم داشت حضرت در آخر شب جلوه فرما شدہ فرمودند کہ با آنرا از دانشی بجز دین کلام تحفیف حاصل شد و حالت مبدل بھت گودید -

بعد از وفات اثر کلام حضرت آخون صاحب محمد اکبر شاہ صاحب نیرہ حضرت آخون صاحب بیان میکنند کہ بعد در خواب بمبارک شاہ صاحب رحلت حضرت بر خدمت و کالت بادشاہی تقرر شد و بہر سال در عیدین و دو شال از سر کار میرسد بعد وفات حضرت در عید الفضحی از سر کار حسب دستور قدیم شال ترسیدند ازین امر بسیار مکرر بودم بوقت شب در واقع دیدم کہ گویا بخدمت حضرت ایشان رسیدم و اظهار سعی خود عرض کردم سر مبارک بطرف دیگر گردانیدہ خشم گرفته فرمودند کہ ترا چہ شد چرا چنین کردی از آن روز چنین خیالات الا خاطر من محوشند -

واقعہ گردانیدن روی اکبر شاہ صاحب محمد اکبر شاہ صاحب بیان میکنند کہ روزی در مقبرہ حضرت آخون صاحب از طرف قبلہ بطرف مقبرہ حضرت آخون صاحب روی بطرف قبلہ پیشست بہ تربت شریف ایشان کردہ مشغول خواندن در و بودم - در آن حالت شخصی ظاهر شد و بہر دو دست خود ہر دو بازوی فقیر گرفتہ روی بسوی تربت شریف ایشان گردانید - و گفت کہ شما روی خود باین سو نکنند کہ قبلہ شاہ ایشانند فقیر با صبر اب تمام روی بدان صوب کرد - و عذر تقصیر بجا آوردم -

حضرت آخون صاحب در خواب خواہ خواہ محمد زمان بیان میکنند کہ حضرت آخون صاحب را شبی محمد زمان نکذیب بیان غلط فرمودند - در خواب دیدم فرمودند کہ برای فاسد کن بہ مقبرہ غری آنی لغتسم حضرت من می آیم فرمودند کہ دروغ میگوئی اگر می آنی من چرا ترا نمی بینم بعد از آن از راه خجالت گفتسم بخدمت شیخ شرف الدین صاحب میروم باز فرمودند کہ این غلط دیگر است من خود آنجا ہمیشہ میباشم

آنجا هم تراگاہی نمی بینم از غلط بیانی خود شرمنده شدم -

مریدی را در اعتقاد حضرت بوجہ فضل اللہ خان فرزند راجی خان که متوطن دارالخلافہ شاہجہان آباد موت فرزندش شہید ہوا شدن را از بود و قییکہ پشتمیر آمدہ بود بواسطت خواجہ محمد عظیم و خواجہ محمد زمان گفتگوی ستونی در خواب رخ بشہد - کہ این ہر دو مرید حضرت آخو نصاحب بودند مرید حضرت شدہ بود بعد چندی بہار شدہ الیہ او ہم مرید حضرت بود برای حیات شوہر خود از حضرت دعا خواست فرمودند کہ مادعا میکنیم لیکن اختیار بدست حضرت حق تعالی است امیدزیست نیست چونکہ در اصل عمرش تمام شدہ بود ازین عالم رخصت شدہ و وجہ او را در اعتقاد حضرت شہید ہوا شد در همان حالت شبی شوہر خود را در کمال جمال و شہمت خوابیدہ پرسید کہ تو مردہ بودی - این دولت از کجا یافتی او گفت بل مردہ ام حق تعالی بدعا می حضرت آخو نصاحب مرا ایمان داد و باین مرتبہ رسانید - علی الصبح گفت کہ در اعتقاد حضرت شہید کہ واقع شدہ بود رخ گویا و از خواب بنبہ شدم -

در خواب بہ خواجہ امان اللہ خواجہ امان اللہ مرید حضرت کہ بعد انتقال حضرت پیش عبدالرزاق آمدہ و رفت خبر دادن و اتساع ہایت میرداشت سالی در عرس حضرت شاہ نقشبند در مجلس ختم از شیخ شرف الدین نمودن حضرت - محمد زبیر بیان کرد کہ امشب در پاس آخر شب حضرت آخون صاحب را در واقعہ دیدم فرمودند کہ فردا صبح برای ختم پیش شرف صاحب برد کہ ما ہم همان جامی آہیم عرض نمودم کہ فقیر را از قدیم آمدہ و رفت پیش عبدالرزاق است باز فرمودند کہ عبدالرزاق بدیہہ رفتہ است ما ہم پیش شرف صاحب میردیم شاہم آنجا پیانید ہر چند کہ فقیر را از شیخ عبدالرزاق خبر نبود کہ کجا است چون علی الصبح خبر گرفتہ معلوم شد کہ بدیہہ رفتہ است بدین وجہ بخند مت شاہ حاضر شدم -

وانکہ انتقال حضرت شیخ شرف الدین محمد زبیر میگویند کہ چون وقت رحلت حضرت آخون صاحب آخون صاحب قدس سرہ رسید در ماہ شوال ۱۱۸۴ ہجری صاحب فرارش گردیدند حالت بیخوگویی و نعتہ ہر ایشان غالب شد حتی کہ وقت نماز ہم بیدار می ساختم تا آنکہ در ہر رکنی از ارکان نماز میگفتم کہ حضرت الحال رکوع کنند و الحال سجده نمایند و الا در ہر وقت از خود میرفتند تا چند روز در مرض الموت ماندند در حالت نزع فقیر از حضرت سوال کرد - ویدہ از بلند گفت آخون صاحب - پس چشمان مبارک و اگر دند و بزبان چند می فرمودند (بجی صاحب) عرض نمودم کہ از مغایبات ہم چیزی معلوم میشوند فرمودند بل گفتہ چہ فرمودند کہ تا سم بن محمد بن ابی بکر الصدیق مرا می طلبند من ازین وجہ تکرار کردم معلوم

شود این گفتگو از عالم بیوشی است یا در پیشیاری - باز فرمودند و فکر کردند و فرمودند که اینچنان نیست
که شما گمان میکنید که من به بیوشی گفتگو میکنم من بهوشم و بهر قسم فرمودند که تمام این محمد ابن ابی بکر الصدیق رضی الله عنه
مرا میطلبند بعد ازین در واقعیت بیان حضرت مرا جایی شک ندارند غرض اینست که روزی که بعد از شوال در و کشته
بود تریب و در پی این عالم نانی بعالم جا و دانی حضرت مدوح رحلت فرمودند و داغ مفارقت ظاهر می و الم
و با حیرت بر لب عقیدت مندان و مخلصان و محبان خود گذاشتند -

هر آنکه ز ادب و ناپا پیش نویسد	از جام وهر چو گل من علیا خان
--------------------------------	------------------------------

این روز به مخلصان و عقیدت مندان کم از روز قیامت نبود و چنانکه مخلصان و محبان خبر یافتند
حاضر شدند و تعداد حاضرین خارج از شمار بود - همه در سخت بیخ و الم مفارقت مبتلا بودند و غرض بعد نماز
چنانچه چنانچه حضرت در فائده حضرت که متصل مکان حضرت واقع میگردد چاره بود و ندون شد -
چونکه در مخلصان و محبان حضرت که عز و فضل بودند بکثرت تواضع انتقال حضرت گفتند که اندراج آن خالی
از ضرورت و باعث تطویل است مگر - از آن بعض تواضع در ذیل مندرج اند -

ایم تو اسب مصنفه نصیحت پناه کلمات دستگاه خواب محمد عمر معروف بوجیه الدین خان	قاضی القضاات هند وستان مقیم شاهجهان آباد و صاحب سجاده نشین حضرت آخوند صاحب
--	--

قطعه تاریخ	
فطیمه عالم حضرت عبد اسلام	امدن فیض و وفات موهبت
جانب و الیقا شد عاقبت	گفت تاریخ وفات انجمن
بعد از شاد و جوانی چون دران	بود او کس سر علوم و معرفت

قطعه تاریخ	
درینا حضرت عبد اسلام آن مرشد کمال	که بود اندر ره حق کاروان لا احمد ما
بدایه ای خدا جوین نیکو کار عابد ما	ز سال بر حال دین و دین و دین و دین
روان شد جانب دار اسلام مانند دریا	بگفتا باقی گویند ابرو احراز عابد ما

قطعه تاریخ	
پیر شمس و عرصه دین	مرکب خود ازین جهان چو برانند
و شفق سیل خون ز دیده برانند	سال نوشتن این کشیده سر و ش
فلک از مهر زو کلاه بیا کس	گفت ای نقش بند وقت نماز

قطعه تاریخ	
مرشد ارباب تقوی شیخ دین عبد اسلام	از رضا چون در جوار رحمت از کف
	همده شوال یکشنبه و پیر در کف
سال و مه تاریخ و احوال و وقت آن	

۱۲۳) تاریخ مصنفه شیخ شریع الدین محمد زکریا خلیفه حضرت آخون صاحب قدس سره		
قطعه تاریخ		
آنکه در وقت از جهان بهر شد عالم مقام	مازم فردوس شد راه های انام	عالم نیکو شیم صاحب علم و حکم
محرم و محشم صد نفسین کرام	چون ز جهان کرد نقل سالک ناشخرد	گفت دلی الهی رفت بدر اسلام
قطعه تاریخ		
آن شهنشاه سفاک اندر وطن	خواست زین دنیا می درین ملت نمود	گفتش مولا ای این ند هسب
این سوالم از سر شفقت شنود	پس جوابه اسمع فانی ظاهب	با الی ربی سیه مدینه نمود
تاریخ		
سال تاریخ آن استوده پیر		
رضی الله عنه با تفت گفت		
۱۲۴) تاریخ مصنفه محمد سعید صاحب رحمه الله		
قطعه تاریخ		
شیخ اسلام زمان عبد السلام	آنکه لود اسرار حق بر وی بیان	زین جهان چون رفت سال طیش
	گفت با تفت شیخ اسلام نشان	
۱۲۵) تاریخ مصنفه محمد سعید صاحب رحمه الله		
قطعه تاریخ		
خواجه عبد السلام با دسه خلق	بایزید و جلیله ثانی بود	سوی دار السلام رفت و نمود
دار کون و مناد را پدر و در	سال تاریخ رطش با تفت	بود ابدال وقت خود فرمود
۱۲۶) تاریخ مصنفه عبد الواب صاحب رحمه الله		
قطعه تاریخ		
سیا لکان را نمود راه بحق	از جهان رفت عارف باشد	با تفت سالی و وصل او گفتا
	افضل و اعلم الملک و آگاه	
تذکره مشبخت حضرت علی محمد خان صاحب سعید الدوله شریف الملک انتقام جنگ بهادر دارالامان		
آخون صاحب - شاه اوده که با حضرت آخون صاحب قرابت میدارند در کتاب خود موسوم		
بجمله الانساب نسبت نسبت حضرت آخون صاحب نوشته اند که حضرت مدوح از خاندان وزرای		
مازندران اند که سادات حسن بودند - از اسناد شاهای متعلقه جاگیر ات نسل مفتی فرید الدین خان		

نام هر معنی از جناب سیادت درج است و در کتاب تحفه شاهی نفی نریا الدین خان صاحب بانام والد خود
 حضرت آخوند صاحب حسن نقشبندی نوشته اند ازین هم تأیید بیان صاحب عمده الانساب میشود و نیز از
 اندراج کتاب حسن الطالب که در آن نوشته است که شخصی ثابت نامی از اهل کشمیر بیان کرده که چون دوازده
 از فرزندان حضرت آخون صاحب در زمانه حضرت ایشان در یافت کردم که قوم ایشان چیست فرمودند که حنفی
 گفتیم حنفی چیست فرمودند که آخون صاحب میدانند ازین خبری نیست و صاحب کتاب ازین نسبت
 نسبت ایشان استدلال کرده است - و نه صریح ازین تأیید بیان صاحب عمده الانساب میشود بلکه از
 تحریر عبدالله صاحب بخوبی تأیید میشود که از خلفای حضرت آخون صاحب بودند و در کتاب خود موسوم
 بحالات الکرام نوشته اند که روزی از سرور اولیا رسید انقیاء حضرت پیروم شد انام آخون عبد السلام
 رحمه الله علیه بمقتضای خلوص و انقیاء و در سوخت اعتقاد گستاخانه عرض کردم که قوم حضرت ایشان چیست
 حضرت نام نامی پدر بزرگوار خود رسیدانی سعید محمود الحسنی فرمودند و ارشاد نمودند که ایشان انصار سیادت
 پسند نمی فرمودند چه اگر در اهل اسلام تویی از اقوام اهل اسلام چندان بزرگی نمیدار و که بمقابله ابدات
 بزرگی از وقتی دارد از همه اقوام اهل اسلام برگزیده تر و بزرگ تر قوم سادات است که تقسیم دیگریم
 آن بر همه افراد جمیع اقوام اهل اسلام واجب است و بغیر از تقسیم دیگریم و مراعات و محبت و مودت
 ایشان احدی را گزیر نیست چه اگر ایشان از نسل حضرت سرور عالم خاتم الانبیا محمد المصطفی صلی الله علیه و سلم
 اند که برای برتری امت خود و مصائب بی شمار برداشته باعث حصول قانی خود یا برای دنیا و عقبی آنها شدند و امت
 را ملقب به لقب (کنیم خیرات) کنانیدند پس جمیع اعیان از زمان بعثت حضرت تا روز قیامت اگر شکر یا استغاثه
 و کارم حضرت در هر نفسی از انفس حیات به تعداد نامحدود و کثرت چندان که سعی حضرت قابل شکر نیست و واجب است
 شکر از آن او را کردن نمیتوانند و نباتات و امتیازات و ملاطعت و محبت حضرت موقوف است ازین ظاهر است
 که هر قدر که تقسیم دیگریم و مراعات و محبت و مودت با اهل بیت کرده شود کم است و بر تمامی اعیان تقسیم دیگریم
 و مراعات و محبت و مودت اهل بیت واجب و لازم است نسبت مودت ایشان در قرآن مجید ارشاد جناب باری
 که (قل لا ائسکم علیه اجرا الا المودة فی القربی) و از آن ظاهر است که خود جناب باری مودت اهل بیت بذریه
 این حکم واجب فرمود و نیز نسبت ایشان در قرآن مجید ارشاد حضرت باری است که (و اطوا انما عنتم من شیء
 فان یکنتم فی الشک من الذی فی القربی و المساکین و ابن السبیل) که بذریه آن حصه ایشان از نعمت مال
 غنیمت معین فرموده است - غرض بزرگی سادات حدی ندارد پس اگر با وجود علم سیادت کسی آداب
 سیادت نگاه ندارد مستحق عذاب و عقوبت میشود - و درین زمان از مذکور عقاید و تعلقات اخلاقی

و دیگر حالات چندین مردمان نهایت کمتر اندک که حقد آداب سیادت لمون دارند پس علی العموم اظهار سیادت
 باعث محضت اکثر کسان است که با وجود علم سیادت هیچ لحاظ سیادت نمیکنند و مستحق عذاب عقوبت میشوند
 و قبل از علم سیادت خطائی که از کسی صادر شود و بوجه نقلی قابل عقوبت و عذاب نمیشود و درین حالت
 بهتر همین است که بدم اظهار سیادت اشخاص کثیر را از عقوبت و عذاب محفوظ و سیادت را از نو این
 نگاه داشته شود و وجه ناپسندی اظهار حضرت نه صرف همین است بلکه نیز دیگر وجوہات این امر هم بودند
 که خبر آن یکی آنست که اهل علم نه همچو اهل عرب با بنیاد اصول حفظ انساب اند و نه اخلاقی اهل علم همچو اخلاقی
 اهل عرب است و نه عقاید اهل علم مثل اهل عرب بخت و مستحکم اند و نه معلومات مذہبی اهل علم علی العموم
 اهل علم میدارند و نه پابندی مذہب اهل عرب در اهل علم یافت میشود و صداقت بیشتر اهل علم بود به علت
 معلومات مذہبی و عدم عقاید اسخه و صداقت تمامه و اخلاق حسنه نسبت خود و اظهار منسوب غیر واقعی تا حاصل
 نمیکنند و بلی از مقاصد مختلفه با وجود بودن خود را از اقوام مختلفه خود را سادات ظاهر میکنند و هیچ
 پروای از رشتا و سرور کائنات صلی الله علیه و سلم (لعل الله علی داخل النسب و علی خارج النسب)
 نمیکنند و بعضی منافع تعلیم و تکریم و فتوحات دیناوی اینهمه میکنند و عقوبت و عذاب عاقبت که تا ابد آزار
 خواهد ماند بر آن منافع چند سوزده با ترجیح میدهند و نه هیچ شری از انکشاف حالات اصلی میدارند و نه هیچ
 ادب مناسب اعلی میکنند و چونکه در علم همچنین اشخاص بسیار اند که هیچ غیور و اتمیت سیادت خود نمیدارند و کثرت
 از حال توهمیت واقعی خود بخوبی واقف و بسامردان از حالات ایشان نیز مطلع اند لیکن باز آنها از
 دعوی سیادت باز نمی آیند پس در همچنین اشخاص اگر سادات واقعی اظهار سیادت نکنند و بوجه
 کثرت چنان سادات اکثر مردمان گمان خواهند برد که اینها هم از جنس همچنین سادات خواهند بود که
 برای اکتساب دنیا سادات گردیده اند پس درین حالات مناسب همین است که اظهار سیادت
 نه کرده شود و مساوی این چونکه در اهل علم تمیز کیفیت نیست و باین وجه با اختلاف اقوام دیگر در هر نفس
 تغییر که پیدا شده است بسبب آن نسب واقعی هر فردی بصحت تمام دریافتن دشوار بلکه قریب
 ناممکن گردیده است بعد پشت با پشت سرف بر جنای مسموحات که تا چهار پنج پشت شنیده میشود
 که فلان ابن فلان از نسل فلان بود چنان بطور یقینی نیست کسی که بعد سی و چهل پشت بود و در احوال
 نمیتواند که اینها از نسل او بودند پس ازین ظاهر است که نسبی که قرار داده می شود بطور یقینی نیست
 بلکه بر سبیل ظنیات میباشد و چونکه حالت اهل علم قابل طینان نیست چنانکه گذشت پس در آن وقت
 انساب هر چه درست ظاهر است پس درین حالات بر ظنیات بطور یقینی دعوی سیادت

هم نامناسب است - چرا که اگر نسبت واقعی است غیر واقعیست غیر واقعیست این فعل خالی از
 سوابق نخواهد بود - گویا زمان انتقال نسل ما از عرب بهجما احتیاط تمامی امور مرعی مانده است
 و لحاظ گفت نیز همچو اهل عرب داشتند تا بهم بعد هزار سال گفتن این امر که از اولاد حضرت
 امام حسن بن علی رضی الله عنهم ستیم اگر محض از طینات نخواهد بود و لحاظ امتداد زمان و تغییرات
 کثیر از یقینات هم نخواهد بود پس مقتضای احتیاط همین است که بطور یقینات متحققه این را
 بکار نبردیم - و چون که برای سادات بدتر ازین امر نیست که سیادت خود را با عطف منافع دنیا
 و متوج گردانند و غیر ازین در اظهار سیادت کداهی نفع عقبی نیست و عدم اظهار حقیقت هیچ گاه منافی
 حقیقت واقعی نیست پس ازین ظاهرست که ضرورت اظهار سیادت علی العموم هیچ نیست -
 و نیز موید ترین قول صاحب عمدة الانساب شجره حضرت آخوند صاحب است که در کتاب
 مندرج است آن کتابیست که مثل سیاض در آن مختلف مسائل علوم و رسائل و خطوط
 بزرگان و تسبیحات اقسام و انواع مندرج اند - و نیز حالات حضرت آخوند صاحب مکاتب
 ایشان و ثواب و شغل و اشغال و طریقه ایشان منضبط اند - و نیز تحریرات مختلفه الاقسام
 بزرگان درج اند - و برین هر دو مواهید جناب ملا عبد الله صاحب فرزند حضرت آخوند صاحب
 ثبت اند یکی بنام اصلی و دیگر بخطاب مفتی فخر الدین خان صاحب که ازان ظاهرست که این کتاب
 مفتی صاحب محمد بن است و بسلسله در نسل و شان محفوظ اند از مفتی صاحب مدوح به مفتی
 معین الدین خان صاحب فرزند ایشان رسید و از ایشان به مفتی مجید الدین خان صاحب
 فرزند ایشان و از ایشان به حفیظ الدین خان صاحب فرزند ایشان و از ایشان به رفیع الدین خان صاحب
 برادر حقیقی ایشان - چون رفیع الدین خان صاحب در مرض الموت مبتلا شد بدو وجه آنگه هیچ
 فرزند نداشتند و دختر ایشان هم انتقال کرده بود - برادری هم که اسے باقی نبود
 این کتاب و سند جاگیر هدیه سنت مولوی محمد نعمت الله خان صاحب خلف الصدق
 ملشی عظیم الله خان صاحب که با ایشان بسیار محبت داشتند بخد مت مولوی محمد سلیم الدین خان
 صاحب برادر عم زاده خود بدی فرستادند و گفتند که این کتاب از بزرگان درخاندان باقی آید -
 و ازین اکثر حالات خاندان معلوم میشود چنانچه خود از من تصدیق این واقعه مولوی
 نعمت الله خان صاحب کرده اند بعد انتقال مولوی محمد سلیم الدین خان صاحب
 از صاحبزادی صاحب او شان زوجه حمید الدین خان صاحب مرحوم این کتاب بمن سید

پس ازین ثابت است که این کتاب با احتیاط تمام در نسل مفتی فرید الدین خان صاحب محفوظ مانده است

در صحت این کتاب شک نیست و ابتدای کتاب	حضرت میرزا محمد
نصایح که نوشته اند در آغاز	خطبه آن بر آخر نام خود
تحریر فرموده اند در پر کتب	فجوه حضرت آخوند صاحب
که در قوم ستاد عبارت است	شان آن کن شعبه قلمی
حضرت مدوح معلوم میشود	چنانچه نقل آن از نوکران
گرفته شده است بالکلیه اصل	است و نقل مشکوفاً میشود
که علاوه بر این بگوید	صاحب عمده الانساب
مشرح قول دهم است	چرا که ازین جامع منسوب
ایشان اسمای بزرگان	ایشان منتهای نسب
ایشان بخوبی ظاهر است	تذکره از اولاد حضرت آخوند صاحب
والد اجد حضرت آخوند صاحب در شهر نیشابور در	دوران ایشان دوازده و اولاد
نمندان عالی و نجیب عقد حضرت آخوند صاحب کردند	دوازده نفر آن زوجه دو فرزند اولاد شدند نام فرزند گلان محمد عمر نهادند و فرزند خرد اسمعيل بنام
بعد ازین والد فرزند ان ایشان ازین عالم فانی بوالم جاودانی رحلت نمود بدینوجه حضرت	

باز به خاندان عالی و شریف و نجیب عقد خانی فرموده از زوجه ثانیه دو دختر متولد شدند که نامی فرزند زنی تولد نشد
 پدر بزرگوار حضرت که خدائی خواهر مراد الدین خان صاحب قاضی القضاات هند هم در خاندان عالی
 و نجیب فرموده بودند و از بطین آن زوجه یک فرزند و دو دختر تولد شده بودند - نام فرزند خواهر
 جلیل الدین خان بود و عقد برادر خرد حضرت خواهر عبدالکرم صاحب نیز در خاندان نجیب شده بود
 و یک فرزند مسمی به خواهر محمد رضا متولد شده بود - خواهر مراد الدین خان صاحب که خدائی خواهر
 جلیل الدین خان در خاندان عالی و نجیب فرموده حضرت خواهر صاحب میخواستند که عقد هر دو فرزند آن خود
 به هر دو بیه خواهر مراد الدین خان صاحب برادر کلان خود کنند و نیز برادر کلان ایشان هم میخواستند
 لیکن عمر ایشان اکتفا نکرد - و قبل ازین از جهان فانی تشریف فرستاده عالم جاودانی گردیدند -
 و بعد انتقال و شان خواهر جلیل الدین خان صاحب فرزند ایشان قایم تمام پدر خود شدند ایشان هم
 بفیوض تربیت ظاهری و باطنی پدر خود ستوده صفات بودند - در علوم ظاهری عالم شمع و فرید عصر خود
 بودند و در علوم باطنی هم دستگاه کافی میداشتند بطاخیال دال و مجرم و نیز بجهانیکه خیال والد ایشان بود
 همین میخواستند که خدائی هر دو پیشرو ایشان بایزد و انعم زاد ایشان شود لیکن ایشان خود بخدمت
 قاضی القضاات هند و ستان مامور بودند - و در شاهجهان آباد قیام میداشتند و نهایت مقرب پادشاه
 وقت بودند و اکثر بحضور پادشاه میماندند - هر چند میخواستند که برخصت به کشمیر روند و ازین کار ضروری
 فارغ شوند لیکن از بارگاه ظل سبحانی رخصت منظور نمی شد - آخر ایشان از عزم بازگشت خود این استدعا
 نمودند که حضرت تکلیف فرموده برادران را در شاهجهان آباد بمانند تا ازین ضرورت الفراغ شود حضرت
 استدعا ایشان قبول فرمود و هر دو فرزند آن حضرت به شاهجهان آباد رسیدند و در شاهجهان آباد
 عقد هر دو فرزند آن حضرت باین دو صبیبه خواهر مراد الدین خان صاحب مرحوم گردید - عرض حضرت بدین بود
 از که خدائی فرزندان فارغ شدند و صورت که خدائی دختران حضرت این شد که دختر کلان را
 حضرت به سید خواهر افضل صاحب خلف الصدق نجاست پناه خواهر قابل خان صاحب
 این سیادت پناه حضرت سید باقی صاحب کاشفیه بنام فرمودند - که از خاندان عالی و اکابر کشمیر
 بودند - و دختر خرد را بخواهر محمد سالم صاحب منسوب کردند که اینهم از خاندان عالی سادات و اکابر کشمیر بودند -
 خواهر عبدالکرم صاحب برادر خرد حضرت عقد خواهر محمد رضا فرزند دوم در خاندان شریف و نجیب فرمودند -
 دختر تکریمه حالت ظاهری و باطنی هر دو فرزند آن حضرت
 و قایم قاضی آنها بوزارت حضرت و تکریمه اولاد و انتقال آنها

مغرب پادشاه هندوستان و منظور نظر روز را و امر ابو دند و خواجه محمد عمر بن خطاب و حمید الدین خان و خواجه
 عبدالقادر بن خطاب و فرید الدین خان از پیشگاه پادشاه هندوستان سرفراز شدند و به خواجه محمد عمر ابتدا
 خدمت تاضی القنات هند بجا ظاهران و غایتی و علم و فضل و نشان عطا شده و خواجه عبدالقادر بن خطاب نیز ابتدا و بر خدمت
 صفی علی شاه جهان آباد سرفراز شدند حضرت آخوند صاحب تعلیم علوم ظاهری و باطنی هر دو فرزندان خود نمودند
 و به خواجه ظاهری باطنی حضرت هر دو فرزندان عالم و فاضل اجل گردیدند و در علوم باطنی هم بهر دو فرزند توفیق
 و کرمیه بودند حضرت از تربیت ظاهری و باطنی ایشان نفع اخیل میکردند بلکه هر وقت متوجه تربیت باطنی و
 ظاهری میماندند و هر دو فرزندان بهر دست پذیر بر گزار خود بیعت نمودند و بعد اتمام سلوک هر دو برادر
 از حضرت اجازت تسلیم سالکان حاصل کردند و بعد رفتن شاه جهان آباد هم حضرت گاهی از خواجه
 باطنی ایشان را فراموش و کردند حضرت همیشه به خواجه باطنی متوجه حال ایشان ماندند و با وجود اجازت
 تسلیم سالکان مکرر از هر یک فرزندان اجازت نامه میماند عربی همدست محو صالح که خادم شب و روزی
 حضرت بود و فرستادند شیخ شرف الدین محمد زکیر میگونی که الحال هر دو فرزندان حضرت جامع کمالات
 اند بلکه بتوان گفت که از حضرت آخوند صاحب نو کمالات اند جامع علوم عقلی و نقلی و ظاهری و باطنی
 و در کمالات اند صاحب غزنیة الاصفیاء می نگارند که بعد وفات حضرت آخوند صاحب خواجه محمد عمر بن خطاب
 ابو حمید الدین خان قاضی القنات سلطنت اسلامی هندوستان و خواجه عبدالقادر بن خطاب به فرید الدین خان
 صفی علی سلطنت اسلامی هندوستان بر مسند ارشاد نشستند و قایم مقام پذیر بر گزار گردیدند از خواجه
 محمد عمر صاحب چونکه پادشاه وقت اولو الزم مروج الدین شاه عالم پادشاه غازی عقیدت داشت و تعلیم
 و تکریم ایشان از حد کرد و از کارگزاری و دیانت ایشان بیخود خوشنود بود لهذا ملا و جاگیرات آبادانی
 بتاریخ نسبت و چهارم بیع الشانی شکله هجری ایشان را مواضعات را می پور کمانده واقع بهر گشته
 سونی پت صوبه شا جهان آباد بطریق جاگیر التفتا عطا فرمود و نیز پادشاه مذکور خواجه عبدالقادر صاحب
 التفتا تمام داشت و نظر مکررست بر حال و شان هم مینمود و داشت و از خدمات او شان هم خوشنود بود
 او شان را هم جاگیر سه بطور التفتا عطا فرمود این هر دو برادر طویل العمر شدند و تا زمانه دراز بخت
 شاهای کار فرما ماندند لیکن بچو والد بزرگوار خود گاهی دل بدنیاسه و دن ندادند و گاهی از یاد آبی
 غافل نه شدند و با وجود تعلق خدمات شاهای بیشتر وقت در تعلیم علوم ظاهری و باطنی و تسلیم سلوک
 سالکان صرف میکردند و طالبان علوم ظاهری و باطنی را به شفقت تمام تعلیم میدادند از فضیلت تعلیم
 حضرات مروج پیش از اشخاص فاضل اجل و سالک باخبر گردیدند و را و ایل عمر خواجه عبدالقادر صاحب

یک فرزند تولد شد و نام او خواجه معین الدین نهادند و در او آخر عمر خواجه محمد عمر صاحب یک دختر و
 یک فرزند تولد شد و فرزند بخواجه امین الدین موسوم گردید. ایشان دختر خود را در زمانه حیات خود
 به مرزا کمال الدین بیگ خان ابن عطاء الله بیگ خان منسوب فرمودند که از خاندان عالی و اکابر
 روزگار بودند و در کتب سیره بجزی زوج خواجه محمد عمر صاحب در ضمن شاهجهان آباد از عالم فانی به عالم
 جاودانی رحلت فرمودند و در مقبره حضرت شاه باقی باشد قدس سره مدفون گردیدند. قبر ایشان از
 سنگ باسی کلکتره درست از انتقال ایشان بخواجه صاحب سخت ریخ و طلال شد و تا عرصه دراز
 از ریخ مفارقت متاثر نماندند. ماده تاریخ وفات این صبیخه خواجه مراد الدین خان صاحب همه الله نسبت

سجده یا خسته از نام فاطمه

بعد چندی ایشان خود که همیشه فانی از خود و باقی سخن می بودند. قریباً عمر والدین را که از خود شریفتر
 شهر را بی عالم جاودانی گردیدند و در مقبره حضرت خواجه باقی باشد قدس سره بقاصد صد قدم ملت
 مشرقی از مقبره حضرت آسوده اند و قبر ایشان هم از سنگ باسی و کلکتره درست.

تذکره حالات فسر زندان | خواجه معین الدین از والد خود خواجه عبدالله تعلیم علوم ظاهری و باطنی
 صاحبزادگان حضرت آخوند صاحب | بالتکلیف یافتند و عالم شجر و فاضل اجل گردیدند و منظور نظر امراد و زنا
 و پادشاه گردیده بجهه آباء کی خدمت مفتی شاهجهان آباد سرفراز شدند و نیز جاگیر آباء هم بر ایشان
 بحال شد. و تادرت و از ازاان کامیاب و کار فرمای خدمت موقوفه ماندند و عقدا ایشان خاندان
 شریف و نجیب شده بود و از بطن آن زوج ستم فرزند تولد شدند و فرزند اکبر موسوم به خواجه
 مجید الدین خان شد و نام فرزند او وسط خواجه عزیز الدین خان نهادند و نام فرزند او صغر خواجه
 محی الدین خان داشتند. خواجه امین الدین بوجه آنکه والدین را که از خود شریفتر و پادشاه کبرنی و مشاغل دینی
 و دنیوی و نیز قسرت زمانه که موقوفه سنی تعلیم ایشان دست داد و نیز بوجه آنکه ایشان و اولاد
 بودند و والد ایشان از ایشان محبت بسیار و خاطر ایشان هر طور عزیز میباشید و ایشان را به تعلیم
 علوم ظاهری و باطنی التفاتی نبود. کما حقہ تعلیم علوم ظاهری و باطنی نیافتند تا هم از علوم ظاهری
 بقدر ضرورت استقارہ نمودند. مگر چونکه برای خدمت آباء کی بجهت علوم و غلبه ضرورت بود و ایشان
 قابلیت انجام دهنی خدمت قاضی القضاات داشتند از خدمت آباء کی محروم ماندند و مگر لحاظ والد و عم
 بزرگوار و عظمت خاندانی بمصوب سرفراز شدند. و نیز جاگیر آباء کی بر ایشان بحال گردید و از دیگر
 خدمات معزز و ممتاز ماندند. و بیشتر اوقات ایشان بمصاحبت شاهزادگان میگذشت.

عقد ایشان در فغان عالی و نجیب قضات شاه جهان آباد که از اکابر و مشایر آن زمان بودند شد و چون
 و از بطن آن زوجه یک فرزند تولد شد که نام آن خواجہ محمد رشید الدین نهادند و زوجه ایشان در
 صغیر سنی فرزند انتقال کرد و در شش فرزند هر سال از همیشه کار و جہ ایشان متعلق شد - چونکه قریب
 این واقعہ فرزند شاه عالم بادشاہ غازی کہ ایشان مصاحب و رفیق او بودند قصد شہر بنارس نمود -
 و باین قصد ارادت معاشرت داشت ایشان ہم بدین ارادہ قصد شہر بنارس نمودند - و بچہ محرمی
 خود را مع جاگیر ہمیشہ در جہ خود و قفولین نموده ہمراہ شاہزادہ را ہی بنارس شدند - و قصد انتقال
 جاگیر بنام فرزند در آنوقت کردند - نہ بعد از آن تا آنکہ در بنارس انتقال کردند و تا انتقال ایشان
 بخوبی تسلط سرکار انگریزی گردید - و بوجہ صغیر سنی فرزند و عدم قابلیت انتظام جاگیر خالہ صاحبہ
 او شان حالت جاگیر خراب بود - و بچہ کس پرسان حال نمیشد بعد انتقال ایشان جاگیر بقضہ سرکار
 درآمد و چونکہ از طرف فرزند ایشان بوجہ صغیر سنی و عدم واقفیت طریقہ کار روانی چچ تدبیر بحالی جاگیر
 بنام خود نہ شد - و در دعوی جاگیر تمامی عارض گردید - و بمطابق قواعد آنوقت دیگر خرابیها پاشند
 کہ بوجہ آن فرزند ایشان از جاگیر آبا بی محروم ماندند -

تذکرہ سادات فرزندان خواجہ از حالات مذکورہ بخوبی ظاہرست کہ خواجہ رشید الدین در حالت
 امین الدین خان خواجہ مفتی محمد بن خان سخت بی سروسامانی بودند و هیچ انتظام تعلیم و تربیت ایشان نبود
 لیکن بنیادیت الہی و توجہ باطنی بزرگان خود تعلم علوم شریعہ کردند - و بالآخر ولایت شاه عبدالعزیز صاحب
 دہلوی کہ تقریر خود در علوم ظاہری و باطنی داشتند و چنان شدند و بر تربیت حضرت مدوح از علوم ظاہری
 و باطنی بہرہ وافر برداشتند و عالم قہر و فاضل اجل و سالک باخبر گردیدند - از علوم ظاہری بہ علم
 کلام و معقولات و ریاضیات مشہور جهان بودند و در علوم و نیات ہم اشہر ترین علمای وقت بودند -
 و در تسلیک سلوک ہم کامل ترین اصحاب وقت بودند و در تائید کلامی ایشان حالت سلطنت مغلیہ
 آہستہ بآہستہ باقی ماند کہ وقت والد ایشان بود بلکہ بادشاہ شاہ جهان آباد برای نام باقی بود - و بر ہمہ ملک
 تسلط سرکار انگریزی گردیدہ بود - و انتظام ملک در دست بادشاہ منلیہ مطلقا باقی نبود نہ ملک
 و نہ عمدہ پای قدیمہ باقی بودند بہرینوجہ بادشاہ شاہ جهان آباد ایشان را عمدہ آبا بی ایشان
 داون نہ توانست تا ہم کہ بر شاہ بادشاہ غازی ایشان را بمطاب خانی و بہادری سرفراز فرمود
 و در امرای دربار شاہی داخل نمود و بخیراتی کہ در آنوقت بودند ممتاز داشت حالات ایشان
 مثل حالات جد امجد ایشان حضرت آخوند صاحب قدس سرہ بودند ہمیشہ در تعلیم علوم ظاہری و باطنی

مشغول میمانند. و بنایت متراض و زاهد و عابد بودند. و از فیضان علوم ظاهر و باطنیه ایشان بشمار
 اشخاص عام متبحر و فاضل اجل و سالک باخبر گردیدند. اکثر تصنیفات ایشان در مناظره و حکم کلام اند
 و نیز در دیگر علوم. عقد ایشان در اولاد حاجی عنایت الله خالص صاحب وزیر اورنگ بیگلر بیگ پادشاه
 غازی شد که از سادات عالی نسب و نجیب بود و در همراهی پادشاه بمقام اورنگ با و انتقال کرد
 و در انجا مدفون است و از بطن این زوج پسر و یک دختر تولد شدند. فرزند اکبر موسوم به سید الدین شد
 و نام فرزند اوسط موید الدین نهادند و فرزند اصغر بنام سلیم الدین میخواندند. خواجه صاحب در زمانه
 طفولیت فرزندان قصه زیارت حرمین شریفین کردند و همه اسباب سفر همیا کردند سوار سی تیار بود
 که یکا یک در گرده پیدایش و در آن مرض تبایح هشتم محرم الحرام ۸۲۳ هجری از عالم غانی بعالم غالی
 رحلت فرمودند و در مقبره حضرت شاه باقی باشد قدس سره مدفون شدند. چونکه مفتی خواجه معین الدین بخان
 صاحب سکونت شهر گننو ملک و ده اختیار فرموده بودند و در شهر گننو انتقال فرمودند و در انجا مدفون
 گردیدند و اولاد ایشان هم در شهر گننو ماند. هر سه فرزندان ایشان از علمای گننو تعلیم علوم موجه یافتند
 و در همه آثار شرافت اخلاقی و تهذیب خاندانی بود و سلطنت او و بجای آن مختلف سرفراز ماندند.
 که خدائی ایشان در خاندانهای عالی و شریف و نجیب گردید و فرزند اوسط خواجه معین الدین خالص صاحب
 لاد و فوت گردیدند. و فرزند اکبر خواجه معید الدین خان و پسر و یک دختر داشتند فرزند کلان موسوم
 به خواجه حفیظ الدین خان و نام فرزند خرد رافع الدین خان نهاده بودند. و فرزند اصغر خواجه
 معین الدین خالص صاحب که موسوم بخواجه محی الدین خان معروف به مرزا غلام حسین بودند و ایشان
 یک پسر موسوم به یوسف علیخان و معروف به (راج) و چهار دختر داشتند این هر سه برادران در گننو
 انتقال کردند و با خاندان مدفون اند.
 تذکره گنن خواجه جلیل الدین خان و فرزند خواجه جلیل الدین خان فرزند خواجه مراد الدین خالص صاحب قیام الدین
 نوشته شده است از آن ظاهر است که او شان زامرای اعظم شاه پادشاه غازی بودند و عقد ایشان هم
 بخاندان عالی و شریف و نجیب شده بود. و از بطن زوج و فرزند و یک دختر تولد شده بود.
 فرزند کلان ایشان خواجه بهاء الدین خان نام داشت و فرزند خرد به خواجه صدر الدین خان موسوم بود
 تعلیم و تربیت هر دو فرزند آن بخوبی نموده بودند و در علوم ظاهری و باطنی فضیلت تام داشتند
 خواجه صدر الدین خالص صاحب مذاق علم طب زیاده تر میداشتند و در معالجه و تشویش امراض بکثرت
 زمانه بودند از تعلیم او شان بسیار مردمان فیضیاب گردیدند و از معالجه او شان هزار بار شفاست

یافتند عقد قواجه بهاء الدین خان هم در خاندان عالی و نجیب شد و یک دختر و دو فرزند متولد شدند فرزندان
کلان قواجه نجم الدین خان نام داشت و فرزند ثمر و موسوم به قواجه شمس الدین خان بود - قواجه
جلیل الدین خان صاحب دختر خود را به حکیم سبیت الدین احمد خان صاحب منسوب فرمودند که از خاندان عالی
و اکابرین آنوقت بودند - لیکن هیچ اولادش نشد - قواجه جلیل الدین خان صاحب از اهل باطن بودند
و نهایت قیاض و خوش اخلاق بمرطوبیل به شهر شاه جهان آباد انتقال فرمودند و در خانقاه حضرت شاه
غلام علی صاحب مدفون گردیدند - هر دو فرزند ایشان از امرای نامدار بودند در شهر بنارس اکثر
میماندند - قواجه صدر الدین خان صاحب لادله در شهر بنارس انتقال کردند - و در اینجا مدفون اند -
و قواجه بهاء الدین خان صاحب هم در شهر بنارس انتقال کردند لیکن وصیت کردند که جنازه او شان
به شاه جهان آباد و سائیده نزد قبر والد بزرگوار مدفون کنند چنانچه همین شد و جنازه او شان بنارس به
شاه جهان آباد آورده و در خانقاه حضرت غلام علی شاه صاحب مدفون ساختند - هر دو فرزند قواجه
بهاء الدین خان صاحب در زمانه قیام ایشان در شهر بنارس لادله انتقال کردند و در اینجا مدفون شدند
صرف یک دختر باقی بود که او را در خاندان نجیب و محترم منسوب کرده بودند - که از اهل باطن و دو دختر متولد
شدند یکی قواجه رفیع الدین خان صاحب منسوب شد که از نسل قواجه عبداللہ الخاظم بفرید الدین خان
بودند و دیگری به دیگر خاندان عالی - لیکن دختری که از بطن زوجه قواجه رفیع الدین خان شده بود -
لا ولد فوت شد و هم نشان اولاد دختر دیگر یافته نمیشود -

مذکور (۸۵) اولاد قواجه قواجه حفیظ الدین خان و قواجه رفیع الدین خان قواجه یوسف علیخان
محمد الدین خان و قواجه نجم الدین خان در ملک اوده میماندند - و تعلیم علوم مروجه بخوبی یافته بودند
وومی علم و لایق بودند و نیز متصف با خلاق حمیده و اوصاف جمیل بودند و از مختلف خدمات سلطنت و
ممتاز ماندند و حالت ظاهری اینها نهایت مستحسن بود و به تمول و خوشحالی بسر میکردند و قواجه
حفیظ الدین خان در شهر کهنه لادله انتقال کردند - و در شهر کهنه مدفون اند که مدتی قواجه رفیع الدین خان
در خاندان خود از صبیبه شده بود که در نسل قواجه جلیل الدین خان بود - لیکن قواجه رفیع الدین خان صرف
یک دختر میداشتند که لا ولد فوت شد - ایشان در علم طب مهارت کامل میداشتند و نیز از صنایع کثیره و علم
نباتات بخوبی واقف بودند - و در علم کیمیا هم دخل میداشتند در شهر بنارس جائز کثیر گذارشته انتقال
کردند و در اینجا مدفون اند - همشیره قواجه رفیع الدین خان بنانان شریف و نجیب منسوب شده بود و یک
بسر موسوم به اسد الله گذارشته انتقال کرد - قواجه یوسف علیخان و هر چهار همشیره ایشان بنانانهای

شریف و نجیب و خوشحال منسوب شده بودند - همیشه کبر ایشان تکرار می شد و دختر گزاشته انتقال کرد و همیشه دو همسایه
 (۱) سید حسین (۲) سجاد حسین (۳) مرتضی حسین (۴) رضا حسین (۵) محمدی حسین (۶) با دای حسین (۷)
 کاظم - هفت فرزند گزاشته از عالم خانی خدمت شدند همیشه موسوم و فرزند سیمیان آقا حسین و سید حسین و
 دو دختر گزاشته رحلت کرد - همیشه چهارم لا ولد فوت گردید خواجیه پوسفت علی خان یک فرزند موسوم به
 تاج حسین و چهار دختر گزاشته راهی عالم جاودانی گردیدند -
 بعد انتقال جناب خواجیه رشید الدین خان صاحب - بعد انتقال جناب رشید الدین خان صاحب فرزند ایشان
 شکر رسال بودند و در تعلیم و تربیت آنها جناب مولوی ملک علی صاحب مولوی سید محمد صاحب بسیار سعی کردند
 که اشرف ترین علمای شاهجهان آباد و از تلامذۀ خواجیه صاحب موصوف بودند - و در سعی خود نسبت
 فرزند اکبر و واسطه خواجیه صاحب که آنجا کامیاب شدند و این اردو فرزند مشعل والد بزرگوار خود
 عالم تبحر شدند نسبت فرزند اصغر که کما حقہ کامیابی حاصل نشد تا هم او شان نیز بقدر ضرورت از علوم
 واقف گردیدند - و ضروری تعلیم او شان هم گردید - هر گاه این فرزندان خواجیه صاحب قابل کار شدند از سلطنت
 مغلیه بیج باقی نبود - و مریدان کار اخیر در شاه بادشاه باقی بودند که از سلطنت انگریزی بقدر مناسب
 مامور می یافتند که در آن بجا نظایرات معینا و شان گنجایشی نبود - لیکن با اینهمه بجا نظایرات قدیم
 هم در راه بادشاه تعلق بود - بعد چندی آنهم بود و فساد و بناوت فوج انگریزی و محاربه شاهجهان آباد
 باقی ماند درین اثنا مولوی خواجیه سید الدین خان صاحب و صیغه تعلیمات صوبه بنگال سلطنت انگریزی
 منتخب شدند و بر خدمت همتی مدارس مامور شدند و پنجاه و پیه مامور گردیدند - بعد مدت و ضعیف حاصل
 کرده خدمت را گذاشتند بعد از آن با شغال مختلف از ملازمت و تدبیر و تالیف و تصنیف مشغول ماندند
 و بالآخر ایشان را نواب ریاست رامپور برای نظامت عدالت طلب فرمودند و ایشان بر خدمت مذکور
 مامور گردیدند - و تا مدتی کار فرما ماندند - و بهر اهی نواب موصوف از زیارت حرمین شریفین مشغول شدند
 و بالآخر عرض هیضه در رامپور مبتلا شده ازین عالم بعالم جاودانی رحلت فرمودند - ایشان در علوم ظاهری
 بر نامه خود نظیرند اشتند خصوصاً در علوم معقولات و منطوقه و کلام - و نیز در علوم باطنی و انقیات تا سه
 سید اشتند و از اهل دل بودند - و در حصه اخیر عمر خود نهایت عابد و زاهد بودند - تلامذۀ ایشان هم
 بیشمار اند از تعلیم و تربیت ایشان هزارها اشخاص کامیاب گردیده اند - و مالک هندوستان شهرتین
 علای وقت خود بودند - از تالیفات و تصنیفات ایشان اکثر کتب نام تمام اند و بیشتر شایع گردیده اند که
 از ملاحظه آن نصیبت علم ایشان بخوبی ظاهر است خواجیه سلیم الدین خان صاحب فرزند اصغر همیشه حصه

عمر خود در ملازمت صیغه مالکوارسی ریاست الوریس کردند با آخرین دست اعلی در صیغه مالکوارسی میداشتند -
 از کارگزینی او نشان راجه و ریا یا هر خوشنودمانند - بعد زمانه در از خود خدمت را گذاشته تا مدتی در لاهور
 و پشاور ماندند - و در کشمیر رفته از زیارت استانه حضرت آخون صاحب مشرف شدند - و از اغره کشمیر ملاقات
 کردند و شجره اغره کشمیر مرتب کرده آوردند و با آخرین شاه جهان آباد در صیغه انتظام جاندا و آبائی خودی بودند
 در سال ۱۲۳۵ هجری انتظام قاضی بنایم جاوادی رطبت نمودند - و در مقبره حضرت باقی یافتند پس سره هفون گردیدند
 ایشان هم عامل بودند و نیز صاحب دل - و در آخر عمر اکثر عبادت میکردند و در کار همه کس بقدر قدرت خود اعانت
 میکردند - و در فتح هر کس همیشه میگوشتند و در خیر الناس بودن ایشان شک نیست - مزاج ایشان
 مثل ابل صوفیه بود - و عزت سالکان در نظر ایشان بسیار بود - بسیار تعلیم و تکریم فقر میکردند - و نهایت سخی طریقی
 و هر دل عزیز بودند - اکثرین اهل شاه جهان آباد را از مفارقت ایشان رنجی روداد - فرزندان و وسط خواجسه
 محمد سید الدین خان صاحب تامله در تدریس و تعلیم اشخاص و تصنیفات و تالیفات مشغول ماندند -
 و از تعلیم ایشان بسیار کسان بهره ور گردیدند و از تصنیفات و تالیفات ایشان بعضی کتب در فقه و اصول
 فقه و بعضی کتب در ادب و علم کلام اند - تشخیص المقال کتابی بسیط بزبان عربی در روفا را است که درین
 فن نظیر ندارد و بسیار قابل قدر است بچندی انفات ایشان بطرف ملازمت مایل شد و ایشان نزد
 عزیز می که مدار المهاد ریاست الوریس بودند - راهی شدند و تاملی در رفاقت او نشان ماندند و مختلف تجربات
 انتظامی حاصل کردند و بر نظامات اعلی صیغه عدالت ریاست مامور شدند و تاملی کارفرما ماندند - و درین
 زمانه مختلف تجربات عدالتی حاصل کردند و چونکه انتظام ریاستها بود حکومت شخصی همیشه در تغییرات می باشد
 از تغییرات و حالات مختلفه راسی ایشان این شد که ملازمت ریاستها نامناسب است و ایشان از خدمت
 ریاست گذارشته باز بر شاه جهان آباد و سپس آمدند چونکه انتظام سلطنت انگلشی همیشه بالاستقلال
 میماند و دران تغییرات چه اصول بطور عینی آیند بدینوجه قصد ملازمت دولت انگلشی نمودند - و در صیغه
 عدالت ملازمت حاصل کردند - درین زمان نواب مختار الملک بر مدار المهادی ریاست حیدرآباد و سر فرار
 شده بودند و حالت انتظام ملک کن سخت ابر بود - ریاست بیحد مقروض - و خزانه از زرتی بود و انتظام
 مالکوارسی بدست تهمیداران و تعلقداران و سر رشته داران و نائبان بود و سر رشته داران و نائبان
 از دیکه کسان و دیسیان این سازش نموده از کاشنگاران قول محصل سالانه میگرفتند تعلقداران
 و کتری داران به این منفعت میداشتند - و به نائبان اجازت عام میدادند که هر چه خواهند از رعایا بخواهند
 کنند - و کلامی در حقیقت کاشنگاران نبود که از بی امنی کاشنگاران محفوظ مانده و با این همه

مشکل دیگر آن بود که تنقیداران از حاصل هر قدر که میخواهند میگردانند و هر قدر که میخواهند بر سر کار
میدادند. ازین وجه مدنی ریاست بسیار کم بود و حاکم شیر بدست منتقلان میرسید. و در آن زمان تنقیداران
سر باید دولت مشهور بودند و تنقیداران نهایت خود رفتار بودند و هر چه میخواهند میگردانند و تقسیم احکام
مدار الهام چنان که باید میکردند. انتظام تقسیم احکام و تعلقات هیچ با قاعده نبود و نه کافی قواعد جاری کار
مالگزاری بود. در ریاست صیغه مالگزاری ریاست بود و حالت صیغه عدالت و کو توالی هم برتر بود و چندان
کو توالی اختیارات عدالتی هم میداشتند. در حیدرآباد یک عدالت دیوانی و یک عدالت فوجداری و در
پروینجا بیست و نه عدالت و میر عدل مقرر بودند. لیکن در حقیقت این جمله محکمه جات محض براس نام بودند چنانکه
فیصله غیر بلا منظور بی مدار الهام نمی شد و فیصله جات پروینجا و عدالت صدر تعلقات منظور می شدند
و عدالت بنام عدالت با دشا ہی قائم بود. مگر طبقه کارروائی عدالتها محض چیه وصول و بقیاعده بوده عدالت
معمولی اشخاص در عدالتها می رجوع می شدند. مقتدرات امر و علقه داران اینها و مقتدرات حیدرآباد
و علقه داران آنها بطور خود تصفی می شدند هیچ گاه رجوع عدالت نمیشدند علی هذا سهو کاران عروب
و در و اهل غلام میداشتند و زر قرضه خود از دیوانان بدزلیه عروب و در و اهل وصول میکردند هیچ گاه
مقدمه بعدالت رجوع نمیکردند. و سود بمقداری که میخواهند میگردانند و مظالم انواع و اقسام بر دیوانان
میکردند و همچنین امر و بعد از پیشه که از آن ظاهر است که هر قوت دار هر چه میخواهد بر ضعیف تران خود میکند
و بهر یاد او کسی نمیرسد با این همه در عدالت و کو توالی بازار رشوت گرم بود و ریاست حیدرآباد در کز خیانت
و رشوت و مظالم گردیده بودند انتظام عدالت با قاعده بودند انتظام کو توالی نه کار فرمایان تجربه کار رو
ذی لیاقت بودند. نه قواعد کارروائی عدالت کافی موجود بودند. غرض حالت عدالت و کو توالی نهایت
قابل منظر بود. و حالت صیغه فوج هم خراب تر بود. با اسمای فرضی عمده داران فوج لکهار و پیه میکردند
علی هذا تمامی صیغه های ملک خرابی و اختیاری بر پا بود. که از آن رعایا هم بحالت پریشانی و تبااهی و بی طمینانی
مبتلا بود و سرکار هم زیر بار اخراجات بی سود و بدنام بود و چونکه تصحیح تمامی فیصله جات عدالتی و تمامی کار مالگزاری
و دیگر صیغه جات بود چه عدم تعیین اختیارات عمده داران خود مدار الهام انجام میدادند. کثرت کار مدار الهام
آنقدر بود که با وجود کارگزاری شبانه روزی کار با انجام نمیرسید. و نه کدامی عمده دار برای اعانت مدار الهام
بودند مدار الهام از کدامی عمده دار اعانت میخواهند و از مخالفت عمده داران اعتبار آنها نمیکردند.
چونکه این زمانه ابتدائی مدار الهامی نواب مختار الملک بود و او شان بر آنچه نسبت انسداد کار و وای نهای منفرد
و نامناسب انتظام میخواهند بعضی کسان بوجه فقدان منافع خود و بعضی اشخاص بوجه رشک حسد بعضی اصحاب

بوجود اوت مانع و مانع میشدند و چون که در آن زمان اکثر عمده داران و امار و مقر بان حضور متحد الاطلاق و
 متحد الصفات بودند و در انتظام بسیار نقصان آنها بود با هم یکدیگر سازشها مینمودند و از رئیس نسبت دارالمقام
 شکایتها میکردند و رئیس ابرو دارالمقام آشفته میکرد و بدین تدابیر مدارالمقام را از انتظام باز میگذاشتند
 و محنت پریشان میکردند و چون که مدارالمقام بعد از پنج سال این امر بخوبی فهمیده بودند که در عمده داران موجوده
 ندکدامی شخص تجربه کافی میدارند و قابلیت و لیاقت ضروری میدار و عاداتیکه از عرصه دراز در آنها پیدا شده
 پنج گاه از ایشان منفک نخواهند شد و نیز خیالات مخالفه آنها مبدل نخواهند شد و بدین صورت مدارالمقام را
 غیر از این چاره نبود که از مالک غیر عمده داران تجربه کار طلب کنند و بزرگه آنها اصلاح حالت موجوده ملک
 نمایند - لهذا مدارالمقام در شخص تجسس عمده داران تجربه کار و متدین و راست باز بودند - چون که مولو س
 کرامت علی صاحب که از ملائکه و الدایشان بودند و درین ملک استاد مدارالمقام بودند و از تمامی حالات
 خواصه موبدالدین خالصا صاحب مطلع بودند و روزی در اندامی گفتگو مذکره ایشان آمد و مدارالمقام حالات خاندانی
 و فضیلت علم و تجربه ایشان که در تمامی صیغه هات انتظام ملک میداشتند شنیده مشتاق ملاقات ایشان شدند
 و از مولو یصاحب خواهش طلبی ایشان کردند - مولو یصاحب به خواصه صاحب نوشتند ایشان را لکار کردند و چون
 مدارالمقام لکار ایشان شنیدند زیاده مشتاق گردیدند عرض تا عرصه دراز خط و کتابت ماند بالاخر چون
 مدارالمقام انتخاب ایشان برای ملازمت سرکار آصفیه نمودند و درای ایشان هم تبدیلی پیدا شد و ایشان قبول
 کردند و از ملازمت سرکار انگلشیه اراوه ملازمت سرکار آصفیه نمودند و بتاریخ یکم جون ۱۰۳۰ عیسوی در خواست
 رخصت نامه جولائی و از یکم اگست در خواست استعفا بخیرت مشعر خارج و بزرگس زرینل سشن حج مهرت فرستادند
 هر چند صاحب مدوح پنجو است که ایشان از ملازمت سرکار انگلشیه عظمی و شوند و ایشان را از استعفا باز میداشت
 لیکن ایشان بر منظور می در خواست خود اصرار کردند و در خط و کتابت چند روز این کار روانی ماموی ماند
 بالاخر صاحب موصوف بر اصرار ایشان بتاریخ ۲۵ جون ۱۰۳۰ عیسوی بدین الفاظ استعفا منظور کرد
 که در ذیل مرقوم است -

مولوی موبدالدین خالصا صاحب بدین وجه از خدمت عالی خود مستعفی میشود که ایشان را خدمتی مییکه آباد
 حاصل میشود که مشاهیر آنهم زانگست و آن خدمت اعزاز و اختیارات هم زیاده میدار و من همیشه
 از نظر عزل ایشان خوشنود ماندم و همیشه ایشان را اسکین و غریب و بر کار خود متوجه و متحد یا فتم -
 ایشان در کار خود بسیار بهوشیار و بهر طور نیک شریف اند و بلحاظ دیانت طریقه عمل ایشان بی نهایت
 قابل الطمینان ماند و در زمانه سحر پادشاه همان آباد و فساد دهند و ستان خیر خواه سرکار و نیک رویه ماندند

بفرستد ایشان سخت افسوس میدارم باینکه باریج شدن در ترقی ایشان بخیو اجماع اگر شوقی مراد است
میداد از ترقی ایشان بر عسده بزرگ بسیار خوشنود می شدم مگر افسوس است که چنین
موقعه دست نداد.

غرض ایشان را بی حیدر آبا و گریه دیدند و قصد حضرت شاه مسعود صاحب رحمہ اللہ که از مکانهای ایشان
مذکور بالا منصب و کن بود در پشت پنجم نظیر آراء القصد بعد رسیدن حیدر آبا و نواب مختار الملک مدارالمهام
سرکار آصفیه ایشان را بر خدمت نظامت محکمہ تصحیح صدر تعلقات مامور فرمودند و نیز از ایشان در فقه هدایه شروع
نمودند و در مختلف امور از ایشان مشوره میگردید و بعد تجربه بدقی نواب صاحب را بر ایشان اطمینان کافی پیدا شد
و از ایشان در تمامی امور مشوره آغاز کردند و تمنا فوقاً اطمینان و ابها صاحب نسبت ایشان را فرمودند و مشورت
ایشان نهایت مفید ثابت گردید بالاخر نواب صاحب از ایشان در امور مملکت مشوره آغاز نمودند و بعد چند سالی
حالتی چنان روداد که امور بزرگ امری بنیز مشوره ایشان طی نمیشد و از مشاورت ایشان اعداد و افریه
نواب صاحب میرسد ایشان در مدت دو سال از محلات ملک و اهل ملک و انتظام موجوده ملک بخوبی واقفیت
حاصل کرده بر امور قابل اعتماد و قابل اجر و طریقہ آن بخوبی غور کردند و نسبت انتظام تمامی صیغه جات
از نواب صاحب بار گفتگو کردند و بطرف اجرای انتظام جدید متوجه میگردید و گویا نواب صاحب را از برای
ایشان با تکلیف اتفاق بود لیکن بدینوجه که در آن زمان بوجه مخالفت مخالفین و مداخلت رئیس کارروائی
مدارالمهام اجرای انتظام بحد مشکل بود و در هر کار بسیار تامل میگردید و چونکه زیاد ضرورت تقسیم ملک
در صوبه جات تقسیم صوبه جات در اضلاع و تقسیم اضلاع در تعلقات بود و نیز تقرر حکام اسات و ضلع
و تعلقات از صیغه مالکزی اری و عدالت کو توالی بود تا انتظام ملک با قاعده شود و وقت وصول مالکزی اری
و انتظام عدالتی و کو توالی دور گردد و نیز زیاد ضرورت این امر بود که کاری که بی انتما بر تنها نواب
مدارالمهام است آن کار فضولی و غیر ضروری کم کرده شود و هر قدر هر کار که بعد از این ماند انتظام آن چنان شود
که در آن وقت مدارالمهام بسیار صرف نشود و کافی مدوی ایشان را در الضرام آن از دیگر عمده داران برسد
تا که مدارالمهام را وقتی برای غور امور اہم متعلقه مملکت دست دهد و رای ایشان این بود که بالفعل یکصد
مالکزی اری و یک متمد عدالت و کو توالی مقرر کرده شود تا که کثیر المقدار کار که هست در وقت متمدی تقسیم شود
و از متمدین در اجرای آن مدارالمهام مدویم رسد و نیز نگارانی عمده داران تحت هم بخوبی شود و چنانچه
حسب رای ایشان نواب مدارالمهام در شکله فصلی مطابق شکله اجمعی انتظام ضلع بندی و غیره و بعضی
تقررات فرمودند و در شکله فصلی مطابق شکله اجمعی دو عمده جدید متمدین قایم کردند و متمدی عدالت

و کتوالی و غیره خواجہ میرالدین خان صاحب را مامور فرمودند و بر مقتدی مالگزار سیّد سعد الدین صاحب را
سرفراز نمودند و کار کثیر المقدار متعلقه خود را درین هر دو وقت تقسیم کردند که از آن خود و هم تا حدی
سبکدوش شدند و نیز نگارانی عمده داران ماتحت هم آغاز گردید بطریق با اصول اجرائی کار آغاز شد
که از آن روز بروز حالت کار رو باصلاح می شد و ترقی می پذیرفت و ابتری و بدانتظامی بتدریج برطرف
می شد غرض بعد تقریر خواجہ صاحب بر مقتدی از ایشان بسیار مدو به نوا بصاحب میرسید دزد آمد و سه سال
ایشان مصروف انتظام و اصلاح کار صیغه جات متعلقه خود بودند و قواعد اجرائی کار عدالتی و کتوالی
و غیره وضع مینمودند و نواب مدارالمهام بشور ایشان قواعد و دیاریات و دساتیر اجرائی فرمودند و در
اصلاح دیگر صیغه جات و امور اہم ریاست مشورہ بہ مدارالمهام نیز میدادند و سرگرم رفیع بی الطینانی و کالیف
خلایق و جلب شایع سرکار و رعایا بودند و چون نگاہ اہل فوج و امر و اسامو کاران بوجہ ضعف حکومت تمیل احکام
سرکار نمیکردند و بنپردہ قیادت چندان تنبہ و چندیدہ آنہا کردند کہ مزاحمت بائی تمیل احکام جدی رفع گردید
اکثر امر از ارتکاب جرائم نمی ترسیدند و مرتکب جرایم میشدند چون نگاہ دران زبان فرزند نواب میرکبیر یادار
کہ داماد رئیس بودند باعث موت شخصہ شدند و مدارالمهام بوجہ تقرب و قرابت رئیس متاثر بودند ایشان
بلایست امری محرکہ بتحقیقات این مقدمہ شدند و ضرورت اجازت رئیس شد نواب صاحب
ایشان را پیش رئیس فرستادند ایشان از حضرت فقران نواب افضل الدولہ بہادر بنای
احکام شرع گفتگو کردند و بالآخر بموجبی رئیس اجازت فرمود و بعد تحقیقات مقدمہ نسبت ایشان
سزا تجویز شد ازین واقعہ بر دیگر امر اثر سے قوی رود و آنہا از ارتکاب جرایم محذور شدند
در زمانہ ایشان تا نا تو پیام مرطہ در حوالی حیدرآباد رسیدہ سازش جماع اشخاص بر جمادہ
سرکار انگریزی کرده بسیار مردمان را آمادہ کردہ بود ایشان از سازشہای مطلع شدہ بعجلت تمام
بحکمت علی انہا او کردند و اگر بحیث بعض شرکاسی او گرفتار شدہ سزا یافتہ اگر او کامیاب می شد

ریاست را صدر عظیم میرسید۔

چونکہ رشوت خواری در حیدرآباد و بسیار شایع بود ایشان با جماع مواد کافی بجمع علی السالک لیکہ
مولوی احمد علی صاحب کہ در رشوت خواری از دنام آورد و در مظالم یکسانی زمان بودند مطلق کنانیدہ
جماعت عمدہ داران کہ در آن خود ہم شریک بودند بر تحقیقات الزامات ایشان مقرر کنند
و بذریعہ فیصلہ و سبیل بدلائل و وجوہ قوی ایشان مجرم قرار یافتہ سزایاب شدند ازین واقعہ بر
رشوت خواری ان اثری تمام شد و دیگر چنین بدخصالان را در ارتکاب تامل گردید و همچنین دیگر چند کس

معزول و مظلوم و سزایاب شدند و اکثر قومی برگزیده آنها شدند که تا حدی مانع از تکاب گردیدند.

ایشان در کد امی انتظام بجز اهل این ملک و دیگران را خدمات و اذن مناسب تصور نکردند و عموماً اهل این ملک را منتخب و مامور میفرمودند و انتخاب ایشان نهایت صحیح و مفید ثابت می شد خیال ایشان این بود که حتی المقدرات اهل ممالک غیر را خدمات داده نشوند - که اثر آن باعث خرابی اهل ملک خواهد شد چنانچه خود ایشان گاهی کسی را از ملک خود یا ممالک غیر بر خدمتی مامور نه کردند.

مذکره متعلقه خدمات ایشان و کارهای نمایان ایشان چندان است که اگر به تفصیل مناسب بیان کرده شود کلماتی نهایت بسط خواهد شد و درین مختصر گنجایش چندین تفصیلات نیست لهذا بر بیان مذکوره اختصار میکنم - و با اینهمه از تعلیم علوم طلبا و تدریس بهم باز نمیانندند - چونکه ایشان به طریق اجداد خود چنانکه بطرف ظاهر توجه میداشتند زاید از ان بطرف باطن متوجه می بودند - و هر دو حالت ایشان را و بترقی بود اصحاب خدمات باطنی این ممالک پیش ایشان می آمدند و از ایشان ملاقات میکردند - منجمله آنها از اهل عرب شیخ عبدالرحیم صاحب شایستگی بود و نیز قلندر دیگر و آنها با ایشان از حالات باطنی مطلع میکردند از تلاذکا از شد ایشان از اشخاص عالی خاندان این ملک جناب مولوی شیخ احمد حسین صاحب و جناب مولوی شیخ محمد صدیق صاحب اند و نیز مولوی میر سلامت علی خان صاحب بودند - و نیز بعضی دیگر اصحاب ایشان بسیار محبت از جناب مولوی محمد صدیق صاحب میداشتند که معلوم مروج دست گاه کافی میدادند و در کارگزاری خدمت سرکاری چنان تجربه کار اند که نظیر ایشان درین ملک نیست و بصله دیانت و کارگزاری خود از خطاب نواب حماد جنگ بهادر ممتاز و بخت معتدی عدالت و کوتوالی سرفراز اند مولوی عبدالعلیم نصر الله خان صاحب خوجوی که قدیم ڈپٹی کلکتر سرکار انگریزی و صدر تعلقه سرکار آصفیه بودند - در تاریخ دکن که مصنفه ایشان است نسبت خواجہ صاحب می نگارند که

هر قدر کار را که بر قانون آورده است ذات سامی ایشان است نهایت کار گزار و مدبر و دیانت دار و بخت کش در کار سرکار تیز قلم نهایت درجه معارف و تجربه کار سرکار انگریزی و هند و ستانی انداز بهنگام صحیح تا زمان تنه ساعت شب قلم از دست ایشان نمی افتد شخصه را در کار ایشان دخل نیست و بر مرادات ایشان کسی را خبر نمی

(۸۸) که خدائی خواجہ سدید الدین خان صاحب
 و سلیم الدین خان صاحب اولاد ایشان دودہ
 انسلک شجرہ کامل و نقشہ مثل بر احوال
 مختصر تمامی نسل حضرت آخون صاحب
 کہ خدائی خواجہ سدید الدین خان صاحب و خواجہ سلیم الدین خان صاحب
 در شاہجہان آباد و در خاندان امی اکابر و معززین شدہ بود کہ
 بشرافت و نجابت ممتاز بودند۔ خواجہ سدید الدین خان صاحب
 ہشت فرزند و پنج دختر میداشتند و خواجہ سلیم الدین خان صاحب
 ستہ فرزند و چارہ دختر میداشتند کہ حالات ایشان زیادہ تفصیل طلب فیند۔ نیز تا اینجا تذکرہ
 اولاد و ختران حضرت آخون صاحب نشدہ است کہ کثیر التعداد است و نیز تذکرہ بعض مستورات
 کہ از نسل حضرت اندنا حال نشدہ است مناسب بیناید کہ شجرہ تمامی نسل حضرت کہ از ان تفصیل اولاد
 و ختران حضرت و خواجہ سدید الدین خان صاحب و خواجہ سلیم الدین خان صاحب و دیگر بعض مستورات
 کہ از نسل حضرت اند و جملہ کسان بخوبی ظاہر شود و اسمائے ہمہ ذکر و انات در ان مندرج
 باشند و آخر کتاب منضبط کردہ شود و نیز نقشہ کہ در ان اسمای ہمہ کسان درج باشند و مختصر حالات ہمہ
 نوشته شوند با و عساک کردہ آید تا کہ بالا خطہ ان اسمای ہمہ کسان نسل حضرت و بہر حالات آنہا
 اجمالاً اطلاع شود و چہر کہ بالتفصیل تذکرہ ہمہ کسان درین مختصر گنجایش ندارد و پس بچنین کردہ خواهند شد
 و بر تذکرہ اولاد و خواجہ موبد الدین خان صاحب این کتاب ختم کردہ خواهد شد۔

(۸۹) کہ خدائی خواجہ موبد الدین خان صاحب
 خان صاحب و اولاد ایشان
 شدہ بود کہ او ستادشاہ عالم بادشاہ غازی بودند و از بطرآن و فرزند
 و یک دختر تولد شد۔ فرزند اکبر موسوم بہ امین الدین خان شد و فرزند اوسط موسوم بہ جیل الدین گردید
 و دختر بہر چند ہی انتقال کرد۔ و نیز امین زوہد اولی بعد چندی ازین عالم رحلت نمود بعد ازین ایشان از
 صبیہ خواجہ مرزا خان صاحب کہ برادر غلام نقشبند خان صاحب بودند و از اکابر سادات حسنیہ و حسینیہ
 مشائخ عظام و امرا ی شاہجہان آباد بودند۔ عقد نمودند۔ والدہ این صبیہ از نسل نواب بہابت
 خان صاحب وزیر اعظم و سپہ سالار سلطنت مغلیہ بودند کہ در عہد جہانگیر وزیر نام آور بودند و بہ قوت ایشان
 شاہجہان بہ تخت سلطنت نشستہ و در زمانہ شاہجہان بادشاہ غازی ہم تازمانہ دراز وزیر اعظم
 و سپہ سالار ماندند و سلسلہ نسبت والدین صبیہ بصحت تمام تا بحضرت غوث الاعظم میرسید۔ تازمانہ پدر این
 صبیہ نشان قدم برگردن اولاد این نسل ہی شد چنانچہ برگردن والدین صبیہ آن نشان خاص و فخر گان
 ایشان میگفتند کہ این نشانی اولاد صحیح نسب حضرت غوث الاعظم است بدینوجہ تفطیم و تکویم
 بزرگان خواجہ صاحب سلاطین مغلیہ بسیار میکردند۔ و ہمہ کسان قابل بسیار تفطیم می شمردند۔

وایشان از اهل دل و علوم ظاهری و باطنی مشرف بودند و سلسله اقربت داران ایشان یکی نواب
عظیم الملک میرجه از امرای اعظم بودند - در ملک دکن با مور بکار بر کار بودند - و از نسل و نشان
میر عبدالسلام خان صاحب مخاطب به نواب مقتدر جنگ بهادر صوبه دار و میر دوست علیخان صاحب
دوم تعلقه دار و نواب محمد علیخان صاحب بهادر ممتنع تقسیم منصب داران و رحیدر آباد موجود اند غرض از بیان
این زوجه هم دو فرزند تولد شدند نام فرزند کلان محمد علی الدین نهادند و فرزند خرد در یک هفته انتقال کرد
و بعد چندی مادرش هم ازین جهان فانی به عالم جاودانی رحلت نمود -

از وجو ثانیة ایشان چونکه بسیار ذوی علم و بسیار خوش اخلاق و زاهد و عابد و صوفیه بود - و تعلیم علوم
ظاهری و باطنی از بزرگان خود بخوبی یافته بود - و همیشه زنان را تعلیم علوم ظاهری و باطنی میداد و برود
هر چه بسیار زنان پیش او جمع میشدند و او و غلامیکرد و همیشه در مجامع باطنی میبایند - بدینو جز انتقال
او خواج صاحب را بسیار تاسف و ملال رو داد قصد کردند که تارک الدنیا شوند لیکن ضروریات نگذاشتند -
مگر تا هم از روز انتقال زوجه ثانیة هرگز پرنیاد دل ندادند و مثل تارک الدنیا نبسر کردند - و بعد این واقعه
به نیت هجرت به دکن راهی شدند - فرزند خرد و سال را به خوشدامن حواله نمودند - او کفیل پدرش و شد
و هر دو فرزند آن کلان همراه خود به حیدر آباد دکن بردند -

تذکره وفات مولوی [اختصاصی که بمقتضای نوبت خواج صاحب جاری می شد هنوز مکمل نشده بود و بیشتر
خواج میرالدین خان صاحب اجزاء را طلب بودند و بسبب وقتنامی آنوقت نوبت اجرای نرسیده بود
که یکا یک خواج صاحب بر عرض الموت مبتلا شدند بعضی میگویند که وجو مرض زهر بود و بعضی میگویند که
وجو سحر بود بهر حال هر چه باشد از شانزدهم شعبان ۱۱۸۸ هجری در قی واسهال خون روان شد و بنا بر
همه هم شعبان ۱۱۸۸ هجری از عالم فانی به عالم جاودانی رحلت فرمودند و در مقبره حضرت یوسف صاحب
شریف صاحب که بمقام نام پل واقع است متصل گنبد حضرت محدوح آسودند قطعه تاریخ وفات
ایشان نیست -

شدند دنیا میرالدین خان	عالم سبب نظیر و سبب همتا
گفت تاریخ رحلتش والا	از جهان رفت عادل یکتا
رتبه که نواب مختار الملک مرحوم بعد انتقال خواج صاحب بمولوی امین الدین خان صاحب نوشته حسب ذیل است -	
(۱) استماع واقعه انتقال والد آن مهربان که یکا یک امروز بوقت بهفت	

گفته معلوم شد رنجیکه بخاطر اینجانب گذشت تفصیل و تشریح آن دشوار بلکه ناممکن است -

(۳) اگرچه والد آنمهربان را عرصه دراز نشده بود که در اینجا وار و نژد و سر انجام ده کارهای سرکار مانند لیکن بهر سرگرمی و مشقت و امانت داری و خیرخواهی که آنرا انصراف دادند فی الحقیقت قابل تحسین و آفرین بود -

(۴) خواهش اینجانب این بود که روزی شود که ثمره مشقت و خیرخواهی خود بینند و تاعرصه دراز آن کامیاب باشند مگر خواهش این جانب را پیش خواهش در ضایع الهمی فریغ که بهر حال هر چه رضای مولی از همه اولی - آن مهربان را و ما هر چه را بهر ازین چاره نیست که امور خود را بدست نخستیار او تعالی شانه بدایم و صبرافستسپار کنیم -

(۵) این جانب را همواره خوانایان بهتری و نیکنای آن مهربان تصور نموده و هر چه ضرورت آن واقع شود بدرخواست و اطلاع آن هیچ تامل نه نمایند و باهم بدرستی و اتفاق بوده در اجرای کارهای سرکار ساعی و جاہد باید بود -

مدارالمهام درین زبان نہ صرف مدارالمهام بود بلکه بوجه صغیر سنی رئیس ایشان را در ریاست اختیار کامل حاصل بودند - تحریر آن زمانه ایشان وقت تحریر رئیس میداد از فقره اول تعلقه مکرره ظاهر است که نواب مدارالمهام را چه قدر بچ مغفارتت خواجہ صاحب گردید و چه قدر تاسف و دوا و از فقره دومین ظاهر میشود که مدارالمهام خدمات خواجہ صاحب مرحوم چه قدر قابل قدر تسلیم میکرد و نیز از ان نشان در کارگزاری مولوی صاحب ظاهر میشود که چنان کار صحر کار میکردند از فقره دومیم آن اراده نواب مدارالمهام ظاهر میشود که نسبت عطاسی جاگیر میداشتند از فقره اخیر ظاهر میشود که بجا وظایف و حقوق خواجہ صاحب نواب مدارالمهام چه قدر استمال مهربانی با اولاد ایشان و اجبی خیالی می فرمودند - از انشغال ایشان نہ صرف مدارالمهام به بنجیدند بلکه اکثر امداد عہدہ داران و اکثر اہل شہر بسیار مشغوم گردیدند -

نہ کرہ حالات خواجہ انتظامیکہ جاری شدہ بود اصول آن داز خیالات والد مرحوم خود نسبت اجرای امین الدین خان بقیعہ انتظام مولوی خواجہ امین الدین خانصاحب بخوبی واقف بودند و نیز اکثر آرای مرحوم و تحریرات مرحوم متعلقہ انتظام نزد ایشان موجود بودند و نواب مدارالمهام نسبت

تأیید مقامی مرحوم بدین وجه سخت مشروط بود و آنکه تکمیل ان نظام بقیة از واقفیت کامله شیراز اصول ان نظام جاری
شده و ممکن بنیز و چنانچه نواب مدارالمهام در رقعہ دیگر موسومہ خواجہ امین الدین خان تحریری فرمایند -

از انتقال والد آن مہربان اینجانب را برای اجرای کار ہم نمید
تر دوست زیرا کہ قطع نظر از لیاقت باین سبب کہ پیشتر از اجرای کار
(انظام) دارو اینچا بودند و از ہمہ حالات وقفیت بہرسانید
بودند کہ بوقت شروع کار ان نظام اجنبیت نہاشتند -

جناب مولوی نصیر الدین خان صاحب خورشید در تاریخ و کون نسبت ایشان می نگارند
کہ مولوی امین الدین خان صاحب فرزند ارشد مولانا
سید الدین خان صاحب نہایت زیرک و صاحب علم و خلیق
وصاف طبع و خوشش رو و نیک خو ظہیر کہ نزد بطلب
معاملہ میسر شد بعد بحجرت بہ چند روز سر آمد بحجرتین ولی نظیر
خواہند بود -

نواب مدارالمهام بعد غور کامل برای مہتمدی عدالت کو تو الی وغیرہ انعام ایشان نمودن ایشان
در آن زمان ناظم حاکمہ صدر تعلقات بودند - از خبر مرگ مذکورہ بہر چند نسبت والد ایشان ایشان
را ترقی دادند و امور فرمودند و از مشورہ ایشان بقیہ ان نظام جدید کہ اجرا طلب بود جایست
فرمودند و ان نظام بہر صیغہ ملک بخوبی تکمیل گردید و پس از ان نظام کہ بمشورہ والد ایشان آغاز
شده بود بہ مشورہ ایشان با ختم رسید بدین وجه نواب مدارالمهام بسیار قدر ایشان میکردند
و بسیار عزیز میداشتند - چنانچہ بیشتر اوقات نواب مدارالمهام بنسبت ایشان نہایت عمدہ
را می ظاهر فرمودند کہ تذکرہ آن ہمہ عالی از تطویل نیست صرفہ بمقدارہ شیخ متا بہام فرالدین
خان ہر چه نسبت ایشان تحریر فرمودند تذکرہ آن کافیست و آن حسب ذیل است -

آن مہربان را از والد مرحوم آن مہربان فائق تری بنماید
میدارم کہ روز بروز درین ترقی خواہد شد -

و نواب مدارالمهام حکمی کہ بتاریخ ۲۳ شعبان ۱۲۰۶ ہجری نسبت بقایای تنخواہ ایشان تحریر
فرمودند بعض عبارت آن در ذیل مندرج است و از آن ظاہرست کہ چہ قدر وقعت ایشان
در دل مدارالمهام بود -

اگر چه گاهی اینجانب وعده خود را فراموش نموده بود لیکن
 همیشه مدول خود تخمین صبر و شکیبای آن هربان نمود که
 در این نامه روزگار مردم را متصف به چنین صفات کم
 می یابیم فی الحقیقت میگویم که در صرف این صفت صبر
 و تحمل بلکه بعضی صفات دیگر در آن هربان دیده ام و
 می بینم که بارک الله میگویم و نه من این میگویم بلکه اکثر
 همین میگویند و بس -

ایشان تاسنته هجری کار موقوفه انجام دادند و در سنده کور نوابها حسب ادله بعضی ترمیمات
 در انتظام قدیم فرمودند که از اجزای اکثر آن ایشان متفق نه بودند و نواب صاحب را
 در اجزای آن ترمیمات اصرار بود ایشان کار گزارشته در خصصت یک ساله گرفتند -
 هر چند نواب مدارالمهام بود ازین بسیاری ملاقات ایشان کردند و خود بر مکان ایشان
 قصد آمدن نمودند لیکن ایشان نه بر تشریف آوردی نواب صاحب رضامند شدند نه خود بر آن
 ملاقات رفتند از آن اشخاص ملاقات کردند که پیام های نواب صاحب می آوردند - مقصود
 نواب مدارالمهام آن بود که ایشان را رضامند نمایند و در ترمیماتی که ایشان را سخت اختلاف
 بود نه کنند لیکن ایشان رضامند نشدند اکثر خط و کتابت نواب مدارالمهام تعلق ازین موجود
 است که بمطابق مضامین سخت جریست و نگین است چونکه اندراج آن بسیار طولت میدارد و ازین جهت
 درج کرده نشد - زمین اثنا نواب مختار الملک انتقال فرمودند و در رای ایشان تبدیلی نشد
 لهذا نواب عماد السالطنته مدارالمهام ثانی مجبوراً بمطابق حقوق سابقه نصف تنخواه ایشان سه صد
 روپیه بطور وظیفه اجرا کرده ایشان را از خدمت معتمدی سبکدوش نمودند -

ایشان از والد بزرگوار خود تعلیم علوم ظاهری و باطنی یافته بودند و به کامیابی تمام در علوم
 ظاهری بهره در گردیدند و نیز در علوم باطنی واقفیت کافی بهم رسانیدند در خاندان عالی و
 نجیب که خدائی ایشان شده بود لیکن زوجه ایشان بوجه ولادت انتقال کرد و بعد از آن
 ایشان هیچ گاه قصد نکاح نکردند - و این واقع زمانه شباب ایشان است از پنج مفارقت
 و انتقال زوجه بر ایشان چند ان اثر شده بود که تا یک سال محض زخو رفته بودند و در شش
 میماندند - تبوجه بزرگان در آن حالت افاقت بهم رسید ایشان بطرف سلوک مایل شدند

و در آن کامیاب گردیدند. ایشان خلق و فیاض و رحم دل و خدا ترس و نیکو کار بودند -
 و تادیت العمر هر چه از اخراجات باقی میماند همه بنام خدا خیرات میکردند و در وقت ترک دنیا جمله
 اشیای موجوده خانه که بسیار قیمت داشت همه خیرات کردند و چیزی باقی نداشتند بجز زمین خوب
 میکردند و در ظرف گلی طعام میخوردند و آب می نوشیدند ایشان تا زمانه هفده سال متدعالت و غیره
 ماندند و هیچ گاه سفارش ایشان مدارا ملهم نام مقبول نگردند و در اکثر امور حسب رای ایشان
 حکم دادند ایشان بنام بسیار کسان منصب جاری کنانیدند و بسیار کسان را خدمات و بمانیدند
 و بسیار کسان را یومیه کنانیدند و بسیار کسان را بطور خیرات از سر کار بقدر قوای بمانیدند
 نهایت باخیر بودند از احسانات ایشان اکثر اهل ملک و اکثر اهل ممالک غیر بهره یاب گردیدند
 و تا حال از آن کامیاب هستند. ایشان در تدین و اوصاف حمیده افشهر ترین انجمن حاصل بین صفتها
 گردیدند اهل این ملک ایشان را همیشه بینیکی یا میکنند بعد گذشتن خدمت ایشان محض ترک دنیا
 گردیدند و ریاضت شاقه آغاز نهادند و تا قریب هشت سال از هیچ کس ملاقات نکردند
 و در ریاضتها شاقه مشغول ماندند و ذی تصرف گردید و در راه رمضان سه سحره میزدین
 عالم فانی به عالم جاودانی رحلت فرمودند و متصل قبر والد بزرگوار خود در درگاه یوسف صاحب
 و شریف صاحب مدفون گردیدند و او ده تاریخ وفات ایشان انیست -

آفتاب عز و جاه و عدل شد زیر زمین

مذکره (۹۱) - مولوی خواجه معین الدین خا نصاحب فرزند اوسط خواجه بوید الدین
 خا نصاحب هم تعلیم علوم ظاهری و باطنی از والد بزرگوار خود حاصل نمودند و در علوم ظاهری باطنی
 بهره وافر برداشتند ابتداء بر نیابت معتدی عدالت و کو قوالی بزمانه معتدی والد خود مامور بودند
 چنانچه مولوی نصرا اللہ خان صاحب در تاریخ و کن می نگارند که نایب ایشان فرزند کوچک
 ایشان است آنهم جامع صفات حمیده است و نفوت پسندیده اگر چه پدر موسوید الدین است
 مگر الحمد للہ که سپهر معین الدین است و بعد از آن بر نظامت عدالت العالیة فوجاری ترقی یافتند
 و تادیت و دراز مامور ماندند بعد از آن باز درخواست معاونت بر خیزد و سابقه نمودند و بمشاهره
 موجوده که یکزار و دویست معتدی عدالت خود کردند ایشان از زمانه شباب و ریادگی مشغول می بودند
 هیچ گاه قصد کردندی نگردند همیشه به ریاضتها مشغول ماندند و لحد از یاد خدا غافل نیماندند
 و هر چه از مشاهره بعد اخراجات باقی میماند همه بنام خدا خیرات میکردند - تا می عمر خود در مطالعه کتب

دیا و آتی صرف کردند۔ در ولی کامل بودن ایشان هیچ شک نیست تمام عمر ایشان در اطاعت پلور
 بزرگوار خود صرف کردند و بحد رحم دل و فیاض و خلق و متین و نهایت ادیب و انشا پرداز بودند۔
 از چند سال بعد از وفات بشارت شد در ۹۹۹ هجری ازین عالم فانی بعالم جاوانی رحلت فرمودند
 و متصل مرقد پدر بزرگوار خود در مقبره حضرت یوسف صاحب شریف صاحب مدفون گردیدند۔
 تذکره **خواجہ محمد محی الدین خان** **خواجہ محمد محی الدین خان** فرزند اصغر خواجہ موید الدین خان صاحب
 بسیار صغیر سن بودند که والدہ ایشان انتقال کردند پدر و رشتہ ایشان جدہ ایشان میکردند و برادر حقیقی
 جدہ ایشان که حکیم محمد حسین خان صاحب در علوم ظاہری و باطنی دستگاہ کافی میداشتند سلسلہ عقیدت
 ایشان از جناب مولانا فخر الدین صاحب قدس سرہ بچند واسطہ در طریقہ عالیہ قاور یہ چشتیہ بود۔
 و ہمہ خاندان ایشان بہ ہمین طریقہ مشرف بودند۔ در علم طب و علل آن و بہندستان نظیر ایشان نہ بود۔
 در علم معقولات و ریاضیات نیز ایشان یکتای زمانہ بودند و نهایت ہذب و سنجیدہ و خلق و متین و
 در علم فلسفہ بجز تمام میداشتند و مزاج ایشان فلسفی نہ و سالکانہ بود و بسیار تنہائی پسند و نهایت
 تجربہ کار و حکیم گویا افلاطون وقت بودند او شان از عمر پنج سالہ ایشانرا تعلیم تہذیب و اخلاق
 میدادند و چونکہ غیر ایشان کسی نبود بہر وقت تجربات خود در امور دنیاوی پیش ایشان بیان میکردند
 چون عمر ایشان تا بہشت سال رسید تعلیم ایشان آغاز گنا شد کہ تعلیم اسانڈہ مختلف میکردند لیکن
 حکیم صاحب خود ہم گران تعلیم میانند۔ تا آنکہ ایشان بر خط و کتابت صحیح قادر گردیدند و از تعلیم فارسی
 فارغ گردیدند۔ گوہنوز نوبت خواندن کتب اخلاق و معقولات نیامدہ بود لیکن ایشان از فیض صحبت
 حکیم صاحب از اکثر مسائل علوم مذکورہ بخوبی واقف گردیدند۔ درین اثنا ایشان حسب الطلب
 بحیدر آباد رسیدند۔ و از برادر کلان خود تعلیم صرف و نحو عربی آغاز نہادند۔ و بعد از فراغ آن کتب منطق
 و ادب آغاز کردند کہ درین اثنا نواب مختار الملک مدار المہام سرکار آصفیہ ایشان را بطور کار آموز
 برای تجربہ کار سرکاری در دفتر معتمدی عدالت و کوتوالی و غیرہ کہ حاکم آن دفتر ہرادر کلان ایشان بودند
 نامہ فرمودند و از غرہ جمادی الاول ۱۱۸۸ ہجری بطور مدد خرج و مصدر و پیہ اہوار جبہ را نمودند۔
 ایشان کار سرکاری ہم میکردند و تعلیم علوم ہم جاری داشتند۔ چندی در علم ادب توجہ کردند
 و زودتر لیاقت انشا پرداز می و شعر گوئی در زبان عربی حاصل نمودند چون از کتب و رسیدہ علم ادب
 و منطق فارغ شدند فقہ و اصول فقہ آغاز نہادند۔ چون از کتب و رسیدہ فقہ و اصول فقہ فارغ شدند
 کتب علم حدیث و تنقیح و اسما و الرجال آغاز کردند ہنوز صحاح ستہ با ختمام نہ رسیدہ بود کہ بحصول

رضعت حسب الطلب محمد حسین فاضل صاحب بدلی رفتند و در اینجا بقیه کتب صحاح از مختلف علماء فخر کردند
چونکه در آن زمان شوق قرائت مصحف مجید و اعمال میداشتند و خواهش ایشان آن بود که اجازه است
مصحف مجید حاصل کنند و محمد حسین فاضل صاحب بسلسله از سرور عالم صلی الله علیه و سلم مجاز قرائت
مصحف مجید بودند ایشان طالب اجازه است گردیدند و از ایشان تاسی شدند، مجید باعث کرده اجازه
حاصل نمودند که بسلسله آن حسب ذیل است -

يقول الفقيه محمد حسين اني اخذت القرآن العظيم على جماعه وكذا الحمد يشترط فيه قاروى القرآن
قراؤنا واجازة وسامعا عن ائمة منهم شيخنا مولانا مولوي قطب الدين وهو اخذ عن جلال املاوي
محمد اسحق صاحب دهلوي وهو اخذ عن سيدنا العلامة الفقيه المحدث القاري المتوفى سیدی
ابو الحسن علي بن عبد البر الرواسي الحسني الزبيری ثم المقرئ ومن شيخ القراء والقراة بالجانب
الاذري ابی اللطائف عبدالرحمن بن محمد بن الزبير القرشي الازهری قالوا رويناه عن شيخ المصنفين
محمد الحسين البليدي زوالثاني فقال وعن الفاضل المقرئ المحدث شهاب الدين احمد ابی السماع بن
احمد القرشي قال لا عن شيخ القراء بالديار المصرية الشمس ابی عبد الله محمد بن القاسم بن اسمعيل القرشي
عن شمس بن الباهلي عن غلام سليمان بن عبد الكريم الباهلي وغيره بخم الدين ابی الاشرف محمد بن احمد
بن علي السكندري عن شمس بن محمد بن حمزة النشلي عن قطب الدين محمد بن محمد بن عبد المجيد عن شمس
محمد بن ناصر الدين الدمشقي عن العماد ابی بكر بن ابو ايهم ابن ابی قد استسه عن ابی عبد الله محمد بن
جابر الواسطي الكوفي عن الامام ابی العباس احمد بن محمد الخزاز جي الشيباني بن العامر عن ابی الحسن
محمد بن احمد سلمون البلخي عن ابی الحسن علي بن محمد بن هزيل عن ابی عمر عثمان سعيد بن عثمان الدواني عن
فارس بن احمد الحمصي عن عبد الباقي بن الحسين المقرئ عن احمد بن سالم التختلي عن الحسن بن
مخلد عن النيزكي عن مكرمه ابن سليمان عن اسمعيل بن عبد الله بن كثير عن نجاد عن عبد الله
بن عباس عن ابی بن كسيب عن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال ابی فلان بلغنت والفجر قال كبر
حتى تختم مع فاتسته كل صورة -

فقد سمع مني الفاتحة وسورة الصف محمد محي الدين خان فاجزه بهما وسابره القرآن العظيم وكل ما يجوز في
روايه وسئل الله على سيدنا محمد وآله وسلم -

بعد از آن ایشان بطرف علم تصوف و تفسیر متوجه شدند و در زمانه قلیل از عالم تفسیر و تصوف بکامیابی تمام فراغت یافته و رفاندان عالمیه قادر بر هیچ شغلیه بر دست محمد حسین خان سارک بیعت کردند و بطرف

تذکیر و تصفیة متوجه شدند بعد چندی در علوم باطنی بهم دست گماهی حاصل نمودند سلسله نسبت ایشان متعلقه طریقه قادریه و چشتیه حسب ذیل است -

سلسله خاندان عالیة قادریه قدس الشار و احکم

مرشد ایشان جناب فضیلت آکب محمد حسین خان صاحب و مرشد او شان حامی حرمین شریفین حضرت
خواجہ شاہ غلام امام القادری الفخری الانہری و مرشد او شان مولانا جامع علوم انھنی و اکملی حضرت
خواجہ محمد سرور ذی علی الحسنی القادری الفخری الانہری و مرشد او شان حضرت مولانا محمد انور فخری و
مرشد او شان حضرت مولانا محمد سبحان علی فخری و مرشد او شان حضرت خواجہ مولانا محمد فخر الدین صاحب
و مرشد او شان حضرت شیخ نظام الدین صاحب اورنگ آبادی و مرشد او شان حضرت شیخ کلیم اللہ
جهان آبادی و مرشد او شان حضرت شیخ نجی المردنی و مرشد او شان حضرت شیخ محمد و مرشد او شان
حضرت شیخ حسن محمد و مرشد او شان حضرت شیخ محمد غیاث نور بخش و مرشد او شان حضرت شیخ
محمد علی نور بخش و مرشد او شان حضرت سید محمد نور بخش و مرشد او شان حضرت خواجہ ابی استحقاق
الجنجالی و مرشد او شان حضرت سید علی ہدائی و مرشد او شان حضرت شیخ محمود و مرشد او شان حضرت
شیخ علاء الدین و مرشد او شان حضرت شیخ نور الدین المشہور بالکبیر و مرشد او شان حضرت شیخ احمد
جوزقانی و مرشد او شان حضرت شیخ رضی الدین المعروف بعلی لالا و مرشد او شان حضرت شیخ محمد الدین
البغدادی و مرشد او شان حضرت نجم الحق والدین اکبر علی و مرشد او شان حضرت شیخ عاربن یاسر الدیسی
و مرشد او شان حضرت شیخ ضیاء الدین ابی نجیب سروردی و مرشد او شان حضرت محبوب سبحانی
قطب ربانی غوث و مرشد او شان سید سلطان عبدالقادر دہلوی و مرشد او شان حضرت شیخ المشائخ شیخ ابی سعید علی
المبارک المزدومی و مرشد او شان حضرت شیخ ابی الحسن علی ہنگامی و مرشد او شان حضرت ابی الفرج
طوسی و مرشد او شان حضرت شیخ ابی الفضل عبدالواحد بن عبدالعزیز و مرشد او شان حضرت شیخ ابی بکر
محمد علی و مرشد او شان حضرت شیخ الاعظم ابن عبدالبغدادی و مرشد او شان حضرت ابی الحسن سری سقطی
و مرشد او شان حضرت شیخ معروف الکرمی و مرشد او شان حضرت امام علی موسی رضا و مرشد او شان
حضرت امام موسی کاظم و مرشد او شان حضرت امام جعفر صادق و مرشد او شان حضرت امام محمد باقر
و مرشد او شان حضرت امام زین العابدین و مرشد او شان حضرت امام حسین شہید و مرشد او شان
امام الشارح و المعارف حضرت علی ابن ابی طالب کرم اللہ وجہہ بود کہ از جناب خواجہ بہر و مرشد حضرت
احمد مجتبی محمد المصطفی صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم فیضیاب گردیده بودند -

ایشان بعد چندی بچید آباد رسیدند و تقریباً یکسال در حیدرآباد مقیم ماندند و درین زمان کتب توانمند
 عدالت و کتوالتی و مال به توجیه کافی مطالعه نموده در آن دستگاه کافی حاصل کردند باز بطلب حکیم
 به حصول خدمت بدلی روانه شدند حکیم صاحب در فکر عقد ایشان بودند و خیال ایشان بود که در نزد
 قریب عقد نمایند چنانچه ایشان همیشه زادی والدۀ ایشان تجویز کردند و بتاریخ پنجم ربیع الثانی سنه ۱۲۹۵ هجری
 بروز یک شنبه علی الصبح قریب عقد ایشان نمودند و از کدخدائی ایشان بدین طور انفرار یافتند -
 بعد از انفرار موسوم که خدائی ایشان کتب فلسفه از ان ثانی اخلاطون آغاز کردند و تمامی کتب درسیه
 ختم نمودند بعد از آن تا چندی در علم طب مصروف ماندند و کتب درسیه آن هم تمام کردند و کتب طبیعت و
 ریاضیات آموخته کرده زودتر از جمیع علوم متداوله انفرار حاصل کردند - لیکن چونکه ایشان بالطبع بسیار
 علم دوست بودند همیشه در مطالعه کتب علوم و فنون مختلف بسر می کردند از بطون زو جلد مذکور بتاریخ
 پنجم محرم الحرام سنه ۱۲۹۵ هجری فرزندی تولد شد و موسوم به محمد نصیر الدین گردید و بتاریخ دهم جادی الثانی
 سنه ۱۲۹۶ هجری فرزند دیگر تولد شد و موسوم به محمد بشیر الدین گردید و تقریباً دو سال برین نگذشته بود
 که فرزند سوم تولد شد و موسوم به محمد نذیر الدین گردید - چونکه ایشان فارغ التحصیل هم گردیده بودند
 و در کار سرکاری هم مهارت کامل و تجربه وافر حاصل کرده بودند و از قوانین عدالت و کتوالتی و مال
 بخوبی واقف گردیده بودند و در محکجات سرکار انگریزی کاملاً پنجاب تجر بطریق کار روانی هم حاصل
 کرده بودند و بلحاظ حقوق و لیاقت ایشان نواب مختار الملک مدارالمهام سرکار آصفیه برای ایشان
 خدمت مددگاری معتقدی عدالت و کتوالتی تجویز فرموده بودند لیکن ایشان بوجه مختلف آن خدمت را
 پسند نمی کردند و تقریباً خود بر آن خدمت نمی خواستند بدین وجه تا آخر سنه ۱۲۹۹ هجری ایشان بجاالت سابقه خود
 ماندند و در سنه ۱۳۰۰ هجری نواب مختار الملک مرحوم میخواستند که خدمتی اعلی تر از مددگاری خدمتی عطا فرمایند
 لیکن قبل از آنکه حسب اراده خود تجویز کنند ازین عالم فانی بعالم جاودانی رحلت کردند و موقوفه
 ظهور را در آن وقت نشد - بعد انتقال نواب مختار الملک مرحوم راجه راجایان مهاراجه نریندر
 بهادر پیشکار منصرم مدارالمهام سرکار آصفیه مقرر شدند و ایشان در خواستی بالفاظ ذیل بخدمت
 ایشان پیش کردند -

بالفعل خدمتی بطور امتحان برای چندی سپرد فرموده شود تا کار گزاری خیر اندیش ملاحظه گردد -
 چونکه درین وقت صرف خدمت مددگاری معتقد صدرالمهام کتوالتی خالی بود و فوراً مهاراجه بهادر بالفاظ
 ذیل بر چهار صدر رویه ماهوار بران تقرر فرمودند -

فرزند اصغر مولوی محمد موبد الدین خان صاحب مرحوم سابق معتد سرکار عالی
که قابلیت و لیاقت این عهده دارند و ذمی حوصله بوده اند-

و بقرط عنایت تنخواه سابقه ایشان علی الشادوی بنام محمد نصیر الدین خان و محمد بشیر الدین خان هر دو
فرزندان ایشان بطور منصب جاری فرمودند- بعد چندی محکمہ نظامت کوٹوالی اصلاح قائم شد و دوشم
صدر المام کوٹوالی تحقیق درآمد و ناظم کوٹوالی اصلاح کرنل لؤلوصاحب سی- بیس- آئی- مقرر شدند
و ایشان بطور مدد کار ایشان در محکمہ نظامت کوٹوالی کار گزارانند بعد چندی بدینوجه که در محکمہ نظامت کوٹوالی
اصلاح جائدادی برای ایشان نبود برای تقرر ایشان کرنل صاحب موصوف بالفاظ ذیل بتاریخ هشتم
ربیع الثانی ۱۳۰۶ هجری به معتد صاحب اصلاح مصارف تحریر نمودند-

مولوی صاحب موصوف عالی خاندان و لائق و هوشیار و کار گزار متدین
بوده اند و از قوانین و ضوابط و کار دانی با کسب صیغه عدالت مال کوٹوالی
بخوبی واقف اند و لیاقت ایجاد بی کار هر علاقه در نهاد ایشان موجود
پس دیر علاقه هائیکه فراخور مولوی صاحب معز خالی باشند و در
امور خواهند فرمود-

درین اثنا چونکه انتظام جدید عدالتی صوبه غربی در پیش بود برای صدر منصفی انتخاب ایشان شد
و بتاریخ ششم ربیع الثانی ۱۳۰۶ هجری بر صدر منصفی در جبه اول ماهوار شجید روپیه مامور
گردیدند لیکن بدینوجه که قبل ازین کار کدائی خدمت صیغه عدالت انجام نداده بودند اختیار سماعت
مرافعه بایشان عطا شده بود- بعد چندی بتاریخ ۱۷- شهر یور ۱۳۰۶ هجری فصلی از سرکار بالفاظ ذیل اختیار
سماعت مرافعه هم عطا شد-

چون از بیان ناظم عدالت صوبه غربی واضح شد که ناظم عدالت دیوانی
ضلع بیس کار خود را به لیاقت و عمدگی بانصرام می رسانند و از حاصل نمودن
اختیار سماعت مرافعه تجاویز منصفین بابل مقدمات ضرورت رسیدن
نزد ناظم موصوف واقع شده آنها را بهرج تکلیف میشود انداز به ناظم
موصوف امثل و بیکر نظام اختیار سماعت مرافعه داده شود-

درین اثنا از سرکار حکم تبدیل ایشان به ضلع دیگر شد و حافظ سید احمد رضا خان صاحب ناظم صدر عدالت
صوبه از عدالت العالیه بالفاظ ذیل سفارش تنسیخ تبدیل کردند-

ناظم عدالت دیوانی ضلع بیڑکی مدوح ولایت شخصانند و تا این وقت
چندان که فیصله جات ایشان بصیغه مراغه بنظر من رسیدند بطحا آن
طریقه کارگزاری ایشان را پسندیده نوشتن میتوانم پس سفارش میکنم
که تبدل ایشان نگردد.

بعد چندی بتاریخ ۳۱ تیر ۱۲۹۶ فصلی برای انتظام عدالتهای صوبه شمالی ایشان برای صدر دگاری
عدالت منتخب شدند و بر صدر دگاری مامور گردیدند. صوبه دار صاحب صوبه شمالی بطحا عمده
کارگزاری ایشان سفارش ایشان براسه ترقی بر خدمت اول تعلقداری کردند.
چون نسبت آن نواب مدارالمهام رای صوبه دار سابق نواب مقتدر جنگ بهادر و ناظم صدر عدالت
صوبه غربی که ایشان ماتحت این هر دو حکام تازمانه مانده بودند دریافت کردند و از مقتدر جنگ بهادر
بالحفاظ ذیل رای ظاهر فرمودند.

ذمانت و هویشیاری و مستعدی ایشان قابل تسلیم است تا این وقت
چندان که لیاقت عدالتی ایشان حاصل کرده اند قابل قدر است اگر چه
بصیغه مال کار گزارانند امید است که بتجربه کافی حاصل خواهند کرد.

و حافظ سید احمد رضا خان صاحب بالحفاظ ذیل اظهار راسه نمودند.

در حکام عدالتها صوبه غربی ایشان لیاقت درجه اعلی میدارند و
با این بردیانت ایشان هم چندان وثوق میدارم که بر دیانت خود
و باعتبار لحاظ عدالتی من صاف و بالیقین گفتن میتوانم که ایشان کار
تعلقداری بخوبی انجام دادند و باعتبار معامله فنی محنت
و مستعدی ایشان رای من آنست که ایشان کار بصیغه مالگزاری هم
بخوبی انجام خواهند داد.

هنوز تصفیة این کار روانی نشده بود که بتاریخ ۲۲ جمادی الاول ۱۲۹۷ هجری ترقی ایشان بر بنایت
مستعدی عدالت و کوتوالی بر بنای کارگزاری و لیاقت ایشان گردید که درین اثنا و ما هو از هم بقدر
روصد و نجاه رو سپید مانده بود. برین خدمت سال گذشته بود که بر بنای لیاقت و کارگزاری ایشان
عدالت الدالیه انتخاب ایشان برای خدمت نظامت صدر عدالت صوبه غربی نمود و بعد منظوری
سرکار بتاریخ ۲۱ فروردی ۱۲۹۷ فصلی کار نظامت عدالت آغاز کردند و درین هم ترقی مامور بقدر

در صدد نیاجا و رو پیچ بود - غرض ما بهوار ایشان بکنز اگر گوید - چونکه ایشان در زمانه نیابت معتدست
 خود معتد نواب معین المہام عدالت و نواب معین المہام کو توالی بودند و بوجه گذاشت خدمت
 نیابت عنایت نامه که به ایشان نواب نضر الملک بہادر معین المہام عدالت تحریر فرمودند -
 حسب ذیل است -

در عرضہ قلیل ہر قدر کار مدد گاری معتد انصاحب انجام دادند آنرا
 بنظر بسیار وقعت می نگریم و این غیور کانی کارگزاری دانی و لیاقت
 در سطح اعلیٰ و اعزاز خاندانی آن صاحب ست گویہ علمدگی ایشان
 ازین محکمہ انفسوس دارم - مگر با انہیہ برین امر انہارست اتم و ضامنہ می
 تام خود می گفتم کہ ایشان از نیجا جہتی علمدہ میشوند و بظلمت اورنگ باد
 کہ در انجا بسیار ضرورت ہستہ بچو شخص لایق بودا امور کردہ میشوند و نیز
 از صیفہ ماتحت من علمدہ نمیشوند آیندہ من از ترقی ہر قسم
 ایشان مسرور خواہم ماند چرا کہ من در انجام دہی امور سرکاری
 انصاحب را عمدہ داری مفید خیال میکنم -

و عنایت نامه کہ نواب شہاب جنگ بہادر معین المہام کو توالی تحریر فرمودند انہست
 تہل آن ہریان بظلمت صوبہ غری بہل آمدہ است و از محکمہ ہذا
 علمدہ میشوند بہ سماعت این خبر انجا نب را بسیار بسیار تاسف
 رونمودہ کارروائی های آن ہریان این قدر درست از نقص پاک بود
 کہ اگر آن ہریان معتد سرکار علاقہ کو توالی میشدند انجا نب می نمید
 کہ از چستی و چالاکی و جفا کشی آنہریان بسیار مدد من میرسد و از
 معتدی آن ہریان دفتر کو توالی بسیار درست می شد غیر اکنون چارہ
 نیست بجز اینکه آن ہریان را از خود علمدہ معائنہ کنم مگر آن ہریان
 یقین دارند کہ کارروائی آنہریان آن قدر درست است کہ اگر انجا نب
 ہر روز بخورنی بچو عمل آنہریان را یاد کنند سزاوارست بہر حال میخواستہم کہ
 آن ہریان ہر جا کہ باشند خوش باشند بلکہ بہ ترقی اگر آیندہ پیش من باز
 کار گزار باشند موجب بسیار مسرت این جانب است -

چونکه حالت عدالت‌های صوبه غزنی قبل از تفرق ایشان بسیار خراب بود چون ایشان رسیدند بسیار اصلاحات نمودند که در بعضی قلیل از آن تغییر کثیر بهم رسید و حالت رو با صلاح گردید و حالت غیر منتظمه باقی نماند بعد از ختم سال رپورت سال تمام قلمبند کرده برای ملاحظه سرکار فرستادند نواب مدارالهام سرکار آصفیه بعد ملاحظه آن هر چه تحریر فرمودند حسب ذیل است

رپورت و لچسپ ایشان رسید نواب مدارالهام از محنت و قابلیت ایشان آنچه ازین رپورت ظاهر میشود نهایت مسرور شدند.

در اصل از ایشان همین امید است که در زمانه نالاست ایشان بیشتر ازین ترقی بظهور خواهد آمد.

چونکه بعضی حکام در صوبه غزنی سخت بد اعمال و رشوت خوار و ظالم بودند منجمله آن سید عبدالغفار خاں صاحب اول قلعه در ضلع پربانی که مشاهره او یکزار روپیه بود سرگروه ظالمان و رشوت خواران بود و بعد از آن منصفی ظالم اعظم موسوم بحیات پیر حسنی منصف بهنگولی بود و بعد از آن خواجه کریم الدین خاں صاحب صدر منصف پیر جفا شعار و رشوت خوار بود و بعد از آن نور خان تحصیلدار نرسی و رشوت خوار و کمال داشت بعد از آن گو بعضی عهده داران بد افعال بودند لیکن بدرجه انتهائی رسیدند ایشان بطرف این ظالمان اعظم متوجه شدند. و فریادها را رعایا شنیدند و بعد سعی بلیغ ایشان سید عبدالغفار خاں و خواجه کریم الدین خاں صاحب و نور خان و حیات پیر معزول شدند و ماسوائی حیات پیر نسبت او تجویز حسن و امام بیور و ریاضی شور شد همه از خدمت موقوف گردیدند. و از بعضی عهده داران اختیارات عدالتی مسلوب کرده شدند و بعضی اعمال از خدمت موقوف کرده شدند و پنسبت بعضی تنزل تجویز شد و اکثر اعمال و عهده داران از مقامات تعیناتی تبدیل کرده شدند ازین بر عهده داران و اعمال افرغام شد و از مظالم و رشوت خوار و اکثران بکلی اعتنا بکردند و به اعتیاد تمام اختیار کردند. چونکه درین صوبه ظلم و ستم اهل کوتوالی هم از حد فزون بود هر کسی را که میخواهتند می گرفتند و در جراسه خود تا مدت‌های دراز میداشتند و همه تهمانی که کوتوالی از مردمان پیر می‌داشتند و بغیر ازین که حسب مرضی خود از آنها می‌گیرند هرگز نمی‌گذاشتند ایشان بطرف اهل کوتوالی هم توجه نمودند چند عهده داران کوتوالی را سپرد عدالت خود جاری نمودند و چند عهده داران را سزا دادند چنانچه یک جمعه را کوتوالی موسوم به موسی خاں بود که در مظالم بکثایت زمانه بود شانه فروشی را چوبی زده بود که استخوان دست و انگشت دست بیکار گردیده بود ایشان درین جرم ادراسزای قید بهشت ساله

ہم ہمراہ او شریک باشند چنانچہ ایشان تعمیل حکم کردند و بروز تشریف آوری ولی عہد شہنشاہ
بجملہ آباد رسیدہ و استقبال شریک ماندند و از واز و وزیر و افسران فوج ہمراہیان اور
ملاقات کردند و تا قیام او ہمراہ او در طعام ہر وقت شریک ماندند و در غار ہا سے پلورہ نیز
ہمسراہ اورفتند و ہر جا ہمراہ او ماندند۔ آن ولیمہ بوجہ وفات والد خود الحال شہنشاہ
روس ست از ان اہم ہر بیان او شان تزارت کامل میدارند۔ بعد چندی چون در عدالت العالمیہ
جای رکشی خالی شد تمامی ارکان و میر مجلس عدالت العالمیہ با اتفاق برای آن بوجہ لیاقت و کما گزاری
و علم و استعداد ہی انتخاب ایشان نمودند و نواب سر آسمان جاہ بہادر مدار المہام وقت این انتخاب تاریخ
۲۴ - ربیع الثانی سنہ ۱۲۸۵ م منظور فرمودند و ایشان با ہوا رکیزار و پنج صدر و پیر بر خدمت رکیت
عدالت العالمیہ مامور گردیدند۔ و نواب سر آسمان جاہ بہادر مدار المہام وقت بالفاظ ذیل نسبت ایشان
راستے ظاہر فرمودند۔

ایشان در زمانہ ابتدائی وزارت اینجانب بر خدمت صدر مددکاری
عدالت و پیشمالی مامور بودند بوجہ لیاقت و کارگزاری زانجا بزرگوار
معتبری عدالت ترقی و اوم و بر خدمت مذکورہ بہ لیاقت و محنت
و دیانت کہ سرانجام وہ کار ماندند آن در حقیقت قابل قدر بود
درین اثنا حکام عدالت العالمیہ بابت آرا انتخاب ایشان برای نظامت
صوبہ مغربی نمودند و آنرا منظور نموده ترقی و اوم ایشان کار نظامت
ہم بخت بسیار و لیاقت تمام انجام دادند و در زمانہ دورہ چون دفتر
عدالت ملاحظہ نمودم حالت آن نہایت عمدہ یافتہ و علی العموم رعایا
و عمدہ داران را از ایشان خوشنود یافتہ و تعریف بہر قسم ایشان شنیدہ
خوشنود شدیم چون حکام عدالت العالمیہ بعد ازین برای رکیت
عدالت العالمیہ انتخاب ایشان نمودند و نواب معین المہام عدالت
ہم اتفاق کردند من ہم منظور نمودم و چندان کہ از ارکان عدالت العالمیہ
و میر مجلسان عدالت العالمیہ و معتمدین خود نسبت ایشان شنیدم
ہمین بود کہ ایشان ذمی علم و فقیہ و شائستہ و ان لائق و دیانت دار
و تجربہ کار و مفید حاکم عدالت اند۔

براموری ایشان برکنیت عدالت العالیه زمانه نگذشته بود که اعلیٰ حضرت قوی شوکت رئیس دکن قصد ترمیم انتظام موجوده ملک فرمودند و ایشانرا بغرض مشا ورت بطور خاص برای چندے شریک معتد خود مقرر کردند و بمشورہ ایشان انتظام جدید جاری گردید که در حقیقت نہایت مفید بود لیکن بمصالح مختلف ایشان زیادہ تر بران خدمت ماندن نہ پسندیدند و بعد چندے با جازت اعلیٰ حضرت بخدمت خود و عدالت العالیه عود نمودند۔ نسبت کارگزاری و لیاقت و مفید خلائق و ہر دل عزیز بودن ایشان کثیر التعداد آرای عمدہ داران و رعایا و تحریرات سرکار اندکہ بالتفصیل اندراج آن خالی از تطویل نیست و نیز بسیار حالات تفصیل طلب قابل ذکر اندکہ درین مختصر گنجایش نیست این ہمہ در سوانح عمری ایشان مندرج کردہ خواهند شد۔ ایشان با وجودیکہ ہمیشہ در کار سرکاری مشغول میمانند و فرصتی از کارهای عمدہ خود نمی دارند و در کار سرکاری ہمہ تن مصروف میمانند تا ہم بوجہ آنکہ بعلوم بالطبع رغبت میدارند علادہ علوم دینیہ خود در علوم ادیان مختلف ہم ہایت کامل ہم رسانیدہ اند چنانچہ از علوم قدیمیہ ہندو بخوبی واقف اند کہ کیفیت آن از رای سطر و نکثا چاری شاستری عدالت العالیہ ظاہر شدن میتواند کہ اکابر علمای ہندو بودند۔ و آن در ذیل مرقوم است۔

ایشان از علوم قدیمیہ اہل ہندو بخوبی واقف اند خصوصاً از برہم و دیائینی علم (تصوف) و فلسفہ و شاستری یعنی (فقه) و دیگر علوم راز ایشان عالم علم ویداند۔ ایشان ترجمہ (۱۳) او پنشدینی راز لرستہ رک ویدو (۱۲) او پنشدیحیر ویدو (۱۱) او پنشدسام ویدو (۲۳) او پنشداتھرون وید۔ بزبان سلیس اردو بہ کمال لیاقت فرمودند۔ کہ مقابلہ آن از اصل سنسکرت نمودم و ہمہ ترجمہ ایشان صحیح و نہایت خوب یافتہ و حقیقت کتابی از و بد شکل تر در کتب ہندو نیست مطالب آن از حدائق و بعید الفہم اند لیکن ایشان بقوت علوم خود آن مشکلات را حل کردند و چنان ترجمہ فرمودند کہ از ان مطالب اسهل تر بہ فہم میرسند و ہیچ وقتی باقی نماندہ است ایشان از امور عبادات ہم واقفیتی تمام میدارند و اکثر منتر و اشلوک ہچونہ تان ذی علم بر زبان میدارند۔ من بالیقین گفتن میتوانم کہ کہ امی شخص در اہل اسلام با ہچو لیاقت شاستری و ویدوانی با واقفیت و بعلوم اہل ہندو ہم رسیدن دشوار و در اہل ہندو کہ با سست و لیاقت ہمارا است

جوشش یعنی علم نجوم و دیگر علوم قدیمیة مجموعاً لیاقتی که ایشان میدارند بقابل آن در لایق بنظر تان هنوز نهایت کم اشخاص خواهند بود من بطور منصفانه بالیقین گفتن میتوانم که در شاستر و علوم قدیمه ایشان نهایت اعلی تر لیاقت میدارند و نیز با وجود قلت فرصت تا این زمان حسب ذیل کتب تالیف و تصنیف و ترجمه از اسناد دیگر کرده اند -

(۱) احمال سنه - ترجمه فارسی مائة الفوائد عربی مولفہ

علامہ کمال الدین میری شافعی رحمه الله -

(۲) بحر الحکم - بزبان عربی - در علم کیمیا کتابت مبسوط

(۳) تعلیم الفرائض - بزبان اردو - در علم شریعت

کتابت مبسوط مختصر و جامع که ازان به سهولت تمام

جمع مسائل بعوضه تالیل معلوم میشوند -

(۴) فیض الوجود - بزبان اردو - در مسئلہ وحدت الوجود

کتابت مبسوط که در آن جمع مسائل وجود دارند و تشریح

روح بتفصیل تمام است در جمیع کتب تصوف برج

یافتن بسیار مشکل است ازین به سهولت تمام از همه

واقفیت حاصل شدن می تواند -

(۵) عمدة الافکار - بزبان اردو - در علم منطق کتابت مبسوط

عادی تمامی مسائل علم منطق که ازان فحیدر

همه مسائل پیچیده بسیار سهل است همه برانچه

در جمیع کتب منطق است ازین یک کتابت سهولت

تمام حاصل شدن می تواند -

(۶) محبوب القلوب - بزبان اردو - کتابت مبسوط در علم

مناظره که بتشریح تمام مولف تحریر نموده است

از مظارعة آن حصول مناظره بطور کامل ممکن است -

(۷) منظر الاسرار - بزبان اردو - ترجمه سبیل مندرج ذیل مصنف

از سبیل التیش که به سبیل علم منطق اندک است تا بتفصیل حصول علم

- (۱) ایسا غوجی (۲) تالطینوریاس (۳) پارانیاس
(۴) الولوطیقا (۵) افولوطیقا الشانی -
- (۸) فخر الافکار - بزبان اردو - ترجمہ شرق و مشرق است
که کتاب عجیب است در علم منطق و نہایت مفید
کہ از فرمساوی بحر فی ترجمہ شدہ بود -
- (۹) طبعیات - بزبان اردو - در طبعیات فلسفہ } این ہر سہ کتب تا یم مقام اسفار را ربہ فلسفہ اند
(۱۰) علم النفس - } در فلسفہ } صرف فرق انست کہ مباحث غیر ضروری
(۱۱) الکیات - } در فلسفہ } ساقط شدہ اند و ہمہ ضروری سایل سندرج اند -
- ازین کتاب ہمہ سایل مشککہ بہ سہولت تمام بفہم میزند
در فلسفہ صرف این کتاب کافی است -
- (۱۲) احادیث الصحاح - بزبان اردو - در علم حدیث - این کتاب در علم حدیث کہ مؤلف بخت
شاقہ ہمہ احادیث صحاح سہہ باسقاط اسانید
واحادیث مکررہ بلحاظ صنایعین بتزیین ص ہمہ یکجا
جمع کردہ است و چنین فہرست با منضبط نمودہ است
کہ حدیث ہر مضمونی کہ خواہند در لائحہ بر آوردن میتوانند
و نیز ترجمہ ہم نہایت سلیس و صحیح کردہ است
این کتاب نہایت قابل قدر است کہ بعائنہ آن
بر قاری احادیث صحاح سہہ عبور میشود - و ہم معلوم میگردد
کہ ہر حدیث از صحاح سہہ در کدام کدام کتاب است -
- (۱۳) تفسیر القرآن - بزبان اردو - در علم تفسیر - این ہم کتابیست کہ در ان ترجمہ قرآن ہم
نہایت سلیس و صحیح است - و تفسیر ہم نہایت
خوب است کہ بالاخصار مطالب بیان
کردہ است و چنین فہرستہا باین ملحق اند کہ
بلحاظ مضمون ہر مضمونے کہ خواہند در لائحہ
بر آوردن میتوانند -

(۱۲) اثبات الحق بربان اُردو - ترجمہ شخصیت الحقال عربی مصنفہ خواجہ مولدین خان صاحب حیدر آباد

والد بزرگوار ایشان کتابت عجیبے رونقاری کہ

جواب کتاب ایندم از علما کی کسی نوشتن توفیق بن کتابی

بسطواست و ترجمہ اردو و نہایت سلیس و عمدہ قابل دیدست

(۱۵) رک وید اُردو - اُردو کتاب آسانی اہل ہندو - ترجمہ نہایت سلیس

(۱۶) بھسروید اُردو - ولطیف و پاکیزہ است کہ ازان مطلب بخوبی

(۱۷) شام وید اُردو - بہ ختم میرسد

(۱۸) اتھرو وید اُردو -

(۱۹) ستہ اوپنشد روک وید - اُردو کتاب علم تصوف اہل ہندو دست -

(۲۰) دوازده اوپنشد بھروید -

(۲۱) چنانچہ روک اوپنشد سام وید -

(۲۲) سی و ستہ اوپنشد اتھرو وید -

(۲۳) جاگیہ و لگیہ سمرتی - کتاب علم فقہ اہل ہندو دست -

(۲۴) منو سمرتی -

نذر کہ شجرہ حضرت آخوند صاحب از بلحاظ وعدہ مندرجہ مادہ (۸۴) مناسب بیناید کہ شجرہ حضرت

حضرت آدم علیہ السلام تا انوقت آخوند صاحب قدس سرہ از حضرت آدم ابو البشر علیہ السلام

بیان نموده از طبقہ حضرت آخوند صاحب تفصیل الشیخاں بیان کنم - و شمار افراد ہر طبقہ علیحدہ علیحدہ

نمایم تا کہ افراد ہر طبقہ معلوم شوند - پس حضرت خواجہ شاہ مسعود حسنی نقشبندی قدس سرہ از حضرت

آدم ابو البشر علیہ السلام در طبقہ ہشتاد و ہفتم ظہور فرما شدہ اند افراد طبقہ ہشتاد و ہفتم زاید از چارہ

نہشتند و افراد طبقہ ہشتاد و ہفتم زاید از نہ نہشتند و افراد طبقہ نودم زاید از ہشت یافتہ میشوند

و افراد طبقہ نود و یکم وہ اند و افراد طبقہ نود و دوم بہت اند و افراد طبقہ نود و سوم شصت

و ستہ اند و افراد طبقہ نود و چہارم پنجہ و ششت اند و شجرہ از حضرت آدم ابو البشر علیہ السلام تا حضرت

خواجہ شاہ محمود الحسنی نقشبندی رحمہ اللہ بالتفصیل افراد ہر طبقہ حسب ذیل است -

(۱) حضرت آدم ابو البشر علیہ السلام (۲) شعیث علیہ السلام (۳) انوشیث

(۴) قینان (۵) حملائیل (۶) بیارد

(۹) لاک	(۸) متوشلخ	(۷) اخنوخ
(۱۲) ار فخشند	(۱۱) سام	(۱۰) نوح
(۱۵) فالخ	(۱۳) قابز	(۱۳) شالخ
(۱۸) ناخور	(۱۴) شاروخ	(۱۶) ارغوخ
(۲۱) اسمعیل علیہ السلام	(۲۰) ابراہیم علیہ السلام	(۱۹) اذر
(۲۴) ثابت	(۲۳) حمل	(۲۲) قیزار
(۲۷) آوؤ	(۲۶) جمیع	(۲۵) سلیمان
(۳۰) مَعَدَّ	(۲۹) عدنان	(۲۸) آوؤ
(۳۳) الیاس	(۳۲) مضر	(۳۱) نزار
(۳۶) کنانہ	(۳۵) خزیمہ	(۳۴) مدرکہ
(۳۹) قمر	(۳۸) مالک	(۳۷) نضر
(۴۲) کعب	(۴۱) لوسے	(۴۰) غالب
(۴۵) قصی	(۴۴) کلاب	(۴۳) مرہ
(۴۸) عبدالمطلب	(۴۷) ہاشم	(۴۶) عبدمناف
(۵۱) حضرت امام حسن اولی علیہ السلام	(۵۰) حضرت علی کرم اللہ وجہہ	(۴۹) ابی طالب
(۵۴) حضرت اویس اولی	(۵۳) حضرت عبد اللہ اولی	(۵۲) حضرت امام حسن المثنیٰ رحمۃ اللہ
(۵۷) عبد اللہ ثانی	(۵۶) احمد	(۵۵) عمر
(۶۰) علی	(۵۹) حمود	(۵۸) محمود
(۶۳) عمر	(۶۲) یحییٰ	(۶۱) ناصر الدین الحسنی
(۶۶) سید طاہر	(۶۵) سید طیب	(۶۴) اویس ثانی
(۶۹) سید اسماعیل غوری	(۶۸) سید محمد علی خان غازی	(۶۷) نواب ابوالقاسم الحسنی
(۷۲) سید عبد اللہ الحسنی	(۷۱) سید شہاب الدین غوری	(۷۰) سید عبد الرحمن غوری
(۷۵) سید حافظ عبد الغفور	(۷۴) سید ولانا محمد صالح الحسنی	(۷۳) سید ولانا عبد الباقی الحسنی
(۷۸) سید برہان الدین ابراہیم	(۷۷) سید فی الدین الحسنی نقشبندی	(۷۶) عبد الرزاق
الحسنی	معروف ابی بکر عبد اللہ الحسنی	الحسنی
(۸۱) سید نور الدین علی	(۸۰) سید غوث الدین آل صفی	(۷۹) سید نور الدین احمد
الحسنی	خفوی الحسنی	الحسنی
(۸۲) سید ابی زکریا حسن الحسنی	(۸۱) سید ذوق الدین محمد الحسنی نقشبندی	(۸۰) سید ابی کمال محمد الحسنی
(۸۳) سید ابی نصر طنجی الحسنی	(۸۲) سید ابی سعید محمود الحسنی	(۸۱) سید شہاب مسعود الحسنی

و قد شجره خاندان حضرت معتمد فیاض افروخت مختصر حالات افراد همین شجره بعد ازین در قلم منضبط است

ردیف	تفصیل شجره	نام شخص	تفصیل حالات	نام شخص	تفصیل حالات
۸۸	الف ۱	خواجہ برادر الدین خان رحمہ اللہ	ب ۲۵	خواجہ شہید الدین خان	ب ۲۵
	ب ۲	شیخ الاسلام خورشید الدین خان	ج ۲۶	خواجہ مجید الدین خان	ج ۲۶
	ج ۳	ملا خواجہ عبدالکریم خان	د ۲۷	خواجہ عزیز الدین خان	د ۲۷
	د ۴	خواجہ محمد ابراہیم خان	ه ۲۸	محمی الدین خان	ه ۲۸
۸۹	الف ۵	خواجہ جلیل الدین خان	و ۲۹	خواجہ سید کمال الدین خان	و ۲۹
	ب ۶	دختر	ز ۳۰	احمد شاه	ز ۳۰
	ج ۷	دختر	ح ۳۱	دختر	ح ۳۱
	د ۸	وحید الدین خان	ط ۳۲	دختر	ط ۳۲
	ه ۹	فرید الدین خان	ی ۳۳	دختر	ی ۳۳
	و ۱۰	دختر	ک ۳۴	دختر	ک ۳۴
	ز ۱۱	دختر	ل ۳۵	مولوی سید الدین خان	ل ۳۵
	ح ۱۲	دختر	م ۳۶	دختر	م ۳۶
	ج ۱۳	محمد رضا	ن ۳۷	میرزا خواجہ یزدان الدین خان	ن ۳۷
۹۰	الف ۱۴	بہار الدین خان	س ۳۸	میرزا خواجہ سلیمان الدین خان	س ۳۸
	ب ۱۵	صمد الدین خان	ج ۳۹	خواجہ حیدر الدین خان	ج ۳۹
	ج ۱۶	دختر	د ۴۰	خواجہ رفیع الدین خان	د ۴۰
	د ۱۷	امین الدین خان	ه ۴۱	دختر	ه ۴۱
	ه ۱۸	دختر	و ۴۲	دختر	و ۴۲
	و ۱۹	معین الدین خان	ز ۴۳	دختر	ز ۴۳
	ز ۲۰	خواجہ اکبر	ح ۴۴	دختر	ح ۴۴
	ح ۲۱	دختر	ط ۴۵	دختر	ط ۴۵
۹۱	الف ۲۲	دختر	ی ۴۶	راجہ یوسف علی خان	ی ۴۶
	ب ۲۳	خواجہ نجم الدین خان	ک ۴۷	سید محمد شاه	ک ۴۷
	ج ۲۴	خواجہ حسن الدین خان	ل ۴۸	سید احمد شاه	ل ۴۸

ردیف	تفصیل نام	تعداد افراد	نام اشخاص	ردیف	تفصیل نام	تعداد افراد	نام اشخاص
۱	دختر	۲۹	دختر	۱	تفصیل نام	۵	رضی الدین خان
۲	سید اسد الله شاه	۵۰	دختر	۲	تفصیل نام	۶	دختر
۳	غلام شاه	۵۱	علاء الدین خان	۳	تفصیل نام	۷	دختر
۴	دختر	۵۲	دختر	۴	تفصیل نام	۸	دختر
۵	وحید الدین خان	۵۳	سید اسد الله خان	۵	تفصیل نام	۹	دختر
۶	دختر	۵۴	دختر	۶	تفصیل نام	۱۰	دختر
۷	دختر	۵۵	دختر	۷	تفصیل نام	۱۱	دختر
۸	حمید الدین خان	۵۶	دختر	۸	تفصیل نام	۱۲	دختر
۹	فرید الدین خان	۵۷	سید حسین	۹	تفصیل نام	۱۳	سید حسین
۱۰	دختر	۵۸	سید حسین	۱۰	تفصیل نام	۱۴	سید حسین
۱۱	دختر	۵۹	اکبر حسین	۱۱	تفصیل نام	۱۵	رضا حسین
۱۲	دختر	۶۰	دختر	۱۲	تفصیل نام	۱۶	مدی حسین
۱۳	غفر الدین خان	۶۱	دختر	۱۳	تفصیل نام	۱۷	دختر
۱۴	دختر	۶۲	دختر	۱۴	تفصیل نام	۱۸	دختر
۱۵	مراد الدین خان	۶۳	کاظم حسین	۱۵	تفصیل نام	۱۹	دختر
۱۶	دختر	۶۴	سید حسین	۱۶	تفصیل نام	۲۰	دختر
۱۷	تفضل حسین	۶۵	آغا حسین	۱۷	تفصیل نام	۲۱	دختر
۱۸	ابن الدین خان	۶۶	دختر	۱۸	تفصیل نام	۲۲	دختر
۱۹	معین الدین خان	۶۷	دختر	۱۹	تفصیل نام	۲۳	دختر
۲۰	دختر	۶۸	دختر	۲۰	تفصیل نام	۲۴	دختر
۲۱	محمی الدین خان	۶۹	دختر	۲۱	تفصیل نام	۲۵	دختر
۲۲	طفل خیز روزه	۷۰	دختر	۲۲	تفصیل نام	۲۶	دختر
۲۳	دختر	۷۱	سید جلال الدین	۲۳	تفصیل نام	۲۷	دختر
۲۴	دختر	۷۲	سید عزیز الله	۲۴	تفصیل نام	۲۸	دختر
۲۵	دختر	۷۳	دختر	۲۵	تفصیل نام	۲۹	دختر
۲۶	علیم الدین خان	۷۴	دختر	۲۶	تفصیل نام	۳۰	دختر
۲۷	دختر	۷۵	دختر	۲۷	تفصیل نام	۳۱	دختر

ردیف	تفصیل شایسته	شماره از طبقه	نام شخص	تفصیل شایسته	شماره از طبقه	نام شخص	ردیف
۵	۱۰۱	۱۲۷	نذیر الدین خان	۳	۱۲۷	دختر	۱۰۱
۱۱	۱۰۲	۱۲۸	رشید الدین خان	۴	۱۲۸	سید حمید الله شاه	۱۰۲
۱۶	۱۰۳	۱۲۹	غلام عرشه خان	۵	۱۲۹	سید عبدالله شاه	۱۰۳
۲	۱۰۴	۱۳۰	دختر	۱	۱۳۰	سید رسول شاه	۱۰۴
۳	۱۰۵	۱۳۱	رفیع الدین خان	۲	۱۳۱	سید کمال شاه	۱۰۵
۴	۱۰۶	۱۳۲	دختر	۳	۱۳۲	سید صدر شاه	۱۰۶
۵	۱۰۷	۱۳۳	ایمان الدین خان	۴	۱۳۳	سید احمد شاه	۱۰۷
۶	۱۰۸	۱۳۴	مجل حسین	۵	۱۳۴	سید مقبول شاه	۱۰۸
۷	۱۰۹	۱۳۵	دختر	۲	۱۳۵	دختر	۱۰۹
۸	۱۱۰	۱۳۶	صدر الدین	۳	۱۳۶	دختر	۱۱۰
۹	۱۱۱	۱۳۷	قادر	۴	۱۳۷	دختر	۱۱۱
۱۰	۱۱۲	۱۳۸	مصطفی	۵	۱۳۸	احمد شاه	۱۱۲
۱۱	۱۱۳	۱۳۹	احمد الله	۶	۱۳۹	دختر	۱۱۳
۱۲	۱۱۴	۱۴۰	ولی شاه	۷	۱۴۰	محمد شاه	۱۱۴
۱۳	۱۱۵	۱۴۱	دختر	۸	۱۴۱	دختر	۱۱۵
۱۴	۱۱۶	۱۴۲	دختر	۹	۱۴۲	سید احمد خان	۱۱۶
۱۵	۱۱۷	۱۴۳	علی شاه	۱۰	۱۴۳	سید محمد خان	۱۱۷
۱۶	۱۱۸	۱۴۴	دختر	۱۱	۱۴۴	دختر	۱۱۸
۱۷	۱۱۹	۱۴۵	دختر	۱۲	۱۴۵	مجید الدین خان	۱۱۹
۱۸	۱۲۰	۱۴۶	محمد شاه	۱۳	۱۴۶	سعید الدین خان	۱۲۰
۱۹	۱۲۱	۱۴۷	دختر	۱۴	۱۴۷	ریاض الدین خان	۱۲۱
۲۰	۱۲۲	۱۴۸	دختر	۱۵	۱۴۸	احمد الدین خان	۱۲۲
۲۱	۱۲۳	۱۴۹	محمی الدین	۱۶	۱۴۹	عظمت الله خان	۱۲۳
۲۲	۱۲۴	۱۵۰	علی شاه	۱۷	۱۵۰	دختر	۱۲۴
۲۳	۱۲۵	۱۵۱	میر احمد شاه	۱۸	۱۵۱	نصیر الدین خان	۱۲۵
۲۴	۱۲۶	۱۵۲	نور الدین	۱۹	۱۵۲	بشیر الدین خان	۱۲۶

شماره	تفصیل طبقه	شماره از طبقه	نام اشخاص	نشان تفصیل ملوک و ملوک	شماره	تفصیل طبقه	شماره از طبقه	نام اشخاص	نشان تفصیل ملوک و ملوک
	۲	۱۵۳	سعید شاه			۲	۱۹۳	غلام محی الدین	
	۳	۱۵۴	حسین شاه			۳	۱۹۴	دختر	
	۴	۱۵۵	حسن			۴	۱۹۵	دختر	
	۲	۱۵۶	قاسم			۲	۱۹۶	سید عزیز الله	
	۳	۱۵۷	دختر			۳	۱۹۷	سید احمد شاه	
	۴	۱۵۸	دختر			۴	۱۹۸	سید غلام	
	۲	۱۵۹	سید حسین شاه			۲	۱۹۹	سید غلام مصطفی	
	۳	۱۶۰	سید غلام شاه			۳	۲۰۰	سید محمد شاه	
	۴	۱۶۱	سید سلام شاه			۴	۲۰۱	دختر	
	۵	۱۶۲	دختر			۵	۲۰۲	علی شاه	

مختصر حالات اصحاب شجره تفصیلی مذکورہ بالا

- (۱) دروفعات ۴ و ۵ کتاب مذکورہ ایشان ست -
 (۲) از حالات ایشان تمام کتاب مملوست -
 (۳) دروفعات ۶ و ۱۳ و ۸ تذکرہ ایشان ست -
 (۴) دروفعات ۱۱ و ۱۳ و ۸ تذکرہ ایشان ست -
 (۵) دروفعه ۱۳ - تذکرہ ایشان ست -
 (۶) از خواجہ محمد عمر الخاٹب بوحید الدین خان منسوب شدند و در دہلی بمقبرہ حضرت باقی باشند مدفون گردیدند قبر از سنگ باسی کنگرہ وارست -
 (۷) از ملا عبد اللہ الخاٹب بہ فرید الدین خان منسوب شدند -
 (۸) در مقبرہ حضرت خواجہ باقی باشند صاحب بہ شہر دہلی بقا صلہ صد قدم طرف مشرق از مزار حضرت آسودہ اند قبر از سنگ باسی ست -
 (۹)
 (۱۰) از سید خواجہ افضل صاحب منسوب شدند کہ فرزند خواجہ قابل بیگ خان صاحب فرزند سید باقی صاحب کا شغری بودند کہ از خاندان عالی و اکابر شہر بودند و بمقبرہ آخون صاحب مدفون اند -
 (۱۱) از خواجہ محمد سالم منسوب شدند و بمقبرہ آخون صاحب مدفون اند -
 (۱۲)
 (۱۳) یک دختر داشت کہ از سید عبد اللہ بنی کتخدا شیدہ و لا ولد فوت شدہ در نو شہرہ مدفون ست -
 (۱۴) در خانقاہ حضرت غلام علی شاہ صاحب مدفون اند -
 (۱۵) در طلب مشہور بودند و در بنارس لا ولد فوت شدند و در اینجا مدفون اند -
 (۱۶) از حکیم سیف الدین احمد خان منسوب شدند -
 (۱۷) از قمر النساء معروف بی زینب صاحبہ منسوب شدند و در بنارس انتقال کردہ در اینجا مدفون شدند -

- (۱۸) از مرزا کمال الدین بیگ خان بن عطاء الدین بیگ خان منسوب شدند۔
- (۱۹) از نیاز می بیگم همشیره مرزا اسیتا بیگ کو تو ال لکھنؤ منسوب شدند و در لکھنؤ انتقال کردند و مدفون شدند۔
- (۲۰) در سنه ۱۱۵۰ هجری تولد شدند و بتاريخ ۸ ربیع الاول ۱۲۵۸ هـ انتقال کردند در عمر ۷۵ سال در مقبره آخون صاحب مدفون شدند از دختر سید قاسم شاه صاحب منسوب بودند مرید حضرت آخون صاحب بطریقہ نقشبندیہ بودند۔
- (۲۱) بہ خواجہ خیر اللہ صاحب منسوب بودند در کشمیر بمقبره کھما مدفون اند۔ (۲۲)
- (۲۳) لا ولد در بنارس انتقال کردند و مدفون شدند۔
- (۲۴) " " " " " " (۲۵) بتاريخ ۸ محرم ۱۲۵۳ هجری در دہلی انتقال کردند و در مقبره حضرت خواجہ باقی باللہ مدفون گردیدند۔
- (۲۶) در لکھنؤ مدفون اند۔
- (۲۷) لا ولد انتقال کردند۔
- (۲۸) در لکھنؤ انتقال کردند و مدفون شدند۔
- (۲۹) در سنه ۱۱۵۰ هجری تولد شدند و بتاريخ ۱۴ ربیع الثانی ۱۲۵۸ هـ انتقال فرمودند بطریقہ نقشبندیہ مرید محی الدین صاحب بودند تاریخ وفات (شیخ دین بنی کمال الدین) در مقبره کامل بیگ مدفون اند۔
- (۳۰) ہجری سال بعد کہ خدائی لا ولد انتقال کرد۔
- (۳۱) در کشمیر بمقبره کھما مدفون اند۔
- (۳۲) از رفیع الدین خان بن مجید الدین خان منسوب شدند و در بنارس مدفون گردیدند۔ (۳۳)
- (۳۴) خسر سال انتقال کردند و در دہلی بہ سنہری مسجد مدفون اند۔
- (۳۵) در رامپور انتقال کردند و در اینجا مدفون گردیدند۔ مفتی ریاست رام پور بودند۔

(۳۶) در مهر ۱۲۰۷ در خود مولوی موید الدین خان رفته بودند و در آنجا علی گزیده انتقال نمودند و در آنجا مدفون اند.

(۳۷) در حیدرآباد و کن به عهد معتمدی مدارا الممام مامور بودند و در آنجا بیمار شدند و بتاريخ ۱۸ شعبان ۱۲۰۸ هجری انتقال کردند و در مقبره یوسف صاحب شریف صاحب مدفون اند.

(۳۸) بتاريخ یکم رجب ۱۲۰۹ هـ تولد شدند و در ۱۳۰۹ هـ در دہلی انتقال کردند و در مقبره حضرت خواجہ باقی باشند مدفون گردیدند.

(۳۹) در لکھنؤ مدفون اند.

(۴۰) در بنارس مدفون اند.

(۴۱) در لکھنؤ مدفون اند.

(۴۲)

(۴۳)

(۴۴)

(۴۵)

(۴۶) در لکھنؤ انتقال کردند.

(۴۷) در ۱۳۰۹ هـ تولد شدند و در ۱۳۰۹ هـ بتاريخ ۵ شوال ۱۳۰۹ هـ بمصر ۳ سال انتقال کردند و در مقبره آخون صاحب مدفون اند.

(۴۸) بمصر ۳ سال در ۱۳۰۹ هـ در ماه ربیع الاول انتقال کردند و ۱۳۰۹ هـ تولد ایشان است بمقبره مرزا کامل بیگ مدفون اند.

(۴۹) ناگزیر اولاد فوت شدند و در ۱۳۰۹ هـ هجری تولد شدند و در ۱۳۰۹ هـ انتقال کردند بمقبره مرزا کامل بیگ مدفون اند.

(۵۰) بتاريخ ۲ شوال ۱۳۰۹ هـ روز دوشنبه تولد شدند و بتاريخ ۷ جمادی الثانی ۱۳۰۹ هـ انتقال کردند و در خانقاه مرزا کامل بیگ صاحب مدفون گردیدند.

(۵۱) در ۱۳۰۹ هـ تولد شدند و بتاريخ ۲ ربیع الثانی ۱۳۰۹ هـ بروز پنجشنبه انتقال نمودند و بمقبره شیخ بہاء الدین صاحب گنج بخش مدفون گردیدند.

(۵۲)

(۵۳) در علاقه الور در تکیه مدفون اند -

(۵۴) در سال ۱۱۸۰ در دہلی انتقال کردند از سید شیعہ محمد خان صاحب شخص عالی خاندان منسوب بودند در خانقاہ حضرت خواجہ باقی باللہ صاحب مدفون شدند -

(۵۵) در دہلی در سال ۱۱۸۰ انتقال کردند از سید قاضی حسین بن حیات النساہیکم منسوب بودند در خانقاہ حضرت خواجہ باقی باللہ مدفون شدند -

(۵۶) از دختر مولوی سلیم الدین خان مسماست بسبی بیگم عقد کردند و در سال ۱۱۸۰ انتقال کردند و در خانقاہ حضرت خواجہ باقی باللہ مدفون شدند -

(۵۷) در حبیب پور مستقل اقامت میدارند و طبابت میکنند مشہور طبیب اند -

(۵۸) بہر ہفت سال در دہلی انتقال کرده در خانقاہ حضرت باقی باللہ مدفون شدند -

(۵۹) در شہر سالی بمقام اکبر آباد انتقال کرد و در اینجا مدفون گردید -

(۶۰) در شہر سالی بمقام کلکتہ انتقال کرد و در اینجا مدفون گردید -

(۶۱) در شہر سالی بمقام دہلی انتقال کرد و در خانقاہ حضرت باقی باللہ مدفون شد -

(۶۲)

(۶۳) از دختر خواجہ ابوالحسن عقد کردند و در حیدر آباد دکن بصیغہ الگزارہی ملازم اند -

(۶۴) از نعمت اللہ خان صاحب علوم کہ مرد عالی خاندان اند منسوب شدند و ہمراہ شوہر خود در حیدر آباد دکن مقیم اند شوہر ایشان بر خدمت معزز ماہورست -

(۶۵) یک دختر گزاشته در سال ۱۱۸۰ انتقال کردند - و در دہلی مدفون شدند -

(۶۶) در حیدر آباد و معتقد مدار المہام علائقہ عدالت و کوتوالی بودند و عالم علوم و قبل از انتقال خود باصرہ تمام خدمت گذار شستہ چند سال تارک الدنیا ماندند و بتاریخ ۱۴ رمضان سنہ ۱۱۸۰ ہجری انتقال کردند و در مقبرہ یوسف صاحب شریف صاحب مدفون شدند -

(41) در خرداد سال درویشی انتقال کرده و مقبره خواجه باقی بالله نزد قبر مادر خود مدفون شدند -

(۷۱) د خوشه وصالی انتقال کرده در مهر ط مدفون گردید۔

(۱۷) بعد عقد انتقال کردند و بدلی مدفون اند.

(۶۲) بہ حمید الدین خان منسوب شدند و در وطنی موجود اند۔

(۳۷) خیر و سال انتقال کرده در خانقاه خواجہ باقی باللہ مدفون گردید۔

4 4 . 4 - 4 (67)

(۷۵) تباریخ ۲۹ رمضان سنه ۱۳۰۰ هجری انتقال کرده در دہلی بجا نفاہ حضرت
خواجہ باقی باللہ مدنون گردید۔

(۷۷) حسن و سال انتقال کرد و در خانقاه خواجہ باقی باشد مدفون گردید۔

“ “ “ “ “ (66)

(۷۸) در خاندان عالی و نجیب عقد شده بود لیکن در شهر نارس لاوله انتقال کردند و در اسخامدفون گردیدند.

(۷۹) ورشتر لکهنو انتقال کیرند و در انجا مدفون گردیدند۔

(1)

(A)

(42)

(AP)

(np)

(44)

(14)

(16)

(۸۸)

(۸۹)

(۹۰)

(۹۱)

(۹۲)

(۹۳)

(۹۴)

(۹۵)

(۹۶)

(۹۶) بتاریخ ۵ رمضان ۲۹۱ هـ تولد شده بتاریخ ۲۳ جمادی الاول ۳۰۱ هـ انتقال کرد در خانقاه آخون صاحب مدفون گردید.

(۹۸) بتاریخ ۱۲ جمادی الثانی ۳۰۱ هـ تولد شد و در ۲۹۳ هـ از وبا فوت گردید در خانقاه آخون صاحب مدفون است.

(۹۹) بتاریخ ۴ محرم ۳۰۱ هـ تولد شد و از اسلام صاحب فرزند شیخ عمر خلف حاجی عبدالسلام صاحب منسوب شدند و بتاریخ ۲ جمادی الثانی ۳۰۱ هـ انتقال کردند و در مقبره حاجی عبدالسلام صاحب بمکه علی کذل مدفون گردیدند.

(۱۰۰) در ۳۰۱ هـ هجری تولد شده از احمد شاه مرحوم عقد شده در ۳۰۵ هـ انتقال کردند و در لکها مدفون گردیدند.

(۱۰۱) در ۳۰۱ هـ تولد شده از میر مختار شاه منسوب شدند و در ۳۰۱ هـ انتقال کردند بتاریخ بهستم ذیحجه و در مقبره بهاء الدین صاحب مدفون گردیدند.

(۱۰۲) بتاریخ چهارم محرم ۳۰۱ هـ تولد شدند و در ۳۰۳ هـ انتقال کردند و در مقبره مرزا کمال الدین مدفون گردیدند.

(۱۰۳) بتاریخ ۲۴ شعبان ۳۰۵ هـ هجری یوم جمعه تولد شدند و در ۳۰۹ هـ انتقال فرمودند و در مقبره مرزا کمال الدین مدفون گردیدند و مرید والد خود در طریقته قادر بر بودند.

- (۱۰۴) بتاریخ هفدهم شعبان ۱۲۹۵ هـ تولد شدند -
- (۱۰۵) بتاریخ غره ربیع الاول ۱۲۹۵ هـ تولد شدند و در ۱۳۰۰ هـ انتقال کردند و در مقبره مرزا اکمال الدین مدفون گردیدند -
- (۱۰۶) بتاریخ غره شوال ۱۲۹۵ هـ تولد شد -
- (۱۰۷) بتاریخ دوم رمضان ۱۲۹۵ هـ تولد شد -
- (۱۰۸) بتاریخ ۲۶ شعبان ۱۲۹۵ هـ تولد شد و در ۱۳۰۰ هـ فوت گردید و در مقبره مرزا اکمال الدین بدخشانی مدفون گردید -
- (۱۰۹) بتاریخ ۱۸ شوال ۱۲۹۵ هـ تولد شد و در ۱۳۰۰ هـ فوت گردید و از سید حمید الله شاه صاحب شش سوختی و در مقبره مرزا اکمال الدین بدخشانی مدفون گردیدند -
- (۱۱۰) بتاریخ ۲۲ ذیحجه ۱۲۹۵ هـ تولد شد از حضرت یوسف صاحب منسوب گوهر و بتاریخ ۱۷ اجادی الاول ۱۲۹۵ هـ انتقال کرده و در مقبره کامل بیگ صاحب متصل قبر والده خود مدفون گردیدند -
- (۱۱۱) بتاریخ ۵ شوال ۱۲۹۵ هـ تولد شدند -
- (۱۱۲)
- (۱۱۳) از احمد صاحب عقد گردید و بعد از آن انتقال کرد و در کشمیر مدفون است -
- (۱۱۴) مفقود و الحجز گردید -
- (۱۱۵) در دہلی نزد والد خود موجود اند -
- (۱۱۶) نهایت ذی علم و لائق و خلیق متصف باوصاف حمیده و در سرکار آصفیه کامیاب بامتحان و کالت درجه اول و تا چندی منظم دفتر رئیس حیدر آباد بود و خود مستغنی شده کار و کالت آغاز کرد نهایت خوشحالی نیکو سیرت و ازین جوان زیرک بسیار امید است و یقین است که اشهرترین اهل دنیا و دین خواهد شد در ملک او کن میبایند -
- (۱۱۷) نهایت سلیم الطبع و خوش خصال عابد و زاهد و نیک بخت است و در دہلی سکونت میدارد -
- (۱۱۸) از احسان الرحمن خان صاحب برادر حقیقی مولوی عنایت الرحمن خان صاحب دہلی کشن انعام سرکار آصفیه حیدر آباد که مرد شریف و نجیب بودند منسوب بودند نهایت

شریف انحصار و نیک خویشی و پابند صوم و صلوة بودند در مرض ولادت اشتغال کردند و در خانقاه حضرت خواجہ باقی باقی مدفون گردیدند۔

(۱۱۹) در دہلی نزد والدہ خود موجود اند معمولی نوشت و خواندہ سیم بخوبی نمیدانند۔ و اطوار و احوال ایشان نادرست اند امید اصلاح کم است۔

(۱۲۰) در دہلی نزد والدہ خود اند و طرف الکتاب علم تو حسم میدارند و امید است کہ متوسط معلومات حاصل کنند۔

(۱۲۱) خستہ سال است و ہمراہ والد خود در حیدرآباد است۔

”(۱۲۲)

(۱۲۳) گوشہ رسال است و ہمراہ والد خود در حیدرآباد است و الکتاب علم میکنند لیکن نہایت زکی و سلیم الطبع و ذی قابلیت است و امید است کہ شخص نام آور خواهد شد۔

(۱۲۴) خستہ سال است و ہمراہ والدین خود در حیدرآباد است و قرآن شریف میخواند۔ امید است کہ نیک سیر خوش اخلاق بنحیدہ خواهد شد۔

(۱۲۵) از معمولی تعلیم فارغ شدہ است امید است کہ متوسط لیافت حاصل خواهد کرد و نیز در ملازمت ہم متوسط خواهد ماند و آئندہ حالات این فرزند پسندیدہ تر خواهد شد و در مزاج لاجن جہد ملی بنظور خواهد آمد و باہوار یکصد روپیہ منصبدار سرکار آصفیہ است و امید است کہ آئندہ از دیگر خدمات سرکار آصفیہ کہ از ایدامشاہرہ باشند ممتاز خواهد شد۔

(۱۲۶) نہایت سنجیدہ و لائق و ذی علم و خلیق و ہوشیار و ذی مروت و ذی محبت و ذی قابلیت و عابد و زاهد است و در علم اگر نیز ہی ہم کامیاب است و ہمہ نیک امید ما صرف ازین فرزند است و یقین است کہ این فرزند همچو اجداد خود در علوم ظاہری و باطنی کامیابی حاصل خواهد کرد۔ و نیز در دنیا علوی مراتب علیہ حاصل خواهد نمود و نیز کما حقہ بکار اعزہ خواهد آمد خداوند کریم در ہمہ ارادات نیک این را کامیاب گرداند فی الحال منصبدار سرکار آصفیہ است و یکصد ماہوار می یابد۔

(۱۲۷) این حافظ قرآن است و از یک چشم نابینا و از چشم دیگر چیزے بینا نہایت سنجیدہ و متقی و عابد و زاهد است و چیزے در علوم ہمارت میدارد و امید ترقی است۔

(۱۲۸) این طفل شہ سالہ در حیدرآباد انتقال کرد و در تکیہ چادر گھاٹ مدفون است اگر زندہ میماند لایق ترین اعزہ خود می شد۔

- (۱۲۹) این طفل روزی که در حیدرآباد ازاد انتقال کرد روز و نیم والدۀ او انتقال کرد والدۀ
در مقبرۀ حضرت نورالدین شاه صاحب قادری مدفون اند و او در مکان قدیمی واقع حشمت گنج
(۱۳۰) در دہلی نزد والدۀ خود موجود است بنایت سلیم الطبع نیک سیرت از فنون زنان شرفا واقف
و از نوشت و خواندن واقف است امید است از مجید الدین خان منسوب خواهد شد.
- (۱۳۱) خوشنویس است و سلیم الطبع و چیزے بطرف علوم را غلبه ممکن است کامیابی
حاصل کند.
- (۱۳۲) مثل هاشمیر خود نمبر (۱۳۰) ممکن است که به سعید الدین خان منسوب شود.
- (۱۳۳) مثل برادر خود نمبر ۱۳۱-
(۱۳۴)
(۱۳۵)
- (۱۳۶) بتاریخ ۲۳ ذی قعدہ ۱۰۵۹ هـ تولد شد و لا از صاحبزادی سلام صاحب و بعد از آن
از دختر حاجی عبدالسلام عقد کرد در رجب ۱۰۶۰ هـ بوجه هینہ فوت شد و در مقبرۀ آخوند صاحب
مدفون شد.
- (۱۳۷) بتاریخ ۱۵ رجب ۱۰۵۹ هـ تولد شد و از دختر نجم الدین کاتب شادی کرد و بتاریخ ۱۵ رجب
۱۰۶۰ هـ فوت شد و در مقبرۀ آخوند صاحب مدفون شد.
- (۱۳۸) بتاریخ ۲۳ ربیع الثانی ۱۰۶۰ هـ تولد شد و از دختر احمد شاه منسوب شد.
- (۱۳۹) بتاریخ ۵ ذی قعدہ ۱۰۶۰ هـ تولد شد و در رمضان ۱۰۶۳ هـ فوت شد بمقبرۀ
آخون صاحب مدفون گردید.
- (۱۴۰) بتاریخ ۸ صفر ۱۰۶۳ هـ تولد شد بعد از ۱۰ ماه انتقال کرد.
- (۱۴۱) بتاریخ ۱۹ جمادی الثانی ۱۰۶۵ هـ تولد شد و از احمد شاه منسوب شد و در ۱۳۰۰ هـ
یک دختر مسماة زینب بی بی گذاشته فوت شد.
- (۱۴۲) بتاریخ ۱۴ صفر ۱۰۶۵ هـ تولد شد و از نجم الدین شاه صاحب عقد شد و در ۱۳۰۰ هـ
یک دختر مسماة ساجده بی بی گذاشته فوت شد.
- (۱۴۳) بتاریخ ۲۹ رمضان ۱۰۶۹ هـ تولد شد.
- (۱۴۴) بتاریخ ۱۸ ذی قعدہ ۱۰۶۹ هـ تولد شد و از احمد شاه خاندان غیر عقد شد و در ۱۳۰۰ هـ بمقبرۀ

- فوت شد و اولاد و نیز فوت شده - یک فرزند و دو دختر داشت -
- (۱۴۵) بتاریخ ۲ - شوال ۱۲۸۵ هـ تولد شد و از نورالدین پیرسید حمید الدین شاه از خاندان خود عقد شده یک پسر تولد شد و پسر و او خود فوت شده در ۱۲۸۵ هـ -
- (۱۴۶) بتاریخ ۱ - صفر ۱۲۸۵ هـ تولد شد در عمر پانزده سالگی از کشمیر به شعله رسیده نزد مولوی عبدالسلام صاحب عزیز خود تا هفت سال مانده از انجا به بمبئی و از انجا به حیدرآباد و از انجا به زیارت حرمین شریفین مشرف شده و سپس آمد -
- (۱۴۷) بتاریخ ۳۰ - شعبان ۱۲۸۵ هـ تولد شد و به قمرالدین از خاندان غیر منسوب شده بتاریخ ۹ شوال ۱۲۸۵ هـ فوت شده در مقبره کلمه مدفون شد -
- (۱۴۸) بتاریخ دهم ربیع الاول ۱۲۸۵ هـ تولد شد و از صدرالدین فرزند سید جمال الدین منسوب شد -
- (۱۴۹) بتاریخ نوزدهم ربیع الآخر ۱۲۸۵ هـ تولد شد و از دختر لطف الله شاه منسوب شد -
- (۱۵۰) خرد سال انتقال کردند -
- (۱۵۱) در ماه ربیع الاول ۱۲۸۵ هـ تولد شد -
- (۱۵۲) بتاریخ ۲۷ ربیع الاول ۱۲۸۵ هـ تولد شد -
- (۱۵۳) بتاریخ ۷ - حجب ۱۲۸۵ هـ تولد شد و در امرت سر مقیم است و در انجا توطن اختیار کرده است پیری مریدی میکند در محله بنگالی قلعه - امرت سر میاند -
- (۱۵۴) در ۱۲۸۵ هـ تولد شد -
- (۱۵۵) بتاریخ ۱۹ محرم ۱۲۸۵ هـ تولد شد -
- (۱۵۶) بتاریخ ۹ جمادی الثانی ۱۲۸۵ هـ تولد شد -
- (۱۵۷) بتاریخ ۱۲ ربیع الاول ۱۲۸۵ هـ تولد شد -
- (۱۵۸) یک و نیم ساله فوت گردید -
- (۱۵۹)
- (۱۶۰)
- (۱۶۱)
- (۱۶۲)

(۱۶۳)

(۱۶۴)

(۱۶۵)

(۱۶۶)

(۱۶۷)

(۱۶۸)

(۱۶۹)

(۱۷۰) بتاریخ ۲۹ - صفر ۱۲۳۷ هـ تولد شد -

(۱۷۱) بتاریخ ۲۲ - جمادی الثانی ۱۲۴۵ هـ تولد شد -

(۱۷۲)

بیان اشیا طریقه است صاحب روضۃ السلام گویشتر حالات حضرت آخون صاحب در کتاب خود نوشته است - لیکن چندان که حالات اقربای حضرت و تعلقات خانگی بیان کرده است بمقابلہ مکاتیب والد بزرگوار حضرت و فرزندان حضرت و نیز دیگر تحریرات خلفای حضرت اکثر غلط ثابت میشوند صرف تائید بعض حالات حضرت و ظهور خوارق البتہ از دیگر کتب و مسکاتیب میشود و وجه این غیر ازین معلوم نمیشود کہ صاحب روضۃ السلام محقق نبود خبری کہ می شنید بلا لحاظ علم و اطمینان نقل و حقیقت ناقل و حالات ناقل و پابندی اصول اعتبار نقل بلا تحقیق است بار سیکرد و بر همچنین مبادی مجهول قیاسات قایم میکرد - پس بوجہ مذکورہ روایات صاحب روضۃ السلام بغیر ازیکہ تائید آن از طریق دیگر شود قابل اعتبار نمیشوند - لہذا منجمہ اندراجات روضۃ السلام تائید امور ی کہ از دیگر کتب و مکتوبات خلفای حضرت و تحریرات اراکین این خاندان گردید و درین کتاب درج نمودم و اموری کہ تائید آن از کدای چیز دیگر نشد آنگذاشتم ہر حال تحقیق کامل حالائیکہ ہم رسیدند درج این کتاب نمودم و در تحقیق احتیاط کامل بکار بردم - و اللہ اعلم بالصواب والیہ المرجع والمآب - حالائیکہ درین کتاب مندرج کردہ شدہ اند نہایت مختصرا در تفحص حالات بزرگان این خاندان بستم اگر وقتی وست وادو حالات ہم رسیدند در جلد دوم این کتاب درج خواہم کرد - جلد اول را برین ختم میکنم -

باند ساہماین نظم و ترتیب معرض نقشی ست کراما یاد ماند ولی صاحب ولی روزی بر حمت	زما ہر غورہ خاک افتد بجائے کہ ہستی را نمی بینم بقائے کند در کار این مسکین دعائے
---	---

و آخر دعوانا ان الحمد للہ رب العالمین

د ع م م

LYTTON LIBRARY, ALIGARH.

۴۲۰۹

DATE SLIP

فیس

This book may be kept

FOURTEEN DAYS

A fine of **one anna** will be charged for
each day the book is kept over time.

--	--	--	--

BR
M UNIV
GARI.

2. The undermentioned shall be eligible to take books from the Library :—

A. Members of the Court.

B. Members of the University teaching staff, including the Librarian.

C. Students on the rolls of the University.

D. Persons whether connected with the University or not, who have been recommended by the Vice-Chancellor.

- undermentioned
from the Library —
A. Members of the Court.
B. Members of the University
staff, including the Librarian.
C. Students on the rolls of the University.
Other persons who have connected
with or not, who have obtained
from the Pro Vice-Chancellor
a number of books that
at one time, is
se.
4 volumes

Members of the Court.
Members of the University teaching
staff, including the Librarian.
C. Students on the rolls of the Univer-
sity.
D. Other persons whether con-
nected with the University or not, who have
been given special permission from the Pro Vice-Chancellor.
5. The maximum number of books
to be borrowed at any one time shall be:
(A & D) 10 vols.
(B) 5 vols.
(C) 10 vols.

... other person or
... University or not
... permission from the Pro
... the maximum number of
... may be borrowed at any one time is
... A, B, C, D, E, F, G, H, I, J, K, L, M, N, O, P, Q, R, S, T, U, V, W, X, Y, Z
... 10 volumes.
... M.A. and M.Sc. 4 volumes
... All others
... may be retained by
... for one month
... for 14 days.
... insured or def

The maximum number of volumes
 may be borrowed at any one
 time is 10 volumes.
 All A and M. Sc. 2
 and all others
 may be retained by
 borrowers for one month
 or 14 days.
 Borrowers injured or
 lost may be replaced
 at any time.

4. Books may be retained by the borrower for one month.
5. Books lost, injured or defaced must either be replaced or the price paid for.
6. Borrowers must either return the volume to a set or replace it within 14 days.

6. Books lost, injured or damaged in any way by any of the borrower shall be replaced or the price paid for such books shall be paid by the borrower. In case a book belongs to a set or series and a single volume is not procurable the whole set or series must be replaced.

[illegible]

1615